

Міністерство освіти і науки України
Львівський національний університет імені Івана Франка

Ірина Стахів

**РЕГУЛЮВАННЯ РИНКУ
СПОРТИВНО-ОЗДОРОВЧИХ
ПОСЛУГ**

Львів 2017

Міністерство освіти і науки України
Львівський національний університет імені Івана Франка

Ірина Стахів

***Регулювання ринку спортивно-
оздоровчих послуг***

Редакція «УП»
2017

УДК 338.46.025.12:338.48]:796.035(477)

ББК У9(4Укр)0 – 968 + Ч518.1

С 785

Рекомендовано до друку
Вченою радою економічного факультету
Львівського національного університету імені Івана Франка

Протокол №1 від 8 вересня 2016р.

Стахів І.

Регулювання ринку спортивно-оздоровчих послуг: монографія / І. Стахів. —
Л.: Редакція «УП», 2017. – 200 с.

ISBN 978-966-96556-5-3

Рецензенти:

Франчук В. – доктор економічних наук, професор кафедри економіки та економічної безпеки, Львівський державний університет внутрішніх справ.

Крупа К. – доктор економічних наук, професор, Жешувський університет.

Розглядаються питання необхідності регулювання ринку спортивно-оздоровчих послуг в Україні. Значну увагу приділено визначенню сутності та теоретичному змісту поняттям: «ринок спортивно-оздоровчих послуг», «економіка спортивно-оздоровчих послуг», обґрунтуванню самої значущості спортивно-оздоровчих послуг для населення та країни загалом.

ISBN 978-966-96556-5-3

© І. Стахів

ЗМІСТ

Вступ	4
1 РОЗДІЛ. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ РЕГУЛЮВАННЯ РИНКУ СПОРТИВНО-ОЗДОРОВЧИХ ПОСЛУГ	5
1.1 Спортивно-оздоровча сфера як галузь економіки та бізнесу	5
1.2 Особливості ринку спортивно-оздоровчих послуг	23
1.3 Основні засади регулювання спортивно-оздоровчих послуг	34
<i>Висновки до 1 розділу</i>	54
2 РОЗДІЛ. АНАЛІЗ СТАНУ РЕГУЛЮВАННЯ РИНКУ СПОРТИВНО-ОЗДОРОВЧИХ ПОСЛУГ В УКРАЇНІ.....	56
2.1 Види фінансування спортивно-оздоровчих послуг та їх класифікація	56
2.2 Зарубіжний досвід регулювання ринку спортивно-оздоровчих послуг	70
2.3 Аналіз інфраструктури спортивно-оздоровчої сфери України. Роль держави у регулюванні ринку спортивно-оздоровчих послуг.....	90
<i>Висновки до 2 розділу</i>	122
3 РОЗДІЛ. ОСНОВНІ ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ РЕГУЛЮВАННЯ РИНКУ СПОРТИВНО-ОЗДОРОВЧИХ ПОСЛУГ В УКРАЇНІ	124
3.1 Корпоративний брендінг як запорука успішного розвитку спортивно-оздоровчих послуг	124
3.2 Регулювання розвитку спортивно-оздоровчого туризму, як особливого виду спортивно-оздоровчих послуг	136
3.3 Основні напрямки покращення регулювання ринку спортивно-оздоровчих послуг в Україні	151
<i>Висновки до 3 розділу</i>	169
ВИСНОВКИ	172
Література.....	176
Додатки	192

Вступ

Фізична культура і спорт є невід'ємною частиною сучасного способу життя. В теперішніх умовах спортивно-оздоровчі послуги використовуються суспільством для різнобічного фізичного і духовного розвитку, зміцнення здоров'я, профілактики захворювань, формування здорового способу життя, подовження творчого довголіття, організації розумного і цікавого відпочинку населення. Однак протягом останніх років спостерігається зниження показників фізичного розвитку і фізичної підготовленості, тривалості життя населення, підвищення показників захворюваності, інвалідності. Це свідчить про необхідність вирішення комплексу соціально-економічних проблем, в числі яких проблеми фізичної культури і спорту займають важливе місце.

Через зменшення фінансування спортивно-оздоровчої сфери державою скорочуються обсяги фінансових коштів, відбувається зменшення числа фахівців спортивно-оздоровчої сфери, з кожним роком зростають проблеми з реконструкції, експлуатації та будівництва спортивно-оздоровчих споруд.

Складна макроекономічна ситуація в Україні зумовила кризовий фінансовий стан фізичної культури і спорту, що негативно позначилося на розвитку спортивно-оздоровчих послуг в Україні. У таких умовах спортивно-оздоровчі та спортивні споруди не можуть функціонувати ефективно.

Висока значимість спортивно-оздоровчих послуг для сучасного населення та економічної стабільності країни вимагає вирішення проблем організаційно-економічного функціонування державного регулювання досліджуваного ринку послуг.

Особливу актуальність мають проблеми ефективного функціонування ринку спортивно-оздоровчих послуг для державного та приватного сектора на теперішньому етапі адаптації до ринкових відносин.

1 РОЗДІЛ. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ РЕГУЛЮВАННЯ РИНКУ СПОРТИВНО-ОЗДОРОВЧИХ ПОСЛУГ

1.1 Спортивно-оздоровча сфера як галузь економіки та бізнесу

Сучасний світ неможливо уявити без спорту, що став однією з найбільш динамічних сфер життєдіяльності суспільства. Стрімкий розвиток спорту викликав науковий інтерес до вивчення даного феномену. Вченими досліджуються комунікативні можливості спорту [Andreff W., Mondello C.], аналізуються розвиток та технології спортивного маркетингу [Гуськов С. И., Сериков Г. Н., Дудов В. А., Павленко А., Галкін В. В.], спонсорства [Жолдак В.И., Імас Є.В., Степанова О.В.], паблік рілейшнз у спорті [Пашук О.В.], взаємовідносини телебачення і спорту [Гуськов С. И.]. Однак деякі проблеми до теперішнього часу залишаються за межами наукових інтересів науковців. Перш за все це стосується досліджень спортивно-оздоровчої сфери як галузі економіки.

Практично не аналізується роль спорту в соціально-економічній системі окремо взятої країни, або його значення в світовій економіці. Однак без такого аналізу неможливо оцінити подальші перспективи функціонування та розвитку індустрії спорту як в нашій країні, так і у світі в цілому.

Слід зазначити, що сьогодні в Україні склалась унікальна, а саме негативна соціально-економічна ситуація, яка істотно впливає на неефективне функціонування та розвиток спортивно-оздоровчої сфери. Однак це поки ще не знайшло адекватного відображення в наукових дослідженнях, особливо вітчизняних. Незалежно від специфіки соціально-економічного середовища в різних країнах існують загальні закономірності, які діють у соціально-економічних системах ринкового типу й суттєво впливають на функціонування та розвиток індустрії спорту. При цьому спортивно-оздоровча сфера в таких системах розглядається як частина економіки. Тому для подальшого дослідження необхідно охарактеризувати спортивно-оздоровчу сферу як засіб соціально-

економічного зміщення країн з ринковою економікою, а також проаналізувати державне регулювання а даній сфері.

На відміну від охорони здоров'я, фізична культура не має чітко визначеної області дії, вона призначена для всебічного розвитку людського тіла і духу. Кажучи спрощено, якщо охорона здоров'я бореться з наслідками негативних процесів, то фізична культура попереджає її, допомагає їх уникнути.

У своїй основі фізична культура, як і кожна з видів культури, має духовну і матеріальну форми вираження, її духовна сторона проявляється у зростанні загального інтелекту людини, у зміні її психоемоційного стану, розумових здібностей, у надбанні науково-теоретичних знань з галузі фізичної культури та спорту, інших гуманітарних та біологічних наук (психології, педагогіки, соціальної психології, анатомії, фізіології, гігієни, біомеханіки) та їх раціональне використання в повсякденному житті.

Матеріальна форма прояву фізичної культури - це розвиток фізичних якостей людини, зміни структурно-функціональних параметрів людського організму в цілому та його окремих систем і органів, а також вираження функціонального взаємозв'язку між ними.

Ступінь вираження як духовної, так і матеріальної форм прояву фізичної культури залежить від рівня розвитку суспільства (соціального, політичного, економічного, наукового, духовного тощо), а також наявності та стану матеріальної бази (стадіонів, басейнів, спортивних кортів і майданчиків, залів, палаців, спортивних приладів та інвентарю, спортивної форми тощо).

Отже, основними завданнями фізичної культури є:

- підвищення функціональних можливостей організму людини засобами фізичної культури;
- сприяння всебічному гармонійному розвитку, відмова від шкідливих звичок, покращання розумової і фізичної працездатності;
- формування у молоді думки про систематичні заняття фізичними вправами з урахуванням особливостей їх майбутньої професії, фізичне самовдосконалення та здоровий спосіб життя;

- використання засобів фізичної культури в лікувально-профілактичній діяльності;
- оволодіння методами визначення фізичного стану та самоконтролю;
- виховання організаторських навиків, особистої гігієни та загартовування організму;
- вміння складати та виконувати вправи з комплексів ранкової гімнастики;
- виховання патріотичних, морально-вольових і естетичних якостей;
- удосконалення спортивної майстерності спортсменів, що займаються різними видами спорту.

Здоровий спосіб життя є невід'ємною складовою частиною фізичного здоров'я людини, але й складовою найпроблематичнішою: чи дотримуватися засад здорового способу життя, чи ні – завжди залежить від більш чи менш свідомого вибору людини. Головними «ворогами» здорового способу життя можна вважати культурні забобони, деякі соціальні чинники (недостатня матеріальна забезпеченість тощо), а також так звані «шкідливі звички», які мають одночасно психологічну, культурну і соціальну природу. Фізичне виховання повинно послабити та нейтралізувати дію цих негативних факторів, дія яких порожнює зростання смертності та погіршення загального стану здоров'я населення України.

Очевидною є величезна роль, яку відіграє фізкультура, спорт і фізвиховання у повсякденному житті, житті суспільства, ширше – цілої країни. Але продовження цієї ролі, яку провадив у фізичній культурі та її застосуванні у суспільному житті Радянський Союз, може бути згубним для України. Нам давно уже пора запровадити загальносвітових стандартів, робити фізкультуру демократичною, інформативною, пропагандувати здоровий спосіб життя. Для освітніх закладів це насамперед виявляється у необхідності зробити образ фізичного виховання привабливим, позитивним для учнів, змусити їх займатися своєю фізичною культурою «мирним» шляхом. Ні примусова медицина і охорона здоров'я, ні примусова фізична культура не є прийнятними для незалежної країни.

Це в жодному разі не є заклик до скасування обов'язкового предмету «фізична культура» у системі середньої та вищої освіти. Необхідний особистий підхід, демократичні і педагогічні методи роботи з учнями. І останнє – фізичне виховання не повинне проходити без урахування реального стану здоров'я даної людини. Інакше воно може зашкодити її фізичному та психічному здоров'ю.

Сучасний спорт став важливою галуззю економіки багатьох країн, в тому числі й України. До нього залучено значні фінансові кошти і велику кількість робочої сили. У теперішній час ступінь розвитку спортивно-оздоровчої сфери є одним із факторів, що впливає на темпи розвитку суспільства, рівень і якість життя населення, ділову активність. Сучасні дослідження показують, що у людей, які систематично займаються фізичною культурою і спортом, продуктивність праці вища порівняно з тими, хто спортом не займається [104, с.200].

Крім того, плінність кадрів серед активних спортсменів значно нижча, ніж серед тих, хто не займається спортом, а трудова дисципліна значно вища, що сприятливо позначається на продуктивності праці та виробництві в цілому [94, с.32].

Окрім підвищення якості продуктивних сил суспільства, спорт як засіб соціально-економічного зміцнення країни проявляється й у багатьох інших сферах людської діяльності [22, с. 282]. Наприклад, позитивно впливаючи на стан здоров'я людини, спорт сприяє приросту найбільш цінного з усіх багатств держави – дієздатного населення, що, в свою чергу, збільшує добробут самої держави. Розглядаючи даний аспект впливу на економіку, необхідно відзначити, що цю роль виконує насамперед фізичне виховання і спортивно-оздоровчі послуги, основною метою яких є оздоровлення населення і підтримка його репродуктивних якостей. Залучення людей до спорту, особливо молоді, також дозволяє знизити криміногенність у суспільстві, що опосередковано впливає на поліпшення економічної ситуації в країні. Це проявляється у зниженні державних витрат на забезпечення суспільного порядку, зменшення числа осіб, які мають наркотичну й алкогольну залежність, а також підвищенні попиту на послуги у спортивно-оздоровчій сфері та сервісу надання послуг.

Підприємництво в сфері фізичної культури й спорту розвивається в сучасному світі дуже динамічно. Зміни у житті людей, соціальному й культурному середовищі, поступове усунення соціальних і релігійних забобонів, стали новий імпульс розвитку спорту в більшості країн світу. У XX столітті відбулися процеси, які зробили спорт і фізичну культуру головними життєвими інтересами людей різного віку, стимулювали інтерес до всіх галузей фізичної культури й фізичного виховання. Масовий попит на спорт, спортивні товари й послуги вплинули на створення індустрії спорту й комплексної системи спортивного бізнесу, під яким слід розуміти всю сукупність підприємств, установ та організацій : економічних відносин, пов'язаних зі здійсненням підприємницької діяльності в сфері фізичної культури й спорту [96, с.52].

Роль та комерціалізація спорту зумовлені в значній мірі його соціальною значимістю в сучасному суспільстві. Незважаючи на зростаючу роль економічного аспекту, спорт вищих досягнень не є продуктом, придатним до виробництва у великому масштабі. Як об'єкт конкурентної діяльності, спорт розвивається у видовище, частину індустрії розваг, яка, в свою чергу, є ринком оперативної реклами й об'єктом широкого висвітлення засобами масової інформації.

Роль фізичної активності й оздоровчих видів спорту в підтримці й зміцненні здоров'я населення є визнаною в усьому світі.

Сучасні економічні системи являють собою складні конгломерати взаємодіючих між собою ринків та суб'єктів господарської діяльності, кожен з яких виконує певні функції. Будь-яке підприємство або галузь займають своє місце в системі суспільного розподілу праці, задовольняє потреби особливих груп споживачів [99, с. 334].

Спортивно-оздоровчій сфері властиві всі атрибути нематеріального виробництва - вироблений галуззю продукт не має відчутної форми і предметного втілення [123, с. 424]. Однак це не означає, що його немає. Спортивно-оздоровча сфера виробляє такі продукти, як здоров'я, довголіття, розвага, цікаве дозвілля.

З економічної точки зору фізичну культуру і спорт правомірно розглядати як вид суспільно корисної діяльності з надання різноманітних послуг, що відноситься до невиробничої сфери і тому прямо не бере участь у виготовленні матеріального продукту [130, с. 48].

Виробництво і надання послуг, які задовольняють різні особисті потреби населення, припускають забезпечення цієї діяльності цілим рядом умов матеріально - технічного, організаційного та кадрового характеру, а саме: розвиток мережі фізкультуро - спортивних споруд та організацію обслуговування їх відвідувачів під час навчально-тренувальних занять, спортивних змагань та видовищних заходів; професійну підготовку кадрів; проведення науково - дослідної роботи; виробництво і реалізація спортивних товарів; ремонт і прокат інвентарю та інше.

Названі види діяльності забезпечуються підприємствами (організаціями), що відрізняються приналежністю до різних сфер народного господарства, спрямованістю своєї основної діяльності, але їх інтегроване функціонування як єдиного господарського комплексу з єдиним координуючим органом управління об'єктивно виправдано тим, що вони разом, на основі взаємозалежності задовольняють одні й ті ж потреби людей у заняттях фізичними вправами і видами спорту. Саме це є одним з найважливіших підстав стверджувати, що фізична культура і спорт сформувалися в галузь народного господарства.

В економічній літературі існує ряд визначень галузі народного господарства як економічного поняття, одним з найбільш поширених серед яких є наступне. Галузь - це сукупність підприємств і організацій, яка характеризується спільністю своєї продукції, технологією виробництва, основними фондами, професійними навичками працюючих і задоволенням потреб [164, с.96].

Наведене визначення відноситься насамперед до галузей виробничої сфери. однак його правомірно перенести на будь-яку галузь народного господарства, так як в ньому містяться головні ознаки, що лежать в основі, з одного боку, об'єднання в галузь різних господарських одиниць, а з іншої сторони - відмінності однієї

галузь від іншої. В основі об'єднання різних господарських одиниць в галузь в першу чергу лежить:

- а) особливості праці працівників підприємств (організацій), що виконують специфічні функції в системі суспільного розподілу праці;
- б) особливості використовуваних засобів праці;
- в) специфічна форма результату праці [26, с.32].

Галузь передбачає об'єднання функціонуючих у ній підприємств (організацій) та їх галузеве відокремлення на основі єдиного органу управління. Разом з тим галузь може співпадати або не співпадати з межами галузевих міністерств (відомств) [32, с.10].

Галузева структура народного господарства характеризує перелік галузей, окремих виробництв і видів діяльності, що виділилися в економіці країни на основі суспільного розподілу праці, сформованими між ними пропорціями в розподілі ресурсів і масштабах виробництва, міжгалузевими взаємозв'язками, що здійснюються в обміні товарами та послугами.

В основу класифікації галузей народного господарства можуть бути покладені різні принципи, що відображають способи відокремлення однорідних видів діяльності в одну класифікаційну одиницю.

В даний час в Україні діє загальний класифікатор «Галузі народного господарства України», прийнятий 21.04.94р. з подальшими змінами та доповненнями. Цей документ містить повний перелік галузей економіки і є офіційною підставою для систематизації статистичної звітності по народному господарству, наукового аналізу стану економіки і розробки прогнозів.

Згідно даного класифікатора, всі галузі економіки об'єднані у дві сфери - виробничу (матеріальне виробництво) і невиробничу (нематеріальне виробництво) [60].

Виробнича сфера являє собою сукупність галузей матеріального виробництва, що мають кінцевим результатом своєї діяльності певний матеріальний продукт (засоби виробництва і предмети споживання). До галузей невиробничої сфери відносяться всі галузі промисловості (енергетика,

будівництво, сільське, лісове, річкове та морське господарство; транспорт і зв'язок в тій їх частині, яка забезпечує функціонування саме виробничих галузей) і торгівля, за допомогою якої конкретний товар (проміжний продукт) доводиться до споживача.

Невиробнича сфера - це комплекс галузей, що не виробляють, як правило, безпосередньо відчутних матеріальних цінностей. У більшості випадків це галузі, пов'язані із задоволенням нематеріальних потреб людей за допомогою надання різноманітних послуг, а саме: послуг житлово - комунального господарства, побутового обслуговування, транспорту та зв'язку (для населення), охорони здоров'я, фізичної культури і спорту, освіти, культури, мистецтва, науки і наукового обслуговування, сфери управління та інші [10, с. 104].

Попит з боку бізнесу, держави і масового споживача пред'являється як на матеріальні товари (тобто ті, які мають речову форму), так і на нематеріальні активи [35, с. 329].

Існуюча в даний час в Україні структура галузей економіки представлена в табл. 1.1, з даних якої витікає, що фізична культура і спорт є складовою частиною галузі «Охорона здоров'я, фізична культура та соціальне забезпечення», тобто розглядаються фактично не як галузь, а як підгалузь народного господарства.

В економічній літературі систематично висловлюються критичні зауваження і пропозиції щодо критеріїв поділу народного господарства на виробничу і невиробничу сфери, ознак відокремлення різних видів діяльності в галузі і т.д [54, с. 432]. Зокрема, постійну критику спеціалістів викликає той факт, що фізична культура і спорт, фактично склалися в самостійну галузь народного господарства, до теперішнього часу формально включені в загальний класифікатор в об'єднану галузеву групу «Охорона здоров'я, фізична культура та соціальне забезпечення».

Класифікація галузей народного господарства [60]

Матеріальне виробництво (виробнича сфера)	Нематеріальне виробництво (невиробнича сфера)
Сільське господарство	Житлово-комунальне господарство
Лісове господарство	Невиробничі види побутового господарства
Рибне господарство	Охорона здоров'я, фізична культура і соціальне забезпечення
Транспорт і зв'язок	Освіта
Будівництво	Культура та мистецтво
Торгівля і громадське харчування	Наука і наукове обслуговування
Матеріально-технічне постачання і збут	Об'єднання громадян
Заготівля	Управління
Інформаційно-обчислювальне обслуговування	Фінанси, кредит, страхування і пенсійне забезпечення
Операції з нерухомим майном	
Загальна комерційна діяльність по забезпеченню функціонування ринку	
Геологія і розвідка надр, геодезична і гідрометеорологічна служби	
Виробничі види побутового обслуговування населення	
Інші види діяльності сфери матеріального виробництва	

В основу класифікації всіх галузей (підгалузей) народного господарства покладено підприємство (організація), що складається на самостійному балансі і

яке виконує певний вид діяльності. До числа основних організацій фізичної культури і спорту загальний класифікатор відносить різноманітні фізкультурно-спортивні споруди (стадіони, палаци спорту, спортивні зали, манежі, басейни і т.д.), спортивні клуби, спортитвно-оздоровчі комплекси, різні типи спортивних шкіл, навчально-тренувальні центри і бази та інші.

Оздоровча фізична культура є важливим засобом підвищення соціальної і трудової активності людей, задоволення їх моральних, естетичних та творчих запитів, життєво важливої потреби взаємного спілкування, розвитку дружніх стосунків між народами і зміцнення миру.

Створення умов для занять фізичною культурою населення за місцем проживання та в місцях масового відпочинку населення покладається на місцеві органи виконавчої влади та органи місцевого самоврядування за рахунок коштів відповідних бюджетів на основі державних нормативів фінансування фізкультурно-оздоровчих програм.

Вони надають громадським організаціям фізкультурно-спортивної спрямованості та фізкультурно-спортивним закладам допомогу у виділенні місць для фізкультурно-оздоровчих занять в жилих районах, в парках культури і відпочинку, використанні для цих цілей спортивних споруд незалежно від їх належності.

У навчально-виховній сфері (дошкільних виховних закладах, середніх загальноосвітніх, професійних навчально-виховних, вищих навчальних закладах) фізкультурно-оздоровча робота здійснюється в поєднанні з фізичним вихованням дітей та молоді, з урахуванням стану здоров'я, рівня фізичного та психічного розвитку. Органи виконавчої влади, підприємства, установи та організації, у віданні яких перебувають дошкільні виховні заклади, забезпечують необхідні умови для проведення щоденних фізкультурно-оздоровчих занять з дітьми, морально і матеріально заохочують педагогічні колективи та фахівців фізичного виховання, які досягли успіхів у збереженні і зміцненні здоров'я дітей.

Проблема полягає в тому, що існуюче положення призводить не тільки до спотворення, але й до втрати значного обсягу інформації про дійсні масштаби

людських, трудових, матеріально-технічних ресурсів, споживаних фізичною культурою і спортом, а також обсягу послуг, вироблених цією галуззю. Зміна офіційного статусу фізичної культури і спорту в загальному класифікаторі галузей народного господарства сприяло б удосконаленню статистичної звітності та більш ефективній координації направлених на її розвиток ресурсів.

Постійно удосконалюються і розробляються нові моделі управління спортивно-оздоровчою сферою і її фінансування. Разом з тим частіше тенденції комерціалізації та професіоналізації, з одного боку, а також гостра конкуренція за бюджетних коштів - з іншого, є свідченням про те, що спортивно-оздоровча сфера повинна навчитися самостійно отримувати прибуток з наявних у її розпорядженні ресурсів. Довгий час спорт і економіка розглядалися навіть на рівні дві окремі галузі. Вважалося, що спорт - це хобі тобто вільний для проведення час, і він не має нічого спільного з економікою, професією, торгівлею. Сьогодні все кардинально змінилося: у спорті можна заробити непогані гроші, зокрема, в умовах жорсткої конкуренції, але і традиційні ресурси спорту стають все більш обмеженими. Внаслідок цих процесів стає ясно, що спорт потребує не тільки професійних спортсменів і тренерів, але і професійних економістів, управлінців, юристів, соціологів [146, с.314]. Це стосується всіх його сфер: спорту для глядачів, професійного спорту, спортивних спілок і клубів, комерційної пропозиції або державного та регіонального управління. Спортивно-оздоровча сфера потребує людей, які могли б, наприклад, розрахувати вартість будівництва басейну або проведення великої спортивної події і не володіли при цьому уривчастими знаннями про фінанси, менеджмент, маркетинг, а розбиралися в спортивній продукції, організаціях, культурі спорту.

Економіка спортивно-оздоровчої сфери, повинна демонструвати особливості, притаманні кожній окремо взятій країні, наприклад у Німеччині це переважно перед домінуюче становище спортивних спілок і клубів; в США - зразковий професійний командний спорт. В Україні становлення економіки спорту необхідно для того, щоб з найбільшим ефектом використовувати те, що ще залишилося від минулого, показати можливі резерви ресурсного забезпечення

спортивно-оздоровчої сфери, а в кінцевому підсумку - для збереження здоров'я нації. Спорт - це одна з небагатьох галузей, де Україна все ще конкурентоспроможна [150]. І сьогодні, коли все більше людей шукають баланс між стресом і відпочинком, хочуть знайти своє покликання, зберігаючи здоров'я, відчуваючи себе працездатними, фізична культура, спорт, оздоровлення, профілактика і реабілітація - це якраз і є ті поняття, які тісно пов'язані з успіхами будь-якого сучасного суспільства. Якщо ми хочемо мати в майбутньому здорову націю - зараз потрібні фахівці, які розуміють, що вплив спортивно-оздоровчого характеру на суспільство це значно більше, ніж рекорди, перемоги і медалі, шодана сфера є частиною економіки і управління у професійному, комерційному або будь-якому іншому напрямку і вимагає відповідних методів і форм.

Подібно іншим галузям економіки, інвестиції у спортивну сферу призводять до мультиплікаційного ефекту - капіталовкладення в людські ресурси приносять кратне збільшення первинних інвестицій. У спортивно-оздоровчій сфері є свої споживачі і виробники, свої ринкові і неринкові інститути, власна індустрія гармонійно вбудована в національну та міжнародну економіку.

Під фізичною культурою у нас в країні розуміється непрофесійний оздоровчий спорт і його інфраструктура, система підготовки спортсменів-аматорів. У термін «спорт» вкладається дещо інший сенс, - це більшою мірою професійна і комерціалізована система, що продукує спортсменів і тренерів, тобто людей більш професійно підготовлених, ніж людей-аматорів, які займаються спортом [56, с. 127].

При цьому прийнято поділяти спорт на професійний і любительський. Аматорський (масовий) спорт - це багатогранний масовий спортивний рух як органічна частина системи фізичного виховання громадян і виявлення перспективних і талановитих спортсменів у різних видах спорту. Професійний спорт - підприємницька діяльність, метою якої є задоволення інтересів професійних спортивних організацій, спортсменів, які обрали спорт своєю професією [84, с. 3].

Економіка спортивно-оздоровчої сфери розглядає господарські відносини у спортивній галузі та спортивній індустрії на двох рівнях:

- по-перше, на загальнодержавному та міжнародному (макрорівні);
- по-друге, на рівні окремих спортивних та оздоровчих організацій, клубів, федерацій та інших об'єднань з різними формами власності та джерелами фінансування (мікрорівні).

Таким чином, макроекономіка спортивно-оздоровчої сфери оперує сукупними показниками (наприклад, рівнями фінансування та доходів спортивних організацій та установ країни або країн світу, загальною кількістю спортсменів, тренерів, фітнес-клубів, спортивних споруд і т.д.), виявляє тенденції розвитку фізичної культури і спорту, виробляє заходи з державного регулювання економічних відносин у спортивній сфері.

Мікроекономіка спортивно-оздоровчої сфери концентрує аналіз на економічній поведінці окремих суб'єктів у сфері фізичної культури і спорту, досліджує функціонування відокремлених структурних одиниць (окремих клубів, а також спортивних організацій усіх видів та форм).

Економіка спортивно-оздоровчої сфери покликана вирішувати такі завдання:

- накопичувати і систематизувати економічні знання в галузі фізичної культури і спорту;
- генерувати нові знання і дослідження у сфері економіки фізичної культури та оздоровлення суспільства;
- виявляти і формулювати економічні проблеми, що виникають в процесі розвитку господарських відносин у сфері фізичної культури і спорту, а також вказувати шляхи їх вирішення;
- визначати тенденції розвитку економічних процесів у вітчизняному та зарубіжному спорті, прогнозувати їх напрямок і динаміку;
- надавати практичні рекомендації щодо підвищення ефективності господарських відносин.

Дослідження теоретичних і практичних аспектів економіки спортивно-оздоровчої сфери проводиться за допомогою спеціальних методів наукового пізнання, які часто органічно поєднуються і доповнюють один одного.

Слід зазначити, що економічні відносини в спортивно-оздоровчій сфері знаходяться в постійному розвитку і мають складні взаємозв'язки. Зокрема, система економічного аналізу будується на дедуктивному методі, тобто на базі загальних принципів обґрунтовуються приватні господарські процеси.

В економіці спортивно-оздоровчої сфери також широко застосовуються методи аналізу та синтезу, коли цілісна економічна система піддається процедурі розбиття на складові частини - окремо функціонуючі ринки з метою виявлення їх структури, будови, а також властивостей і ознак. Конкретно це виражається в розгляді економіки фізичної культури і спорту як складової частини ринкової економіки в цілому, а система заходів з державного регулювання спортивно-оздоровчих відносин взаємопов'язані із загальною концепцією державного регламентування господарських процесів в країні і є її невід'ємною частиною.

Отже, економіка спортивно-оздоровчої сфери – це раціональне управління господарством, яке пропонує методи вирішення теоретичних і практичних завдань, що виникають між суб'єктами спортивно-оздоровчих відносин. пов'язаних з використанням матеріальних, трудових, фінансових та інших ресурсів на рівні окремих спортивно-оздоровчих організацій і суспільства в цілому з метою прогнозування економічних процесів та їх регулювання.

Розуміння спортивно-оздоровчої сфери було б неповним без аналізу категорій потреб та економічного інтересу. Необхідність можна визначити як потребу індивіда або суспільства в цілому в чому-небудь. Усвідомлені потреби трансформуються в інтереси, це є реальні причини соціальних та економічних дій. Взаємозв'язок індивідуальних і суспільних потреб з фізичною культурою і спортом представлено на рис.1.1. Потреби людей, в кінцевому рахунку, перетворюються в попит, тобто бажання і здатність купувати товари і послуги. Попит на спортивні товари та послуги в ринковій системі породжує відповідну реакцію з боку виробників даної продукції - вони розробляють і поставляють на

виробники все більше якісні і досконалі товари спортивного призначення, намагаються максимально задовольнити нові потреби суспільства.

Задовольняючи попит, виробники спортивних товарів та послуг створюють пропозицію, тобто та кількість продукції, яку вони мають намір продати споживачам при сформованій ринковій ціні. Обсяги попиту та пропозиції товарів на ринку визначаються відповідно до законів попиту та пропозиції, а також під впливом інших факторів [81, с.432].

Важливе місце в ієрархії ціннісних орієнтирів займає потреба в досягненні. Спорт допомагає багатьом людям реалізувати цю потребу, дає можливість досягти вершин майстерності і слави за рахунок своїх спортивних талантів, розвинених наполегливими тренуваннями. Якщо спорт в якій-небудь країні недостатньо розвинений або недоступний більшості громадян, то люди, схильні до занять спортом, змушені займатися іншими видами діяльності, у тому числі кримінального характеру [12, с.53]. У цьому випадку їх таланти йдуть не на благо суспільства, а направляються в деструктивне русло, завдаючи матеріальний і моральний збиток економіці і суспільству.

Як видно з рис.1.1, попит на спортивні товари та послуги на мікрорівні представляють окремі індивіди - професійні спортсмени, любителі активного відпочинку та спортивного туризму. Для більшості людей основним ціннісним критерієм є здоров'я. За багатоміліардну історію людства було встановлено, що найкращим способом зберегти або відновити здоров'я є фізична культура і спорт. Більше того, регулярні заняття фізкультурою і спортом дозволяють людям не тільки зберігати здоров'я, але і значно продовжити працездатний вік. Таким чином, здоров'я окремої людини і суспільства в цілому - категорія не тільки соціально-економічна, але й економічна.

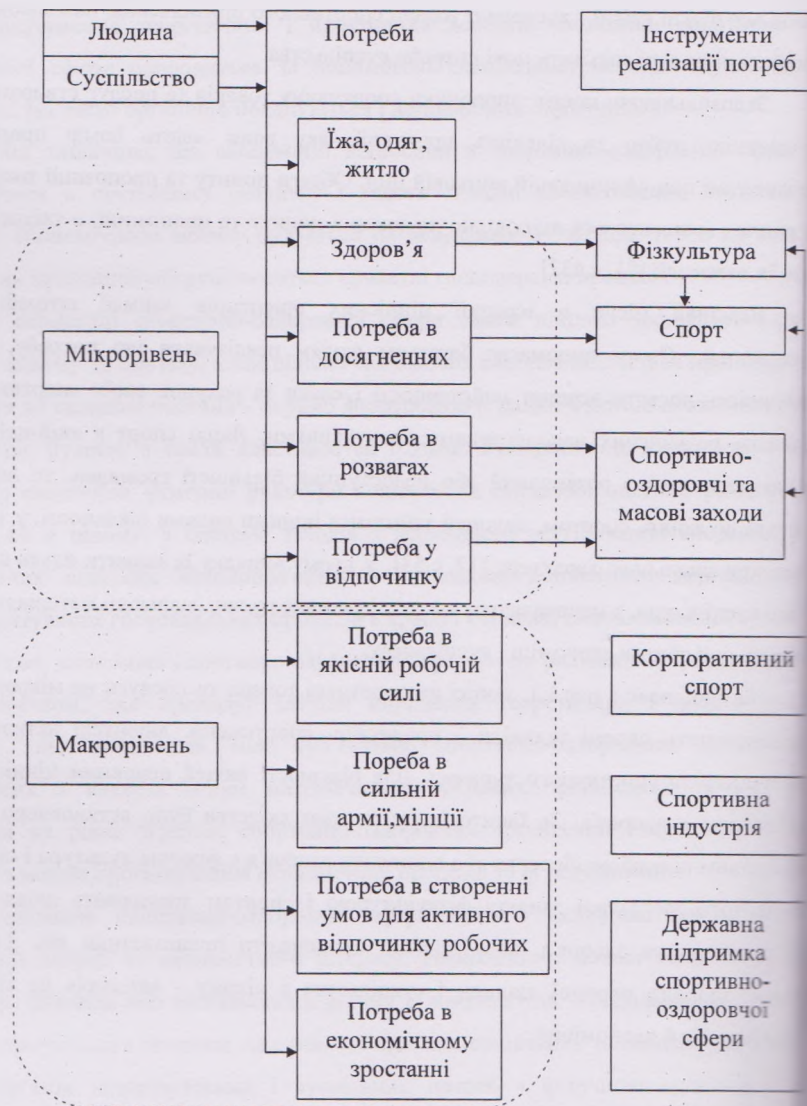

Рисунок 1.1 – Взаємозв'язок індивідуальних та суспільних потреб із спортивно-оздоровчою сферою [розробка автора]

Розглядаючи потреби людини, не можна не зупинитися і на такій важливій як складовій, як потреби у відпочинку і розвагах. Під відпочинком в даному контексті розуміється не пасивний стан спокою, а діяльність, яка знімає навантаження і сприяє відновленню працездатності. В економічному аспекті потреба у відпочинку і розвагах слід розглядати з трьох точок зору:

- **перше**. проводячи вільний час на спортмайданчиках і стадіонах, люди активно відпочивають від повсякденної праці, найбільш повно відновлюючи свої фізичні та інтелектуальні ресурси;

- **друге**. активний відпочинок з елементами фізичної культури і спорту є альтернативою пасивному малорухомому відпочинку з поглинанням великої кількості їжі та алкогольних напоїв;

- **третє**. проводячи своє дозвілля на стадіонах, спортивних трасах і в спортмайданчиках в якості вболівальників, люди отримують необхідний заряд емоцій і переживань. Крім того, відвідуючи спортивно - масові заходи, вболівальники витрачають на них грошові кошти, створюючи в спортивно-оздоровчій сфері нові робочі місця [134, с.100].

На особливий попит окремих людей перетворюється в сукупний попит, в економічних відносинах в галузі фізичної культури і спорту включається держава, яка безпосередньо залучена у розвитку таких відносин і їх всілякої підтримки [134, с. 45]. Держави, таким чином, стимулює попит на ринках спортивної продукції та спортивної інформації, а також сприяє розширенню пропозиції. Підтримка державою підтримка спортивно-оздоровчої сфери через допомогу спортивній індустрії і підприємництва в області спортивних відносин як у формі субсидій та інших пільг, так і у формі прямого фінансування з бюджетів усіх рівнів [134, с.45].

Економічні відносини в спортивно-оздоровчій сфері різнобічні і багатогранні. Вони включають в себе всю сукупність господарських відносин з точки зору виробництва і сфери її-продажу спортивних товарів і послуг відповідними виробниками та споживачами, економічні взаємини спортивних клубів, асоціацій, спортивних товариств окремих спортсменів і тренерів між собою і у

взаємодії з уболівальниками. Важливою галуззю економічних відносин є спортивні ринки праці і фінансових інвестицій, системи оплати праці та преміювання спортсменів і тренерів, їх соціального страхування та пенсійного забезпечення.

У сучасній українській практиці економічні відносини у спортивно-оздоровчій сфері на ринковій основі тільки починають формуватися; в стадії становлення знаходиться індустрія спорту та його інфраструктура, спортивного підприємництва, ринок спортивно-оздоровчих послуг, спортивний туризм. Тільки в останні роки стали з'являтися спортивні професійні спілки та ветеранські організації, відпрацювання і уніфікування схеми страхування спортсменів від різних ризиків і травм, вироблення цивілізованих форм трансфертів спортсменів і іноземні та національні спортивні клуби. У галузі спортивної інфраструктури також намітилися значні позитивні зрушення: протягом останніх років сформувалася ціла галузь виробництва, що базується на спортивно - масових заходах. Виникла комплексна система фірм, що спеціалізуються на:

- пошуку вітчизняних і зарубіжних спонсорів для окремих спортсменів, клубів, збірних і команд майстрів ;
- наданні спортсменам і тренерам сервісних послуг у закордонних турне;
- пенсійному забезпеченні спортсменів за індивідуальними схемами ;
- страхуванні спортсменів ;
- юридичному обслуговуванні спортсменів і тренерів ;
- працевлаштування спортсменів і тренерів.

Звичайно, при становленні нової спортивної індустрії та формуванні ринку спортивно-оздоровчих послуг в Україні не все проходить гладко і своєчасно досить часто недосконала законодавча база заважає розвитку меценатського спонсорства в спорті, формування ефективної системи правового і соціального захисту спортсменів і тренерів. Поки далекі від досконалості система оподаткування виробників спортивних товарів і послуг, принципи фінансування спортивної освіти

1.2 Особливості ринку спортивно-оздоровчих послуг

Спортивно-оздоровча сфера як соціальний інститут і специфічний вид професійної діяльності активно впливає на розвиток здорового суспільства і викликає певні кількісні, структурні і якісні перетворення. Вони зумовлені, зокрема, соціально-економічними, демографічними і політичними умовами. Перехід до ринкових відносин породив безліч проблем в цій особливій сфері соціальної діяльності.

Ефективність методик економічного аналізу діяльності спортивних споруд на даному етапі можна розглядати так:

- на стратегії розвитку спорту і побудові моделі спортивної індустрії
- ефективності використання та цільової спрямованості бюджетних коштів на розвиток фізичної культури і спорту;
- інвестиційної активності (у тому числі іноземних інвесторів) у сфері реконструкції, модернізації спортивних споруд та залучення нових коштів;
- і як підсумок, на результативності фізичної підготовки спортсменів і як показник фізкультурно-оздоровчих послуг населенню.

Це обумовлює необхідність обґрунтування методики оцінки та виявлення факторів ефективності експлуатації та використання фізкультурно-спортивних споруд, що дозволяє визначити їх завантаження і реальну потребу регіону в області фізичної культури і спорту.

Економічний аналіз фізкультурно-спортивних споруд спрямований перш за все на виявлення можливостей підвищення ефективності управління спортивними спорудами, спрямованими на забезпечення конкурентоспроможності спортивного спорту регіону. Ефективність функціонування фізкультурно-спортивних споруд значною мірою визначається вибором аналітичного забезпечення економічного управління спорудами та результативністю аналітичної роботи.

Аналіз використання спортивних споруд на ринку досліджуваних пост носить двоїстий характер. Серед результатів їх діяльності ми виділяємо економічну та спортивну складові, які в тісному взаємозв'язку і є нерозривними. З одного боку, споруди є економічними об'єктами, оскільки входять в склад не виробничої сфери народного господарства. Економічна складова передбачається комерційне використання фізкультурно-спортивних споруд: метою отримання прибутку. З іншого боку, їх основна діяльність спрямована на розвиток спортивно-оздоровчого руху. Суперечливою складовою є підготовка спортсменів і спортивного резерву, тобто на соціальний ефект, що забезпечує підвищення іміджу країни у світовому спортивному співтоваристві, високий ступінь зацікавленості громадян в занятті фізкультурою і спортом та зміцнення фізичного здоров'я нації.

Ринкові відносини докорінно змінили значення і вплив соціальних інститутів на різних рівнях. Комерціалізація інфраструктури фізичної культури і спорту має не тільки позитивні, але і негативні наслідки [139, с. 40]. Йдеться про пошук нових ефективних форм і видів комерційної діяльності в спорті та оздоровчій сфері, щоб забезпечити задоволення потреб населення.

Проведення спортивних змагань забезпечує розвиток галузей, прямо або побічно пов'язаних зі сферою спорту [148, с.2]. Наприклад, при проведенні міжнародних спортивних змагань збільшується кількість вболівальників, в числі й іноземних туристів, що стимулює розвиток таких галузей сфери послуг як готельний і туристичний бізнес, торгівля, громадське харчування; веде до збільшення доходів підприємств з виробництва продуктів харчування, спортивної символіки, сувенірів тощо; дає додаткові замовлення для підприємств промисловості, сприяє розвитку інфраструктури регіону, де проводяться міжнародні спортивні змагання. Виробництво спортивного інвентарю, спортивного одягу й атрибутики перетворилося у теперішній час на одну з найбільш розвинених галузей промисловості у світі. Популяризація спорту, зростання кількості осіб, які займаються ним, породжує відповідний розвиток

продукцію спортивних виробників, що перетворило цю галузь з допоміжної на ту, що найбільш динамічно розвивається [163, с.104].

Розвиток ринку спортивно-оздоровчих послуг робить суттєвий внесок в економіку багатьох країн, оскільки популяризація спорту веде до зростаючого попиту на спортивні споруди та місця, де можна займатися спортом. У зв'язку з цим кількість збільшення кількості установ, що пропонують увесь спектр послуг у сфері фізичної культури і спорту: від стадіонів, спортивних залів і басейнів до спортивно-оздоровчих центрів. Прагнення високих спортивних досягнень спонукає також розвиток тісно пов'язаних зі спортом спортивної медицини і фізіології. Торгівля різними препаратами, що стимулюють роботу м'язово-серцевого центру, перетворилася в окремий високоприбутковий напрям економічної діяльності, що робить свій внесок в економічний розвиток багатьох країн.

Слід наголосити з думкою про те, що ринок сфери фізичної культури і спорту є ринком послуг [102]. Це означає, що основним продуктом діяльності спортивно-оздоровчих організацій є послуга, тобто корисна доцільна діяльність, введена спеціально економічних відносин у формі непродуктивної праці [98, с.171-172].

Ринок послуг сфери послуг переживає період майже революційних змін, у зв'язку з чим змінені правила та способи ведення бізнесу. Багато українських та закордонних підприємств на ринку послуг стають банкрутами, інші ж розвиваються завдяки постійному осмисленню того, як вони ведуть свій бізнес, шукають іновційних шляхів для кращого обслуговування клієнтів і отримують переваги від нових технологічних розробок.

Розвинений ринок, як відомо, передбачає не тільки наявність ринку товарів, але й ринку різноманітних послуг. При цьому ринок послуг розглядається як сфера обміну послугами, що є результатом роботи підприємств невиробничої сфери (рис.1.2).

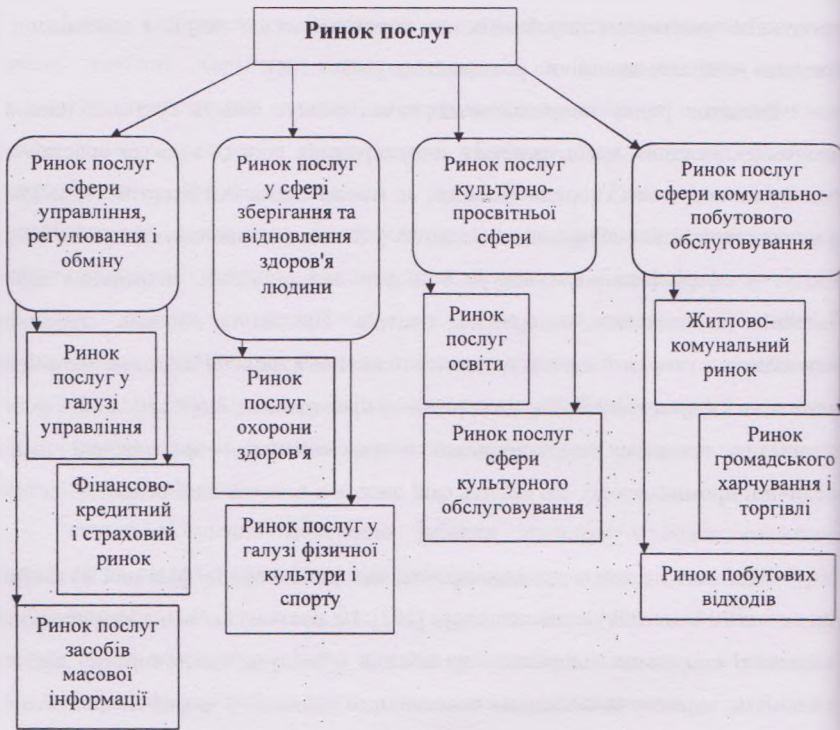

Рисунок 1.2 – Структура ринку послуг [95, с.71]

Ринок послуг існує в єдності з товарним ринком і є одним із його різновидів, що розвивається в рамках законів ринкової економіки [59, с. 18].

Послуга – це дія або робота, пропоновані однією стороною іншій. Хоча процес може бути пов'язаний із фізичним виробом, виконання, власне кажучи, невлітвиме і зазвичай не виявляється у володінні будь-якими факторами виробництва [5, с.195].

Ринок спортивно-оздоровчих послуг - складна система економічних відносин між виробниками та споживачами (клієнтами) спортивно-оздоровчих послуг, що визначається виходячи з можливості продавця без значних додаткових витрат реалізувати послугу на найближчій для покупця (клієнта) території.

бажаних змін (тобто досягнення позитивного ефекту в односторонній перспективі) для або на користь одержувача послуги.

В Україні сфера послуг випереджає виробництво за темпами зростання та кількістю нових видів послуг, її пристосовуваністю до потреб ринку та споживачів.

Від товару від товару, виробництво і споживання послуг відбувається одночасно, тому вони, як правило, не можуть бути накопичені. Разом з тим споживання послуг спорту можуть мати матеріальний і довгостроковий ефект (у вигляді покращення рівня здоров'я, фізичної підготовленості тощо). Ефект від споживання послуг залежить не тільки від умов їхнього виробництва, але і від умов споживання. Так, наприклад, рівень фізичної підготовленості спортсмена визначається не тільки кваліфікацією його тренера і тривалістю тренувань, але й здібностями того, хто займається. Тому корисний ефект послуги є результатом спільних зусиль її виробника і споживача.

Головною рушійною силою динамічного розвитку ринку спортивно-оздоровчих послуг є попит індивідуальних споживачів на спортивні продукти та послуги. Саме глядач купує квиток на змагання й приходить до стадіону, він отримує спортивну атрибутику з клубною символікою, вболівальник вмикає свій телевізор для перегляду спортивних трансляцій, підвищуючи тим самим рейтинг спортивних змагань і їх ринкову вартість в очах інвесторів, партнерів і спонсорів.

Попит споживачів на продукти сфери фізичної культури і спорту крім економічної соціально-економічної ситуації в країні багато в чому залежить від впливу інвесторів, як створення і формування певних спортивних традицій і моди на спорт і відвідування спортивних змагань, а також цілеспрямована діяльність спортивних, спортивно-оздоровчих організацій щодо залучення глядачів і спонсорів на спортивні змагання. Мова йде насамперед про спортивну культуру, формування свого роду культури "вболівання", що вкрай важливо для економічного розвитку спортивно-оздоровчої сфери. В розвинених зарубіжних

країнах така культура вже сформована. Наприклад, у США, Великобританії, Франції, Німеччині прийнято приходити на спортивні змагання цілими сім'ями бо це є приємною і звичною для населення цих країн формою відпочинку дозвілля [172, с.165; 177, с.20].

На соціальному рівні важлива пропаганда ідей й ідеалів спорту, його досягнень, ефективне просування як самих спортивних змагань, так і безпосередніх учасників - спортсменів (особливо спортивних зірок, які мають бути національними кумирами, героями і гордістю країни) [3, с.100; 8, с.640; 16 с. 135]. Сьогодні спорт стає предметом національної гордості. Мають, важко знайти в Україні та й в інших країнах світу людей, які не знають таких спортсменів, як брати Кличко, Андрій Шевченко, Яна Клочкова, Олег Лісоченко. Але будь-які традиції слід не тільки пам'ятати й підтримувати, але й посилювати.

Формування ринку спортивно-оздоровчих послуг пов'язано з використанням сучасних технологій, що б істотно поглибило і розширило технологічні і функціональні зв'язки з іншими підсистемами національної економіки [7, 14, с. 105, 15]. Більш повному залученню спорту в економічний кругообіг сприяє функціонування останнього на основі ринкових відносин, що значно розширює джерела фінансування спортивної діяльності.

Важливо підкреслити об'єктивні передумови ринкової трансформації сфери спорту, яка в останні 15 – 20 років стала цікавити великий і середній бізнес і нова можливість ділових відносин і потенційний об'єкт інвестування. Серед цих передумов можна виділити наступні:

- у ряді країн (у першу чергу, США) за десятиліття було накопичено позитивний досвід як проведення окремих комерційних змагань, так і тривалого функціонування самостійних комерційних спортивних проєктів у формі спортивних ліг та асоціацій (найбільш успішні з них функціонують у баскетболі, американському футболі, хокеї, бейсболі);

- бурхливий і динамічний розвиток з 1970-х років фітнес-індустрії, початок якій поклали масові захоплення американців аеробікою та шейпінгом.

успішно функціонує в багатьох країнах як самостійний успішний бізнес;

інтерес великих міжнародних і національних виробників товарів і послуг до спорту (у першу чергу, професійного) і активне його використання для стимулювання продукції. Великі спортивні змагання, професійні клуби й окремі спортсмени стали ефективними конкурентоспроможними компаніями:

спортивні змагання (особливо міжнародні) самі стали вигідним продуктом, що добре продається;

професійні спортивні клуби все частіше починають успішно конкурувати як будь-яке інше комерційне підприємство, що працює в інших галузях економіки.

Важливо, що інтеграція виробників спортивно-оздоровчих послуг у ринкових відносин веде до зміни змісту і форми їхньої господарської діяльності. Як свідчить аналіз літературних джерел [18, 20], це виявляється в застосуванні ними таких ринкових інструментів господарювання, як маркетинг, менеджмент, маркетинг, спонсоринг.

За сучасних умов підприємництво у спортивно-оздоровчій сфері стало важливою формою господарської діяльності на ринку спортивно-оздоровчих послуг розвинених країн. Воно розвивається у двох напрямках: як малий спортивний бізнес та великий спортивний бізнес.

Стан малого бізнесу є одним з основних показників рівня соціально-економічного розвитку країни. Підприємництво в сучасному суспільстві виступає важливою сферою, де повною мірою можна використовувати професійні якості, здібності з великою соціально-економічною віддачею. Відзначимо найбільш важливі соціальні функції підприємництва. Це створення достатньої кількості робочих місць для забезпечення зайнятості та самозайнятості населення, а також формування середнього класу власників, який в економічно розвинених країнах становить соціальну й економічну основу суспільства.

Для занять існує певна спортивна інфраструктура. На цей час в Україні налічується понад 106 тис. спортивних споруд різноманітного призначення (1108 стадіонів з трибунами на 1500 місць, 11,7 тис. майданчиків з тренажерним обладнанням, 1,3 тис. майданчиків з синтетичним покриттям, 11,7 футбольних полів, 16,4 приміщень для фізкультурно-оздоровчих занять, понад 17 тис. спортивних залів, 601 плавальний басейн, 89 веслувально - спортивних, 58 кінно-спортивних та 69 лижних баз, 62 споруди зі штучним льодом тощо).

Малий спортивно-оздоровчий бізнес практично не відрізняється від бізнесу в інших галузях народного господарства. Йому притаманні такі переваги, як гнучкість, ефективність, швидке реагування на зміни ринкової кон'юнктури; такі недоліки, як брак фінансових ресурсів, обмежений досвід у сфері виробництва та управління, сильна конкуренція та ін.; такі організаційно-правові форми, як одноосібне володіння, господарське товариство, акціонерне товариство, франшиза; такі джерела фінансування у разі створення бізнесу, як дольова участь у фінансуванні у борг; такі управлінські інструментарії, як бізнес-план тощо. Закономірним наслідком поширення підприємництва у сфері фізичної культури та спорту є орієнтація на отримання якомога більш високих доходів для забезпечення не тільки відшкодування зростаючих витрат спортивно-оздоровчих організацій, а й отримання прибутку. Підприємництво у спортивно-оздоровчій сфері дає змогу досить швидкого та ефективного просування на світовий ринок спортивно-оздоровчих послуг і є дуже привабливим для бізнесменів, бо дає чималі переваги порівняно з іншими сферами економічної діяльності. Наприклад, досить привабливою є низька матеріаломісткість спортивно-оздоровчих послуг. Підраховано, що у затратах на виробництво спортивно-оздоровчих послуг амортизаційні відрахування становлять від 8 до 41 % [20, с.182]. Це означає, що для започаткування та здійснення підприємництва у сфері фізичної культури та спорту потрібен значно менший початковий капітал, ніж у галузях матеріального виробництва. Приміром, українські фахівці вважають, що для створення фітнес-клубу середнього рівня потрібно мати кошти, еквівалентні 32 – 60 тис. доларів

... При цьому термін окупності інвестицій становить 18 – 24 міс., що значно менше, ніж у галузях матеріального виробництва [21, с. 302].

Бізнес неможливий без маркетингової діяльності, на базі якої в сучасному світі система торгівельно-купівельних взаємин між підприємствами та організаціями. Дослідження з проблематики маркетингу в вітчизняній соціології практично відсутні, але соціальне дослідження вже цілком сформувалося, тому що виробництво спортивного інвентарю, торгівля спортивними товарами і послугами в даний час розвивається, чому сприяють сучасні засоби масової інформації, міжнародні спортивні зв'язки держав, регулярне проведення Олімпійських ігор, зв'язки континентів та світу з численних видів спорту, що вимагають спортивного інвентарю, спортивного одягу, харчування тощо. Задоволення потреб спорту в різних товарах і послугах неможливо без знань маркетингу – науки, що вивчає взаємодію попиту та пропозиції на ринку та визначає способи просування певних товарів і послуг до їхнього споживача [57, с.220].

... в сучасних умовах індустрія спорту суттєво впливає на економічні показники індустріально розвинених країн світу і може робити великий внесок у соціально-економічне зростання будь-якої країни. Але її функціонування не може бути забезпечене без глибокого теоретичного, економічного та соціологічного осмислення питань управління, правового і економічного забезпечення її діяльності тощо. При цьому одним з найбільш актуальних питань стає не тільки питання формування ефективного організаційно-економічного механізму функціонування індустрії спорту, і зокрема механізму просування послуг на ринку, але й дослідження таких проблем, як соціальні збитки та соціальні збитки комерціалізації спортивно-оздоровчої діяльності та розвитку спорту в Україні, що обумовлює безсумнівну теоретичну та практичну актуальність досліджуваної проблеми.

... взаємозв'язок між спортом і економікою, тому спорт вже не може розглядатися поза ринковими відносинами - він став специфічним товаром. ... на рубежі XXI століття, включаючи спортивну індустрію,

оцінювався в окремих країнах на рівні 1 - 2% від загального валового внутрішнього продукту. Наприклад, тільки на придбання квитків на спортивні змагання мешканці США витрачають більше 5 млрд. дол. на рік [18].

Підприємництво в сфері фізичної культури й спорту - це ініціатива самостійна, здійснювана від свого імені, на свій ризик, під свою майнову відповідальність діяльність фізичних і юридичних осіб, яка спрямована на систематичне одержання доходу, прибутку від користування майном, виконання робіт і надання послуг щодо фізичного виховання й оздоровлення населення, тренування спортсменів на комерційній основі [25, с.104]. З даним визначенням, варто погодитися, але також необхідно виділити поняття спортивно-оздоровчої сфери та ринку спортивно-оздоровчих послуг.

Отже, можемо зробити певні підсумки і подати визначення терміна спортивно-оздоровча сфера. Спортивно-оздоровча сфера - це одна з найважливіших сфер життя суспільства, яка покликана задовольняти потреби людей і суспільства в цілому, а також зміцнювати здоров'я, вона виступає потужним економічним локомотивом, який може позитивно змінити ситуацію в Україні при належному її функціонуванні.

Все різноманіття видів підприємництва у спортивно-оздоровчій сфері фізичної культури й спорту в умовах ринку, що розвивається, можна класифікувати за сукупністю різних ознак [28, с. 32].

Зазначимо, що державні і комерційні структури в галузі спорту мають багато в чому схожі завдання. І ті, і інші зацікавлені в збільшенні чисельності людей, що займаються фізичною культурою й спортом, і таких, що ведуть здоровий спосіб життя, у зниженні податків на спортивно-оздоровчу діяльність, створенні сприятливих умов для занять спортом, збільшенні кількості робочих місць у спортивно-оздоровчій сфері [30, с.17; 40, с.100].

Спільні інтереси мають на увазі координацію зусиль у системі планування та управління фізичною культурою й спортом. Державні управлінські структури, діючи в тісному контакті із представниками спортивної індустрії й спортивного бізнесу, виробляють спільні плани й програми, у яких визначається певний

функцій і обов'язків сторін, установлюється їхня компетенція й умови виконання, терміни виконання заходів і джерела їхнього фінансування. Таким чином, управління спортивно-оздоровчими заходами відбувається більш комплексно й узгоджено, з мінімальною кількістю недоробок і зривів [39, с.25; 40, с.352-353].

Завдання некомерційних організацій у галузі фізичної культури й спорту не зводиться на максимізацію прибутку, пов'язана з виконанням соціально-культурних функцій і очікує на значну підтримку з боку держави, що відповідає суспільному характеру багатьох оздоровчих та спортивних послуг. Розвиток масової мережі спортивно-оздоровчих організацій і установ повинен забезпечувати населення доступними послугами фізичної культури й спорту з метою задоволення соціально - гарантованих потреб. Це можна забезпечити шляхом державного попиту або добровільним шляхом.

Розвиток ринку спорту вищих досягнень визначається суспільною потребою в висококваліфікованих спортсменів з метою підтримки престижу країни на міжнародній арені, проведення великих спортивних змагань і задоволення попиту населення на видовищні акції. В організації й фінансуванні спорту вищих досягнень важливого значення набуває державна підтримка. Комерційний спорт розвивається в межах комерційного сектора, тому тут держава виконує регулюючу функцію із встановлення «правил гри», які встановлюються в законодавчій базі.

Інституційний патерналізм в організації й споживанні соціально-культурних послуг, зумовлений їх особливою особистісною й суспільною значимістю та необхідністю суверенітету споживачів, накладає свої рамки на економічні процеси й господарюючий механізм у даній сфері. Доступність забезпечується через ціноутворення або безоплатність найважливіших соціально-культурних послуг, що сплачуються державою й надаються у державних закладах, а всеохопність і гарантованість їхнього споживання реалізується через державне регулювання на основі законодавства. Тобто, в господарчому механізмі

соціально-культурних галузей важливу роль відіграють принципи нормативів економіки.

Важливу роль в системі управління фізичною культурою та спортом мають сучасні тенденції до регіоналізації державного управління. Слід зазначити, що українське законодавство приділяє значну увагу управлінню розвитком фізичної культури та спорту на регіональному рівні.

1.3 Основні засади регулювання спортивно-оздоровчих послуг

Процес формування якісно нової моделі господарської діяльності організації та надання спортивно-оздоровчих послуг відбувається одночасно пошуком можливих способів руху до неї. Колишня практика їх організації переважно шляхом державного фінансування не відповідає новим соціальним економічним умовам, а підприємницька діяльність у цій галузі в Україні перебуває поки що на початковій стадії свого формування і розвитку, що вимагає проведення наукових досліджень, які ставлять своєю метою вдосконалення теоретичної бази для організації ефективної системи державного регулювання ринком спортивно-оздоровчої сфери.

Основними завданнями фізичної культури і спорту в Україні є постійне підвищення рівня здоров'я, фізичного та духовного розвитку населення, сприяння економічному і соціальному прогресу суспільства, а також утвердження міжнародного авторитету України у світовому співтоваристві [77, с.10]. Істотний внесок у розвиток теорії та практики регулювання розвитку фізичної культури і спорту зробили ряд вчених (М.Н.Золотов, В. В.Кузин, М. Є.Кутепов, А.Т.Литвин, О. В. Любієв, Нікольська Н. Д. та ін.).

Галузь фізичної культури та спорту є предметом численних досліджень і проводилися протягом останніх десятиріч років в Україні та за кордоном. Перспективи і тенденції розвитку підприємництва в галузях сфери послуг у умовах ринкової економіки, питання вдосконалення організаційно-економічного управління та державного регулювання діяльності, у тому числі

в системі фізичної культури та спорту досліджуються в роботах
Б.В. О.О. Кузьменко, Павелко А., Плошинської А., Приступи Є.Н., та

Висновки на наявність значної кількості досліджень в даній галузі,
зокрема, стосовно факторів, які визначають особливості
формування ринку спортивно-оздоровчих послуг залишається
недостатньо дослідженою.

У сучасному світі посилюється усвідомлення ролі фізичної культури і
спорту в житті людини і суспільства. Здоровий спосіб
життя, фізична культура і спорт зокрема, стають соціальним феноменом,
раціональною ідеєю, що сприяє розвитку сильної держави і

Важкими напрямками щодо організації фізкультурно-оздоровчої діяльності у
Україні визначаються в державній програмі розвитку фізичної
культури і спорту. Кабінет Міністрів України за участю громадських
організацій впроваджує систему заходів щодо підтримання та зміцнення здоров'я
населення в соціально-побутовій сфері та забезпечує умови для її
використання фізичної культури і спорту як засобу
здоров'я населення.

Однією з важливих задач фізичною культурою населення за місцем
життя є забезпечення доступу населення до місцевих
спортивно-оздоровчих закладів та організацій місцевого самоврядування за рахунок коштів
державних нормативів фінансування

Важливою задачею організаціям фізкультурно-спортивної
діяльності є забезпечення доступу населення до спортивно-оздоровчих закладів
допомогу у виділенні місць
для спортивних споруд незалежно від їх

Органи виконавчої влади, підприємства, установи та організації, у яких перебувають дошкільні виховні заклади, забезпечують необхідні умови проведення щоденних фізкультурно-оздоровчих занять з дітьми, морально-матеріально заохочують педагогічні колективи та фахівців фізичного виховання, які досягли успіхів у збереженні і зміцненні здоров'я дітей.

Фізкультурно-оздоровча діяльність у виробничій сфері здійснюється на основі встановлених законодавством вимог щодо режиму праці і відпочинку шляхом проведення реабілітаційних та професійно-прикладних занять в режимі робочого дня, післятрудоного відновлення, профілактичних занять, спортивного масової роботи, в тому числі організації спортивно-оздоровчого туризму.

Порядок створення і використання матеріальної бази для занять фізичною культурою, фінансування, забезпечення спеціалістами для індивідуальних колективних занять працівників та членів їх сімей визначаються законодавчими і іншими нормативними актами та колективними договорами.

Державна програма розвитку фізичної культури і спорту в Україні розробляється центральним органом виконавчої влади з фізичної культури і спорту і затверджується Кабінетом Міністрів України.

Державна програма передбачає вимоги щодо організації підтримки і зміцнення здоров'я різних категорій громадян, вимоги до навчальних програм щодо фізичного виховання, систему програмно-оціночних нормативів і вимог щодо фізичного розвитку і підготовленості різних вікових груп населення, основні напрями розвитку масового самодіяльного спорту та спорту вищого досягнень, а також основні засади організаційного, матеріально-технічного, кадрового, інформаційного, нормативно-правового та іншого її забезпечення.

Основними напрямками впровадження фізичної культури є фізкультурно-оздоровча діяльність, фізичне виховання та розвиток масового фізкультурно-спортивного руху.

Специфічною основою змісту фізичної культури як особливої її самостійної галузі культури є раціональна рухова активність людини як фактор її підготовки до життєдіяльності через оптимізацію фізичного стану. Вона виникає

додатково, пов'язано з загальною культурою людства. Власники та керівники мали органи підприємств, установ, організацій зобов'язані створювати працівникам відповідні умови для реалізації їх права на заняття фізичною культурою.

Фізкультурно-оздоровча діяльність у виробничій сфері здійснюється на основі встановлених законодавством вимог щодо режиму праці і відпочинку працівників, проведення реабілітаційних та професійно-прикладних занять в режимі робочого дня, післятрудового відновлення, профілактичних занять, спортивно-оздоровчих занять, в тому числі організації спортивно-оздоровчого туризму.

Державна програма повинна передбачати окремий розділ щодо розвитку фізичної культури і спорту в сільській місцевості. Державна програма розробляється за участю громадських організацій фізкультурно-спортивної спрямованості, громадських організацій інвалідів на основі наукових досліджень розвитку фізичної культури і спорту та в інших галузях науки.

В Україні ухвалений Закон «Про фізичну культуру і спорт», розроблені державні програми залучення різних груп населення до систематичних занять фізичною культурою і спортом [116]. Незважаючи на політику держави зі створення універсальної системи фізичної культури і спорту, вона не може зосередитися у фокусі своєї політики багато аспектів підтримки і зміцнення здоров'я населення. Рінек спортивно-оздоровчих послуг продовжує залишатися на низькому рівні. Аналіз фізичної активності населення свідчить, що майже дев'ять чоловіків десяти дітей у віці 6 років і старше займаються фізкультурою і спортом як мінімум одного разу на тиждень. Доросле населення значно менше займається фізкультурою і спортом: лише кожен третій чоловік і кожна п'ята жінка в цілому по Україні, в сільській місцевості – кожен четвертий чоловік і кожна восьма жінка. Такий стан зумовлено низькою доступністю до інфраструктури здоров'я, нерозвиненням користування спортивними та оздоровчими спорудами на платну основу. Тоді як у Великій Британії і Франції кількість тих, хто займається, становить 55 %, в Голландії – 72 %, у Фінляндії – 80 % [144, с.8;]. Сьогодні законодавство чинних державних норм і нормативів не передбачає

ефективної системи контролю рівномірності розподілу мережі спортивних оздоровчих споруд по всій території України, а також якості надаваних послуг [183, с.70]. Тому діючі механізми розвитку галузі фізичної культури і спорту зокрема нормативна і правова бази, не дозволяють задовольнити права кожного громадянина на заняття спортом.

У розвиток цього напрямку Кабінет Міністрів України затвердив Концепцію Загальнодержавної цільової соціальної програми розвитку фізичної культури і спорту на 2012-2016 роки, покликаної подолати демографічну кризу в Україні. Зокрема, концепція визначає стратегічні напрямки, цілі та завдання розвитку сфери фізкультури і спорту та спрямована на створення умов для запровадження здорового способу життя, залучення широких верств населення до масового спорту та розвиток спорту вищих досягнень [118].

Ряд вчених виділяють такі закономірності функціонування та розвитку сфери фізичної культури і спорту в умовах сучасного ринку:

1) результат людської діяльності у сфері фізичної культури і спорту наповнюється реальним економічним змістом, і, набуваючи форми соціальних послуг, як правило, стає товаром;

2) товарно-грошова форма економічних відносин у сфері фізичної культури і спорту стає всеохоплюючою, визначаючи ринкову обумовленість виробництва, розподілу, обміну та споживання спортивно-оздоровчих послуг. За виключенням певної частини фізкультурно-виховних послуг, які споживаються безкоштовно, усі інші види досліджуваних послуг стають товаром, тобто об'єктом ринкових відносин;

3) економічна діяльність у сфері фізичної культури і спорту набуває форми підприємництва, бізнесу, що обумовлено необхідністю застосування фізкультурно-спортивними організаціями, що належать до усіх форм власності ефективних способів залучення та використання усе більшої кількості економічних ресурсів, а також забезпечення постійно зростаючих потреб населення у високоякісних спортивно-оздоровчих послугах;

та розвиток сфери фізичної культури і спорту все більше стає визначальним фактором впливу зовнішнього економічного середовища. Сфера все більше інтегрується в соціально-економічну підсистему. Національний, регіональний та місцевий ринки диктують сфері фізичної культури і спорту високі стандарти економічних визначальних параметрів її функціонування та розвитку. З іншого боку, сфера фізичної культури і спорту посилює свій вплив на розвиток економіки країни, що виявляється у покращенні макроекономічних показників. Зокрема відбувається модифікація змісту та форм фізкультурно-спортивної діяльності, а також модифікація та диференціація видів спорту згідно з вимогами зовнішнього середовища [29, с.104].

Основні напрямки державної політики у галузі регулювання розвитку ринку фізкультурно-оздоровчої сфери повинні ґрунтуватися на спільній діяльності державних, громадських організацій, органів і установ освіти, охорони здоров'я, науки та інформації.

Державна політика у галузі регулювання ринку спортивно-оздоровчих послуг повинна забезпечувати:

- організаційну діяльність з проведення масових змагань і спортивно-оздоровчих заходів (організація і проведення в установах освіти позаурочних змагань, у т.ч. спортивних змагань і свят; створення умов для занять фізичною культурою і спортом за місцем проживання і в парках відпочинку; збільшення кількості спортивних шкіл, клубів, центрів);

- підготовку фахівців високої кваліфікації.

Повинно забезпечити підготовку, перепідготовку і стимулювання діяльності громадських організаторів фізичної культури і спорту; інформаційне і організаційне забезпечення [50, с.51]. Спортивно-оздоровча сфера повинна бути інтегрована в інформаційний простір (створення державної, регіональних і місцевих інформаційних систем, розробка пропагандистських та інформаційних заходів з різних видів діяльності галузі). Управлінські заходи повинні ґрунтуватися на пріоритетності територіального принципу на основі суверенних повноважень місцевих спортивно-оздоровчих організацій, переорієнтації

діяльності регіональних і місцевих спортивно-оздоровчих державних установ, громадських організацій з розвитку спорту вищих досягнень переважно масовий розвиток ринку фізичної культури, спорту та спортивного туризму.

В той же час, необхідна і участь держави в розвитку олімпійського руху в Україні, українського спорту, що забезпечує представництво, в олімпійських іграх державна підтримка участі провідних українських спортсменів і спортивних команд у престижних міжнародних змаганнях, державна участь у становленні та розвитку професійного спорту.

Управління ринком спортивно-оздоровчих послуг в регіонах України здійснюється в трьох напрямках: реорганізація структури управління, розробка нормативно-правової бази, перехід на програмно-цільове управління [64, с. 41]. Деякі фахівці виділяють наступні чинники, сприяючі вдосконаленню державного регулювання ринку спортивно-оздоровчих послуг в регіоні:

- формування системи фінансування, що охоплює бюджетні та позабюджетні джерела;
- поліпшення системи підготовки кадрів і науково-методичного забезпечення, формування інформаційної інфраструктури ринку;
- розширення міжнародної діяльності, інновації в муніципальних органах управління масовим спортом;
- формування цільових програм [58, с.304].

Таким чином, ефективність регіональної політики розвитку спорту вирішується за допомогою вдосконалення ресурсного забезпечення.

Формування законодавчої бази в регіоні в плані ресурсного забезпечення зумовлює ефективний розвиток фізичної культури [62, с. 208]. Цілями державного втручання у ринок послуг фізичної культури і спорту повинні стати:

- забезпечення умов для задоволення потреб особи в заняттях фізичною культурою і спортом;
- підтримка громадського здоров'я і використання масового спорту як засобу профілактики неінфекційних захворювань, патріотичне виховання населення;

- реалізації соціальної функції галузі фізичної культури і спорту;
- підвищення продуктивності праці, поліпшення трудових ресурсів

Серед причин виявлених недоліків державного регулювання спортивно-оздоровчої сфери – недооцінка органами управління соціальної та економічної ролі фізичної культури і спорту. Аналіз законодавства у галузі регулювання фізичної культури і спорту показує, що відсутнє наукове, методологічне і організаційно-методичне забезпечення ринку спортивно-оздоровчої сфери, не визначена організаційна структура різних ієрархічного рівня в питаннях формування спортивних споруд. Розмитість формулювань зумовлює розрив між управлінням на усіх рівнях, що не дозволяє реалізувати соціальну, економічну і організаційну засади законодавчої бази в Україні.

Високі темпи конкуренції між фізкультурно-спортивними спорудами зумовлює переважання попиту над пропозицією, тому до досягнення рівня забезпеченості населення послугами фізичної культури і спорту не можна знизити ціни як на ресурси, так і на послуги [63, с. 58-59]. Питання економічної і територіальної доступності послуг сфери фізичної культури і спорту не повинні вирішуватися окремо від проблем контролю якості послуг, що буде ускладнено, оскільки немає адекватної законодавчої бази в цій сфері. Так, якщо в різних навчальних закладах заняття спортом у своїй більшості забезпечені коштом держави, то сектор послуг для дорослих – є обмеженим, що пропонує обмежений набір дорогих послуг, тобто наявний розрив між пропозицією спортивно-оздоровчих послуг. Крім того, серед суб'єктів фізичної культури і спорту продовжує збільшуватися частка комерційних підприємств, які не можуть бути керовані тільки за допомогою адміністративних засобів [63, с. 149].

Для ґрунтовного висвітлення поставленого питання проаналізуємо основні напрями державної політики на рис. 1.3.

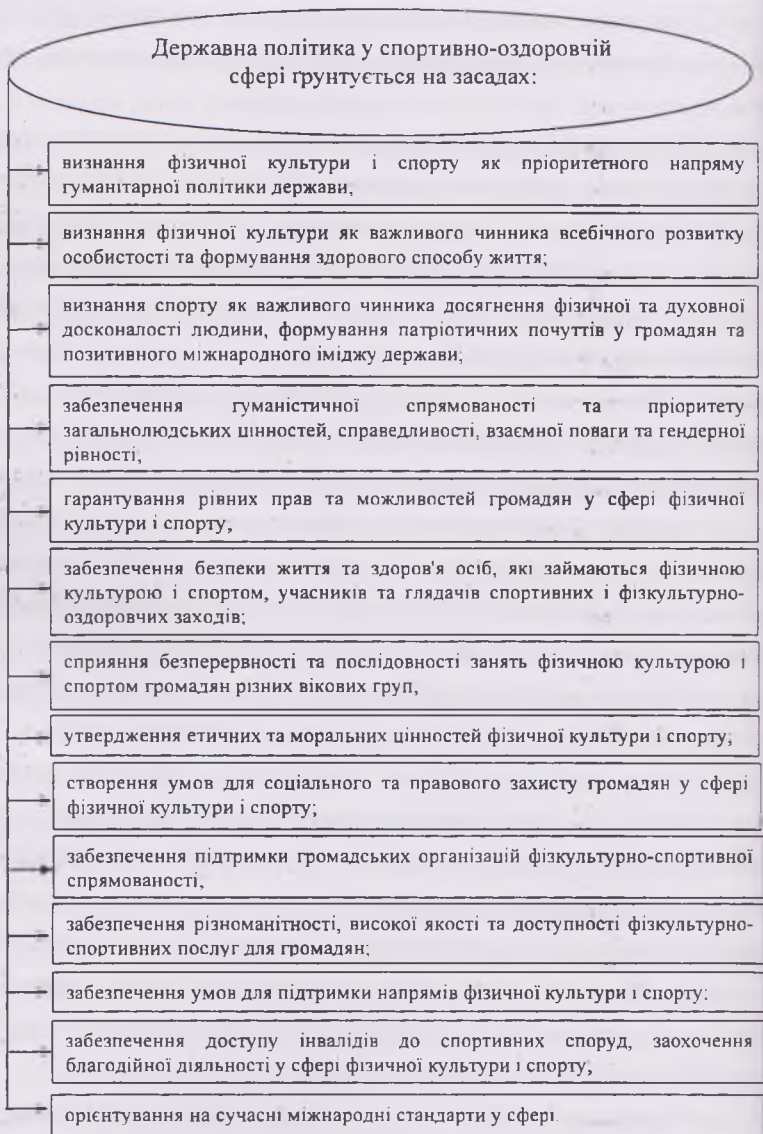

Рисунок 1.3 – Основні засади державної політики у спортивно-оздоровчій сфері [розробка автора на основі джерел 6, 11, 27]

Важко уявити здійснення переходу від діючої системи управління до розробленої. Необхідно передбачити формування сприятливих умов для розвитку, які беруть участь у програмах розвитку ринку спортивно-оздоровчих послуг, беруть участь у програмах розвитку ринку спортивно-оздоровчих послуг, беруть участь у програмах розвитку ринку спортивно-оздоровчих послуг. Чим більше, як показує регіональна практика, при дотриманні принципів масового спорту, розподілі спорту вищих досягнень і спорту для всіх, створюються умови для формування адекватного попиту ресурсної бази.

Так, Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні» визначає систему і повноваження органів місцевого самоврядування в галузі фізичної культури, спорту та туризму [112]. До відання виконавчих органів сільських, міських, районних рад належать власні (самоврядні) повноваження: управління місцевими фізкультурними й спортивними закладами, оздоровчими закладами, молодіжними, спортивними закладами за місцем проживання, організація їх матеріально-технічного та фінансового забезпечення. Вони розв'язують питання організації місцевих фізкультурно-спортивних й харчових закладів фізичної культури та спорту, організації умов для занять фізичною культурою й спортом за місцем проживання населення та в місцях масового відпочинку; відповідно до повноважень розробляють статuti (положення) фізкультурно-оздоровчих закладів, незалежно від форм власності. Місцеві ради запроваджують систему місцевих податків для підприємств, які спрямовують частину свого прибутку на розвиток фізичної культури й спорту, будівництво об'єктів фізичної культури та спорту, оздоровчих закладів. Координуючу роль щодо проведення державної політики в сфері фізкультурно-спортивного становлення й розвитку молоді здійснює спеціально створений центральний орган виконавчої влади, який забезпечує її виконання та несе відповідальність за її виконання [120, с. 122].

У всіх регіонах створені реальні передумови для розвитку фізичної культури молоді. Основний принцип – вивчення потреб населення, як база для вирішення відповідних питань.

Системний аналіз проблематики управління розвитком фізичної культури та спорту на державному рівні, проведений у літературних джерелах [108, 136,

160, с.10] свідчить, що управління ринком спортивно-оздоровчої сфери на регіону є складною багаторівневою організаційною, соціально-психологічно-техніко-технологічною задачею. Організаційна ситуація в системі фізичного виховання і спорту характеризується такими даними: емпіричним рівнем розвитку основних елементів системи управління (функцій, процесів, кадрів управління), недосконалістю умов функціонування системи й об'єктів управління, недостатньою насиченістю основних видів документів, інформаційних засобів організаційно-управлінської роботи.

В системі управлінської діяльності регіонального спортивного комітету й його нижчих ланках існують суперечності в системі управління фізичною культурою і спортом. Для їх реалізації необхідно вивчати організаційно-управлінську діяльність керівних органів, федерацій з видів спорту, спортивних клубів, що дозволяє в стратегічному аспекті цілеспрямовано визначати шляхи й способи дії на всі процеси у сфері спортивно-оздоровчого руху району. Особливо ретельно слід вдосконалювати технологію розробки й ухвалення управлінських рішень, процесів планування роботи на перспективу, розробку і впровадження комплексних програм, як у масштабах країни, так і безпосередньо в навчальних закладах, в місцях мешкання і відпочинку людей. Важливим чинником оптимізації діяльності з фізичного виховання і спорту є поліпшення умов проведення занять спортом (матеріально-технічних, санітарно-гігієнічних, соціально-психологічних і ін.).

Проте основним трендом в сучасному управлінні ринком спортивно-оздоровчих послуг в світі є його децентралізація та регіоналізація [132, с.244].

Останні кілька десятиріч поняття децентралізації державного управління фізичною культурою й спортом є основним у Європі, воно також є загальнооб'єднувальним гаслом щодо економічного розвитку регіонів у цій частині світу. Децентралізація як концепція набуває багатьох форм, зважаючи на історію кожної країни й її географічні особливості, рівні розвитку, культури й підходи до державного управління. Існують вагомі аргументи на користь децентралізації повноважень у державному управлінні спортивно-оздоровчою сферою, так і з психологічної

... не забезпечує належного рівня знань своїм учням, це
... вихователів і батьків так само, як і міністра освіти.
... доступ у віданні державного управління унеможливорює
... ресурсів та місцевої відповідальності, чого вимагає від
... децентралізована система [151].

... у регіоналізації розвитку фізичної культури та спорту існують і певні

... оздоровчі послуги населенню, що надаються в рамках спорту
... ризиком, який є однією з особливостей, серед яких основними можна назвати їх високі
... інформосмність. Будівництво й оснащення спортивно-
... вимагає значних капіталовкладень, а тенденція розширення
... включення додаткових і супутніх послуг у комплекс
... утворюють стійку передумову збільшення цих витрат.
... стосується трудових ресурсів: постійно не лише
... безпосередньо кваліфікація тренерського й управлінського
... вимоги до їх роботи – збільшується інформаційне
... нові методики, засоби і методи тренування тощо [133,
... цих проблем потребує в більшості регіонів централізованого
... на даний момент є непосильним для місцевих бюджетів.

... мають бути закладені підвалини оптимізації економічних
... державою та суспільним сектором спортивно-оздоровчої сфери.
... підтримка громадських організацій спортивної
... з боку держави повинна бути дуже обмеженою. Водночас має
... система економічних відносин, яка б ґрунтувалась на принципі
... центральний орган виконавчої влади з фізичної культури
... місцевої влади на конкурсній основі можуть визначати
... проектів з конкретних проблем розвитку фізичної культури і спорту
... (спортивно-спортивні товариства, організації, клуби тощо) й забезпечувати їх
... за рахунок коштів відповідних бюджетів. У цьому випадку
... між партнерами повинні врегулюватися відповідними

угодами, контроль за укладанням та виконанням яких може здійснюватися з боку суспільства.

Наступним важливим чинником, що визначає особливості економічних відносин у соціально-культурному комплексі та впливає на розвиток підприємницької діяльності, є особливий характер нематеріальної сфери суспільного виробництва, головною формою яких є послуга або корисний ефект праці. Цей ефект невіддільний від його творця - тренера, спортсмена, лікаря, викладача - і споживається в процесі його виробництва через надання індивідуальних і колективних послуг споживачам.

З втратою державної підтримки і державного захисту, комерційний спорт в Україні активно використовує умови становлення ринкових відносин у країні. Багато які його атрибути (змагання, спортсмени, тренери й ін.) одержали високу оцінку у ринковій вартості. Ці зміни не можуть не торкнутися системи управлінських і правових відносин суб'єктів некомерційного спорту, оплати праці спортсменів, а також серйозно впливають на їх ціннісні орієнтації [1, с. 6].

Не залишаються поза увагою держави і представники бізнесу. І це випадково, оскільки вони здатні надавати вельми значну підтримку спортивним організаціям або окремим спортсменам, що, безумовно, сприяє розширенню сфери спортивної комунікації та підвищенню якості послуг. З огляду на це, держава прихильно ставиться до тих представників бізнесу, які сприяють розвитку спорту, стимулюючи їхню діяльність з підтримки вітчизняних спортивно-оздоровчих організацій. До національного законодавства вводяться спеціальні норми, які економічно заохочують компанії спрямовувати частину своїх прибутків у сферу фізичної культури і спорту. Найпоширенішими засобами стимулювання компаній-спонсорів, які передбачені законодавством багатьох країн, є податкові пільги. Вони полягають, головним чином, у тому, що суми спонсорської допомоги виключаються з прибутку (доходу), який підлягає оподаткуванню. Законодавство різних країн визначає різні схеми надання податкових пільг спонсорам спортивних організацій та спортсменів.

Згідно з намірами у статті 2 Закону України «Про фізичну культуру і спорт», основним завданням фізичної культури і спорту є постійне підвищення рівня матеріального, культурного та духовного розвитку населення, сприяння економічному і соціальному розвитку суспільства, а також утвердження міжнародного авторитету України у сфері спорту та світоваристві [116]. Міжнародне визнання України є вельми важливим, оскільки наша країна переживає серйозні економічні труднощі і не може ефективно заявити про себе на світовому ринку через низьку конкурентоспроможність вітчизняних виробників. Українські спортсмени, імена яких стають все більше відомими у світі, зробили вже чимало для підвищення авторитету України для популяризації її досягнень не тільки у спорті, а й в економіці та культурі. З огляду на це держава виявляє зацікавленість у тому, щоб український спорт зберігав і зміцнював свої позиції у міжнародному спортивному світі. Оскільки, нині держава не в змозі надати належної фінансової підтримки спорту, то свій реальний внесок у вирішення даного завдання повинна робити в особистій спортивних організацій на використання ринкових джерел фінансування своїх діяльностей коштів.

Державна держава виступає в ролі загального арбітра. Як арбітр держава повинна боротися з негативними явищами, що захлиснули останнім часом український спорт. Такі явища як договірні матчі, підкуп суддів, застосування допінгу, стали практично неминучими факторами, що супроводжують проведення великих спортивних змагань. Занадто висока ціна перемог і професійний спорт став сферою бізнесу з величезними грошовими обсягами [117, с. 29]. У такій ситуації тільки держава може вести боротьбу з такими негативними явищами.

Державі слід активно залучати можливості ринку для розвитку спорту відповідними нормами Закону України «Про підтримку фізичної культури, оздоровчого та спорту вищих досягнень в Україні» зокрема, головним чином, про введення пільгового режиму оподаткування доходів, пов'язаних із матеріально-технічним та фінансовим

забезпеченням підготовки збірних команд України до участі у міжнародних змаганнях найвищого рівня.

Таким чином, дія владних структур у цілому сприятливо впливає на ефективне функціонування індустрії спорту. Водночас не можна ігнорувати певні негативні моменти у діях держави щодо функціонування спортивної індустрії. Насамперед, слід відмітити недосконалість законодавчої бази. Закон «Про фізичну культуру та спорт» ухвалено ще у 1993 р., тобто до прийняття багатьох законодавчих актів. Тому сьогодні в ньому неповно відображені потреби професійного спорту, антидопінгового законодавства, земельні питання, питання юнацько-дитячих спортивних шкіл і резервного спорту як такого. Не окреслено фігурантів українського спортивного руху.

У статті 1 Закону визначається, що фізична культура – складова частина загальної культури суспільства, спрямована на зміцнення здоров'я, розвиток фізичних, морально-вольових та інтелектуальних здібностей людини з метою гармонійного формування її особистості. Спорт розуміється як органічна частина фізичної культури, особлива сфера виявлення та уніфікованого порівняння досягнень людей у певних видах фізичних вправ, технічної, інтелектуальної та іншої підготовки шляхом змагальної діяльності. Соціальна цінність спорту визначається його дійовим стимулюючим впливом на поширення фізичної культури серед різних верств населення. Практичні дії держави свідчать про те, що пріоритет насправді надається спорту вищих досягнень. Це підтверджує той факт, що проблеми виконання цільової комплексної програми «Фізична культура та виховання – здоров'я нації», не перебували у центрі уваги інститутів державної влади та політичних кіл. Вона не забезпечувалася необхідним обсягом ресурсів. Тривалий час зволікали і з питанням про створення Національної ради з питань фізичної культури і спорту при Президенті України, яка насамперед має опікуватися питаннями широкого залучення населення країни до фізичної активності та здорового способу життя. Водночас держава дуже пристрасно стежить за підготовкою спортсменів вищої кваліфікації до участі в Олімпійських іграх. Виявом цього є прийняття у 2000 р. Закону України «Про підтримку

...національного олімпійського руху та спорту вищих досягнень в Україні»,
...закону України про Президента України та постанови Уряду, що стосуються питань
...матеріально-технічного, кадрового, науково-методичного,
...в інших галузях забезпечення національної олімпійської команди. Тобто
...держави спрямовані не на вирішення стратегічного для
...зміцненню здоров'я населення і збереження генофонду
...культури і спорту, а на використання високого іміджу
...з метою швидкого отримання політичних дивідендів. Ця
...суттєві зміни у процес функціонування спортивної
...становлення ринкових відносин. Не отримуючи реальної
...держави, фізична культура та масовий спорт зазнають
...у процесі інтегрування у систему ринкових відносин і тому не
...ролі у консолідації українського суспільства. Про це,
...рівень охоплення населення України заняттями фізичною
...– 13 %, що значно нижче, ніж у розвинених країнах світу

...в сучасних умовах держава відіграє значну роль у
...функціонування індустрії спорту. Активна політика
...її інтересами, які полягають у тому, аби
...для збереження генофонду країни шляхом залучення населення
...життя, покращення економічної ситуації в країні,
...умови для відтворення сукупної робочої сили,
...вітчизняних спортсменів на престижних міжнародних
...створення та підтримання позитивного іміджу країни,
...почуттів у громадян.

...принципи сучасного спорту можна розглядати як свого роду
...управлінням і бізнесом. Тому в сучасних умовах необхідно
...вистимальні форми ефективної взаємодії держави і ринкових
...впливаючи на становлення, розвиток і ефективне
...індустрії спорту, держава має свої зовсім конкретні політичні,

економічні і соціальні інтереси, які багато в чому пов'язані з тією особливою роллю, що спорт відіграє в сучасному суспільстві, впливаючи практично на всі сфери сучасного суспільства: політику, економіку, техніку, науку, освіту, мистецтво, засоби масової інформації, сферу дозвілля тощо. Тому держава повинна бути зацікавлена в розвитку як професійного, так і масового спорту.

Стосовно професійного спорту для будь-якої держави сьогодні дуже важливо, як з політичної, так і з економічної точки зору, регулярно одержувати право від міжнародних спортивних організацій на проведення найбільш престижних міжнародних змагань і світових чемпіонатів. Це пов'язано з тим, що такі змагання позитивно впливають на соціально-економічний розвиток країни протягом тривалого часу і серйозно підвищують інвестиційну привабливість економіки в цілому. Саме тому в останні роки така серйозна боротьба розгортається між розвиненими країнами за право провести Олімпійські ігри, Чемпіонати світу і Європи з футболу, легкої атлетики, гімнастики та багатьох інших видів спорту.

Проведений аналіз державного регулювання ринку спортивно-оздоровчих послуг доводить об'єктивну необхідність впливу держави на процес становлення, розвитку та ефективного функціонування індустрії спорту як повноцінного інституту ринкової економіки. Необхідно виділити, що держава повинна бути однаково зацікавлена у розвитку всіх сегментів індустрії спорту (професійного, оздоровчого, масового, студентського, дитячого і т. ін.) з метою реалізації своїх конкретних політичних і економічних інтересів, а також задоволення найважливіших соціальних потреб.

За сучасних умов розвиток спорту в нашій країні визначається в першу чергу відношенням держави до нього. У зв'язку з цим становить інтерес проаналізувати існуючі моделі поведінки держави стосовно суб'єктів індустрії спорту.

Проведення цілеспрямованої державної політики в індустрії спорту в Україні спирається на різні політичні, економічні та соціальні інтереси, які здійснюються за допомогою трьох основних функцій держави. По-перше, це стосується проведення державної політики і вираження державних пріоритетів.

Поміж іншого, відбуваються у державних програмах і проектах. По-друге, це – арбітражна функція держави щодо суб'єктів індустрії спорту при дотриманні ними діючих законодавчих актів, а також у вирішенні численних спірних питань, що часто виникають між різними суб'єктами індустрії спорту. По-третє, функція держави і державного суб'єкта підприємництва на ринку спортивних послуг (включно з екскурсіями) [41, с.117].

Держава, реалізуючи свою державну політику, повинна бути зацікавлена у використанні державних фінансових коштів на розвиток таких найважливіших сегментів індустрії спорту як дитячий і масовий спорт. Інтереси держави полягають в використанні використання фізичної культури і спорту для виховання патріотизму громадян, залучення їх до захисту Батьківщини і служби в українській армії, формування здорового стилю життя, підтримки високої якості працездатності і конкурентоспроможності людини на ринку праці. Держава також має бути зацікавлена в ефективному розвитку спортивно-оздоровчого сегменту, що складають основу такого найважливішого сегмента індустрії спорту як оздоровчий спорт, тому що саме надання спортивно-оздоровчих послуг державою впливає на формування активного і здорового способу життя, збільшення зведених показників суспільного здоров'я.

В умовах українських громадян про здоровий спосіб життя присутні певні тенденції, засадковані або запозичені з різних культур, а тому вони інколи мають певні особливості. Тим важливіше державне втручання в цей процес, оскільки наявність індивідуальних переваг також є важливою функцією держави. Наявність певних передумов не може бути приводом для бездіяльності. Державі слід забезпечити економічне зростання, потім на його основі впровадити заходи з вирішення проблеми зміцнення здоров'я громадян і впровадження здорового способу життя. Йдеться про корінну зміну соціального способу фізичної культури і спорту як однієї зі складових національної ідеї, що визначає здоровий спосіб життя людей і престиж України. Держава повинна зосередитися на розвитку фізичної культури і спорту як до загальногромадянської функції, що забезпечує і безпеку країни, і життєздатність її населення. Як носій

суспільних інтересів. держава має сформувати загальнонаціональну спортивно-оздоровчого руху і розбудити в громадян України нову рушійну прагнення до здорового способу і високої якості життя. Потрібно зако- закріпити ефективні економічні заходи, що затверджують у суспільств здорового тіла, здорового духу, здорових традицій і здорового життя. Соц ефект від такої політики може бути досягнуто тільки за умови залучення до фізичною культурою і спортом не менш тридцяти відсотків українських гр Крім того держава бере на себе функцію підготовки кваліфікованих спе для різних сегментів індустрії спорту та утримання навчальних заклад готують відповідних фахівців. Такі навчальні заклади здійснюють тако- дипломну підготовку (підвищення кваліфікації) фахівців, що дозволяє рст поповнювати спортивні організації професіоналами високої кваліфікації. підтримувати рівень їх знань та навичок відповідно до існуючих сьогодення.

Іще однією формою непрямого державного регулювання у сфері с проведення за державний кошт наукових досліджень з проблем функції спортивних комунікацій. Такі дослідження проводяться або державними дослідними установами, або недержавними структурами за державним замовленням і відповідним фінансуванням. Впровадження наукових дослідження сприяє застосуванню спортивно-оздоровчими організаціями країни нових технологій, передових методик у фізкультурно-оздоровчій та спортивно-оздоровчій діяльності, під час підготовки спортсменів до змагань, що дає їм істотних переваг як на вітчизняному, так і на міжнародному ринках спортивно-оздоровчих послуг [103, с. 207].

Держава може активно впливати на формування попиту на спортивно-оздоровчі послуги. Пріоритетним напрямом впливу держави на розвиток фізкультурно-спортивні послуги є створення сприятливих умов для залучення до спортивної комунікації первинних споживачів послуг, тобто людей, які займаються фізичною культурою і спортом заради задоволення особистих потреб. З цією метою держава формує відповідний механізм впливу на суспільство.

морально-етичні, соціально-психологічні, економічні та інші фактори, які спонукають людей до активних занять фізичною культурою і спортом.

Таким чином, у тих країнах, де державними ЗМІ активно пропагується здоровий спосіб життя, де реалізуються відповідні державні програми, де державні діячі активно демонструють свою прихильність до занять фізичною культурою і спортом, спостерігається зростаюча ймовірність стабільного зростання інтересу до активних занять спортом. До загальних факторів зростання попиту на фізкультурно-спортивні послуги, на дію яких держава може активно впливати за допомогою економічних та адміністративних методів регулювання, відноситься також висока якість послуг. Бездяк високоякісні, а отже, дорогі спортивно-оздоровчі послуги неможливо буде використати всім потенційним споживачів. Тому завдання держави полягає в тому, щоб виявити групи населення, які не мають можливості долучитися до активних занять спортом через низьку купівельну спроможність, і допомогти їм задовольнити свої потреби у даному напрямку. В Україні згідно із законом «Про фізичну культуру і спорт», забезпечується надання безкоштовних та пільгових оздоровчих та спортивних послуг дітям дошкільного віку, учням загально-освітніх та спеціальних загально-виховних закладів, ветеранам війни та особам, які перебувають на пенсії за військовими заслугами, а також встановлюються пільги при наданні таких послуг громадянам [116].

Важливим аспектом економічних основ ринку спортивно-оздоровчої сфери в Україні є зв'язок з пріоритетних завдань держави та суспільства в цілому. У період триваючого періоду політичної нестабільності важливо розставити пріоритети в використанні обмежених ресурсів суспільства з метою виконання пріоритетних завдань розвитку досліджуваної сфери.

Враховуючи соціальну значущість спортивно-оздоровчої сфери, зростання її ролі у вирішенні соціальних проблем суспільства, необхідно, щоб органи державної влади та господарські організації переглянули ставлення до фізичної культури й спорту як до витратної галузі та усвідомили її високу економічну ефективність. Основне завдання, що стоїть сьогодні перед спортивно-

оздоровчим ринком України, – це побудова ефективної системи державного регулювання, правового регулювання та контролю за відносинами в цій сфері. Це буде адекватною сучасним ринковим умовам і базуватиметься на комплексі ефективних сучасних правових норм.

Висновки до 1 розділу

1. Розкриваючи теоретичний зміст поняття «спортивно-оздоровча сфера», акцентується увага на такі основні характеристики як покликана вирішувати ряд соціально-економічних проблем, таких як об'єктивні потреби суспільства, відволікання молоді від згубних звичок, профілактика захворювань, збільшення середньої тривалості і якості життя. Тому спортивно-оздоровчі послуги є об'єктами як державного регулювання, так і не державного.

2. Спортивно-оздоровча сфера як галузь економіки та бізнесу на території України розвинена поки що слабо. В нашій країні склався стереотип, що досліджувана сфера не відноситься до галузі економіки, а виступає як соціально-культурна ланка. В багатьох розвинених країнах спортивно-оздоровчі послуги включені в галузь економіки, оскільки, вони приносять не лише соціальний ефект, а й економічний дохід державі. Охарактеризовано суть спортивно-оздоровчої сфери, яка полягає в оздоровленні населення, а також за допомогою якої збагачується економіка держави, що вкрай необхідно в цей складний політично-економічний період, який триває в Україні.

3. Виявлено, що можливості регулювання сфери спортивно-оздоровчих послуг залежать від правильного вибору інструментів, методів і механізмів регулювання і визначаються наявними ресурсами, їх джерелами. При цьому метою регулювання ринку спортивно-оздоровчих послуг є досягнення максимальної в даних умовах ефективності використання обмежених ресурсів суспільства для задоволення потреб населення у досліджуваній галузі.

4. Спортивно-оздоровчі послуги в значній мірі соціально орієнтовані, навіть якщо реалізуються на комерційній основі, тому використання м...

орієнтованого на оптимізацію механізму оподаткування. Використання прогресивних інструментів бюджетного фінансування заходів, які здійснюють суб'єкти господарювання у сфері спортивно-оздоровчих послуг, має бути включеною частиною програм соціально - економічного розвитку як на національному рівні, так і на рівні окремих адміністративно - територіальних одиниць. Це сприятиме зростанню ефективності використання всіх видів ресурсів державного господарського комплексу.

Основними засадами державного регулювання спортивно-оздоровчих послуг є:

- ефективність та неупередженість здійснення державного нагляду за спортивно-оздоровчими закладами;
- визначеність підстав, визначених законом, для здійснення державного нагляду за спортивно-оздоровчої сфери;
- відкритість та прозорість, плановості й системності державного нагляду у спортивній сфері;
- включення органу державного контролю у статутну діяльність спортивно-оздоровчого закладу, якщо вона здійснюється в межах закону.

2 РОЗДІЛ. АНАЛІЗ СТАНУ РЕГУЛЮВАННЯ РІВНЯ СПОРТИВНО-ОЗДОРОВЧИХ ПОСЛУГ В УКРАЇНІ

2.1 Види фінансування спортивно-оздоровчих послуг та їх класифікація

Заняття фізичною культурою і спортом роблять великий вплив на формування фізичного і духовного потенціалу людини. Багато фахівців сьогодні розглядають цю галузь як новий і досить перспективний сектор національної економіки. Зміни, що відбулися в економічному і політичному житті України останні роки, справили великий вплив на сферу спортивно-оздоровчих послуг. Цей вплив носить неоднозначний, суперечливий характер і торкається всіх елементів соціально-економічного механізму функціонування галузі: типи та структура суб'єктів спортивно-оздоровчої діяльності, джерела їх фінансування, умови господарювання, особливості проведення державної політики в цій галузі тощо. Перехід до ринкових методів управління, прийняття низки нових законів відкриває широкі можливості для появи і розвитку нових різноманітних видів діяльності, задоволення форм спортивно-оздоровчих потреб різноманітних верств населення в заняттях фізичною культурою і спортом.

Аналіз рівня охоплення населення масовим спортом у світі засвідчує, що українці у декілька разів поступаються за цим показником провідним країнам. У Україні до регулярних занять фізичною культурою і спортом залучено приблизно 13% населення, в той час як в розвинутих європейських країнах цей показник дорівнює від 21 до 50% (таблиця 2.1.).

Лише кожен п'ятдесятій мешканець України бере участь у спортивних змаганнях. Гіподинамія характерна для більшості людей працездатного похилого віку (відповідно, 92-94% та 96-97%). Лише кожна десята дитина до 10 років займається у системі дитячо-юнацьких спортивних закладів.

Високий рівень оздоровчої рухової активності населення стримує розвиток оздоровчого способу життя, від якого на 60% залежить стан здоров'я людини.

Таблиця 2.1

Рівень охоплення населення заняттями фізичною культурою і спортом, [82, с. 22; 121, с. 8]

Країна	Рівень охоплення населення, %
Фінляндія	52
Австралія	46
Швеція	39
Німеччина	27
Японія	26
США	26
Франція	24
Великобританія	21
Україна	13
Росія	11

У спортивно-оздоровчій сфері виділяють комерційні і некомерційні структури. Комерційні успішно функціонують у сфері професійного спорту, надаючи населенню спортивно-оздоровчих послуг, організації видовищних заходів (спортивні концерти, виставки, змагання). В основному це приватні підприємства, спортивні клуби та оздоровчі центри, некомерційні організації платні спортивні секції тощо. Однак, як показує практика, послуги, надані цими організаціями, часто недоступні широким масам населення через досить високу оплату. Крім того, значна частина оздоровчих послуг за своєю природою є соціально - значущими і не можуть забезпечуватися тільки комерційними структурами. Це стосується масового любительського спорту, фізична культура і спорт

інвалідів, розвиток фізичної культури в дитячих дошкільних і освітніх установах на виробництві, за місцем проживання. У нашій країні надання цих послуг традиційно забезпечувалося державою та громадськими організаціями (зокрема, основному, профспілками). На сьогоднішній день держава не в стані забезпечити фінансування більшості соціально-необхідних, спортивно-оздоровчих послуг повному обсязі через обмеженість бюджетних ресурсів. Громадські організації великими труднощами адаптуються до ринкових умов. Таким чином, виникає необхідність у створенні і розвитку нових форм організацій, які поєднують у собі можливості використання сучасних методів ведення господарювання з можливістю розвитку соціально-необхідних напрямків спортивно-оздоровчої діяльності. Цими можливостями наділені некомерційні організації, які функціонують в різних формах: громадські об'єднання та асоціації, фізкультурно-спортивні громадські клуби та установи спеціальної професійної освіти і т.п.

Спортивно-оздоровчі організації беруть участь в організації роботи з розвитку фізичної культури і спорту серед різних груп населення, створюють умови для охорони і зміцнення здоров'я спортсменів, беруть участь у спортивних змаганнях та навчально-тренувальних заходах осіб, підвищують економічний розвиток території (регіону), де вони розташовані, забезпечують спортсменів і тренерів необхідними умовами для тренувань, а також іншим чином сприяють особам у досягненні високих спортивних результатів [97, с. 83].

Спортивно-оздоровчі організації можуть бути членами міжнародних спортивних об'єднань, набувати права і нести обов'язки відповідно до статуту членів міжнародних спортивних об'єднань, якщо такі права і обов'язки не суперечать законодавству України.

Спортивно-оздоровча організація може бути як комерційною, так і некомерційною, якщо тільки вона не займається освітньою діяльністю. Комерційна (або) некомерційні організації можуть об'єднуватися в асоціації та спілки.

Юридичні особи, що переслідують отримання прибутку, як основну мету своєї діяльності - комерційні організації. Юридичні особи, що не мають

...не розподіляють отриманий прибуток між учасниками, є ...

... випадків спортивно-оздоровчі організації - це ... [101, с. 79].

... спортивно-оздоровчі послуги в комерційних організаціях ... для малозабезпечених верств населення - пенсіонерів, ... Зменшення обсягів державного фінансування призводить до ... спортивних споруд, особливо за місцем проживання, а це, в ... зростання злочинності, зниження рівня економічного ... здоров'я населення. Зменшення бюджетного ... позначається на функціонуванні спортивно-оздоровчої ... державна підтримка становить важливе джерело

... законодавством організаційно-правові форми спортивно- ... без участі держави на практиці створюються в одній з ... представлені на рисунку 2.1.

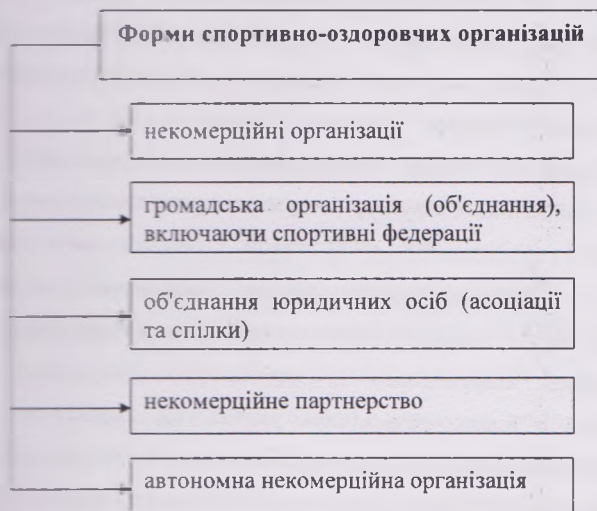

Рис. 2.1 -- Форми спортивно-оздоровчих організацій [розробка автора ... 53, 65]

Діяльність у галузі фізичної культури і спорту може здійснюватися індивідуально, тобто конкретним громадянином (фізичною особою). У випадку фізична особа реєструється як індивідуальний підприємець.

Існує цілий ряд проблем, що гальмують розвиток некомерційного сектору в спортно-оздоровчій сфері. Серед них можна назвати відсутність довгострокової цільової державної програми підтримки та розвитку саме спортно-оздоровчих послуг, неефективна реалізація регіональних та територіальних програм; слабка інтерес вітчизняних і зарубіжних інвесторів до вкладення коштів у дослідження в спортно-оздоровчій сфері через недостатність податкових пільг та інших стимулюючих преференцій; не отримали достатнього розвитку інститути спонсорства і меценатства; недостатньо вивчений, узагальнений і використаний передовий досвід економічно розвинутих країн світу щодо створення та функціонування інституційних та організаційних форм суб'єктів спортно-оздоровчої сфери. Вище сказане дозволяє зробити висновок про те, що механізм функціонування спортно-оздоровчого сектору найбільш повно відповідає вимогам сучасності при виконанні соціальних функцій, які не можуть бути реалізовані повною мірою в рамках тільки комерційного сектора з урахуванням низької підприємницької зацікавленості. Це особливо актуально в умовах скорочення бюджетних асигнувань і не належного рівня населення України.

В даний час, у зв'язку з радикальними змінами в економіці, більша частина старих організаційних структур поступово зникає, трансформується переважно в комерційні структури [68, с. 5]. Разом з тим, останнім часом відбувається одночасна реанімація певної частини громадських організацій, добровільних спортивних товариств. Це викликано об'єктивною необхідністю використання накопиченого досвіду спортно-оздоровчої діяльності організацій в нових економічних умовах, що сприятливо позначається на розвитку і функціонуванні некомерційного сектора. Некомерційна спрямованість діяльності спортно-оздоровчих організацій має за мету розвиток того чи іншого виду спорту, фізичної культури і захист економічних і соціальних інтересів громадян, організації, пропаганда здорового способу життя тощо. Така особливість

... за собою певну специфіку господарської діяльності, оплати праці будувється, як правило, за типом фіксованих ставок у некомерційних організаціях, а в деяких випадках має місце залучення активістів. Господарська діяльність організована так, щоб забезпечити максимальне досягнення специфічних цілей організації, зокрема, стоїть завдання своєрідної максимізації здійснення частого доходу, як це має місце в комерційних організаціях.

... соціально орієнтованої ринкової економіки та реалізації якісно нового механізму відтворення соціально-економічних факторів, що зростає роль соціально-економічних факторів, що зростає роль у процесі суспільного відтворення, будучи одним з факторів здоров'я індивіда, розвитку її особи, здатності до збагачення культури і традицій нації.

... вносять вагомий внесок в економічні системи країн, що розвиваються. Зокрема зарубіжні країни розвиваються завдяки спортивно-оздоровчим послугам у ВВП розвинених країн частка працюючих у сфері спортивно-оздоровчих послуг становить близько 6 % [196, 197]. Зокрема, в силу ряду причин, спортивно-оздоровча сфера не розвивається в умовах директивної економіки, ні в роки реформ. Враховуючи різноманіття природних і людських спортивно-оздоровчих ресурсів, якими володіє Україна, в розвитку спортивно-оздоровчої галузі в країні істотна роль належить інвестиціям. Разом з тим розвиток системи спортивно-оздоровчих послуг є одним з передумов виходу її з глибокої кризи, інвестиції в який створюють основу для економічного зростання.

Однак система спортивно-оздоровчих послуг, її науково-технологічний кадровий потенціал ще далекі від загальноєвропейських вимог світових стандартів. Фінансове забезпечення здійснюється за залишковим принципом з фактичного зниження державного, регіонального та муніципального фінансування в разі різів. Надії на розвиток платних спортивно-оздоровчих послуг та істотного поліпшення роботи в цій області не дають поки що суттєвих позитивних результатів.

Розробка оптимальних основ фінансового забезпечення діяльності спортивно-оздоровчих послуг особливо важлива на рівні регіону.

Фізична культура є складовою загальної культури суспільства. Її зміцнення здоров'я, розвитку фізичних, морально-вольових, інтелектуальних здібностей і гармонійного формування особистості людини. Організаційною частиною фізичної культури є спорт, соціальна цінність якого обумовлена стимулюючим впливом на поширення його серед різних верств населення.

Масові оздоровчі, фізкультурні і спортивні послуги, спрямовані на залучення населення, особливо молоді, до регулярних занять фізичною культурою і спортом, сприяють зміцненню його здоров'я, підвищенню розумової і фізичної працездатності тощо. Більшість із них є платними, найпопулярнішими є гімнастика, легка атлетика, плавання, лижний, велосипедний спорт, спортивний туризм, спортивні ігри, стрільба та інші.

Система послуг і заходів, що надаються організаціями спортивно-оздоровчої, спортивно-масової роботи, охоплює:

а) обов'язкові спортивно-оздоровчі послуги:

1) урок (заняття) з фізичної культури (дошкільні, загальноосвітні та професійно-технічні навчальні заклади);

2) ранкова гімнастика (дошкільні навчальні заклади, інтернати);

3) фізкультурні хвилинки, фізкультурні паузи під час навчального процесу (дошкільні, загальноосвітні та професійно-технічні навчальні заклади);

4. заняття фізичної культури у групах подовженого дня (навчальні заклади);

5. заняття з дітьми, віднесеними за станом здоров'я до спеціальної групи (дошкільні, загальноосвітні та професійно-технічні навчальні заклади);

6. заняття з плавання (навчальні заклади, що мають відповідні умови);

7. заняття фізичної культури (дошкільні, загальноосвітні та професійно-технічні навчальні заклади);

8. спортивно-масові послуги:

1. заняття "Перші кроки" (дошкільні навчальні заклади);

2. масові спортивні ігри школярів "Старти надій" (навчальні заклади);

3. масові змагання за комплексними тестами оцінки стану здоров'я "Зміна" (загальноосвітні навчальні заклади);

4. масові змагання з футболу на призи клубу "Шкіряний м'яч" (навчальні заклади);

5. масові спартакіади для дітей-сиріт і дітей, які втрачають батьків (школи-інтернати);

9. спортивні збори:

1. навчально-тренувальні заняття (позашкільні навчальні заклади);

2. навчально-тренувальні збори (позашкільні навчальні заклади);

3. масові спартакіади школярів (загальноосвітні та професійно-технічні заклади);

4. масові спартакіади учнів професійно-технічних шкіл (професійно-технічні та позашкільні навчальні заклади);

10. масові змагання "Повір у себе" (школи-інтернати для дітей, які втрачають батьків) фізичного або розумового розвитку);

б) змагання з різних видів спорту районного (міського), обласного, республіканського, міжнародного рівня (позашкільні навчальні заклади) [145, с.63].

Надання цих послуг відбувається у вільний від роботи, навчальних занять час, у вихідні і святкові дні, у санаторно-курортних закладах, спортивно-оздоровчих таборах.

Сфера спортивно-оздоровчих послуг останнім часом набуває динамічного розвитку, що свідчить про неабияке її майбутнє. Однак наявна матеріальна база багатьма параметрами не відповідає характеру і масштабу попиту. Крім того, багатьох верствах населення бракує належного розуміння важливості цієї сфери. Для формування якої мали б прислужитися система виховання, соціальна реклама, активна діяльність суб'єктів бізнесу щодо просування своїх послуг на ринок.

До форми організації фізичного виховання дорослого населення відносять заняття в секціях спортивного клубу, що сприяють прилученню людей до різних видів спорту, підвищенню рівня їх спортивної майстерності. Навчально-тренувальні заняття проводяться за стабільним розкладом під керівництвом тренера (суспільного тренера) клубу і припускають участь бажаючих у спортивних змаганнях відповідно до затвердженого плану.

Заняття спортом ефективно впливають на зміцнення здоров'я, на фізичне удосконалювання, на формування морально-вольових якостей у спортсменів, що пройшли школу спортивної підготовки, більшість з них виховується потреба в систематичних заняттях фізичними вправами на протязі роки, звичка до здорового способу життя. Зростання спортивних результатів розширює уявлення про межі людських можливостей у прояві фізичних і морально-вольових якостей.

Самостійні заняття фізичною культурою, спортом, туризмом дозволяють збільшити загальний час занять фізичними вправами, виконати тиждень фізично-рухової активності, прискорюють процес фізичного удосконалення, що є одним з шляхів впровадження фізичної культури і спорту в побут і відпочинок для населення [168, с. 206]. Правильно організовані самостійні заняття забезпечують

... і ефективність фізичного виховання. Заняття ... час за завданням тренерів.

... режимі дня спрямовані на зміцнення здоров'я, підвищення ... праездатності, оздоровлення умов праці, побуту і ... бюджету часу на фізичне виховання.

... фізкультурні і спортивні заходи передбачають широке ... населення до регулярних занять фізичною культурою і ... здоров'я, удосконалювання фізичної і спортивної ... Вони організуються у вільний від основної роботи час, ... в оздоровчо-спортивних таборах, під час навчальної ... Ці заходи проводяться спортивним ... широкої ініціативи і самодіяльності, при методичному ... з фізичного виховання й активній участі громадських ...

... фізкультурно-спортивні товариства - громадська ... спортивної спрямованості, що створюється ... з метою сприяння розвитку фізичної культури та спорту ...

... товариство діє на підставі власного статуту та ... до Закону України "Про об'єднання громадян", цього Закону, інших ... актів [115].

... підходи та критерії, що застосовуються у вітчизняній та ... досить різноманітні, і тому доцільним є спробувати на ... наявних систем впорядкування безлічі видів послуг у ... і спорту відобразити своє бачення цієї важливої ... безумовне теоретичне (науково-пізнавальне) значення, грає ... практичній площині. Зокрема, наявність уніфікованого підходу ... на спортивно-оздоровчому ринку дозволили б ... і спростити методологію статистичного обліку (яку сьогодні ...), що, в свою чергу, збільшило б достовірність

наукового аналізу соціально-економічних процесів, що відбуваються на ринку послуг фізичної культури та спорту, і дозволило б державним і регіональним органам влади ефективніше регулювати даний ринковий сегмент.

В даний час існують міжнародні та національні класифікації послуг, причому, базуючись на східних критеріях, підходи в різних країнах будують з урахуванням національних особливостей [156, с.32]. При цьому різноманітність видів послуг та їх динамізм зумовлює труднощі (а, фактично, - неможливість) вироблення єдиної наукової платформи для проведення робіт з систематизації послуг.

За міжнародними статистичними класифікаціями - Міжнародною стандартною галузевою класифікацією всіх видів економічної діяльності (МІСІС / ISIC) і Статистичною класифікацією видів економічної діяльності Європи та Європейського Союзу (КДЕС / NACE) - те, що в нашій країні визначається як «послуги фізичної культури і спорту», віднесено до блоку послуг з охорони здоров'я [109].

Разом з тим, проблема вдосконалення роботи над класифікацією послуг іншого виду діяльності - наукова і прикладна задача, що має перманентний характер, оскільки, завжди актуальним є облік специфічних особливостей ринку, що мають властивість динамічно змінюватися, з'являються нові види послуг, витісняючи застарілі й інші фактори.

На основі проведеного аналізу запропоновано і обґрунтовано доповнити класифікаційний критерій (градієнт) послуг - за джерелом оцінки доцільності (корисності), згідно з яким послуги розрізняються за наступними ознаками: ознака доцільності (корисності) для споживача з його точки зору, а також ознака доцільності (корисності) для споживача з точки зору виробника послуг, що дозволило диференціювати основні види послуг за цією ознакою і систематизувати їх різноманіття.

В умовах гострої конкуренції на ринку праці, метою клубу чи організації спортивно-оздоровчої спрямованості є створення сприятливих умов для формування здорового способу життя тієї частини населення, яка в бізнесі матеріально забезпечена, професійно визначена і може дозволити собі певні витрати з метою рухової рекреації та профілактики здоров'я. Викликає

...відвідувачів цих організацій, їх ставлення до занять, динаміка ... фізичної підготовленості та здоров'я.

... послуг, товару - об'єкта ринку спортивно-оздоровчих послуг ... особи (спортивні школи, секції, клуби, фітнес-центри, спра-салони, ... комплекси тощо); фізичні особи (ті, що займаються ... тренера, інструктори, викладачі, спортсмени та ін.).

... узагальнення різних підходів до класифікаційних критеріїв, ... у роботах ряду дослідників (Коваленка В.А., Дружинина Є.А., ... Балабанова И.Т.) дозволив провести ідентифікацію даного виду ... в таблиці 2.2.

Таблиця 2.2

Класифікація послуг фізичної культури і спорту за ознаками і групам

Ознака	Угрупування	Відповідність послуг фізичної культури і спорту
За об'єктом кінцевого призначення	Особисті	***
	Громадські	***
	Населення	***
	Організації	**
За формою реалізації	Ринкові (платні)	***
	Не ринкові (безплатні)	**
За способом: формою організації праці	Виконані організацією	***
	Виконані індивідуальним підприємцем	***
За способом отримання інформаційних відомостей	Від виробників послуг	***
	Від споживачів послуг	*

... вираженості відповідності: *** - в сильному ступені, ** - в середньому ступені, * - у слабкому ступені. [розробка автора на основі ...]

... корисність в даному контексті розглядаються нами як ... щоб уникнути можливої плутанини з корисністю як ... загально визнаними властивостями послуг, використаємо

термін «доцільність», чітко усвідомлюючи існування дещо інших смислових відтінків даної дефініції.

На основі введення даної класифікаційної ознаки продиференційовані основні види послуг (рис. 2.2).

Доцільними (корисними) для споживача з точки зору самого споживача наступні види послуг: побутові, транспортні, зв'язку, торгівлі, комунальні, житлові, готелів та аналогічних засобів розміщення, культури, санаторно-оздоровчі, туристські, правового характеру, освітні.

Доцільними (корисними) для споживача з точки зору виробника вважають: медичні, фізичної культури і спорту, санаторно-оздоровчі, ветеринарні, правові, освітні. Якісно надані послуги можуть бути визначені тільки по запиті клієнта, а й з міркувань доцільності їх надання. Так, клієнта займаються окремими оздоровчими або спортивними програмами оціненено з точки зору наявності медичних показань з боку інструкторів та ін.

Окремі позиції послуг даної сфери повинні носити пакетний характер, як, наприклад, заняття фітнесом, відвідування тренажерних залів, плавання в басейнів і т.д.). Відсутність наукової, як правило, індивідуальної методикою може не просто нівелювати якість надаваних послуг у даній сфері, але й принести задоволення існуючої потреби або навіть мати негативні наслідки для здоров'я споживача. Специфіка надання послуг фізичної культури і спорту полягає також у синергетичному зростанні ефекту на рівні суспільства і індивідуальної користі, коли відповідні заняття сприяють не тільки збереженню здоров'я, але й зростанню продуктивності праці і т.д.

На сучасному ринку значну частину спортивно-оздоровчих послуг становлять послуги, пов'язані з руховою активністю населення та кінорежисерські послуги (SPA, масаж та ін.). Учасниками ринку спортивно-оздоровчих послуг є:

- тренери, викладачі, інструктори, працівники оздоровчої сфери та інші, краси, результатом діяльності яких є послуга;

- виробники, які охоплюють як спортсменів, тренерів і т.п., так і менеджера бізнесу та засобів масової інформації;
- працівники наукової та освітньої сфер, метою діяльності яких є розробка нових методик занять, технологій тренувань, нових косметичних та інших засобів і т.п., тобто вироблений ними продукт - інтелектуальний;
- виробники спортивного обладнання, виробники інвентарю, виробники спортивної одягу і т.д., діяльність яких спрямована на юридичних так і на фізичних осіб.

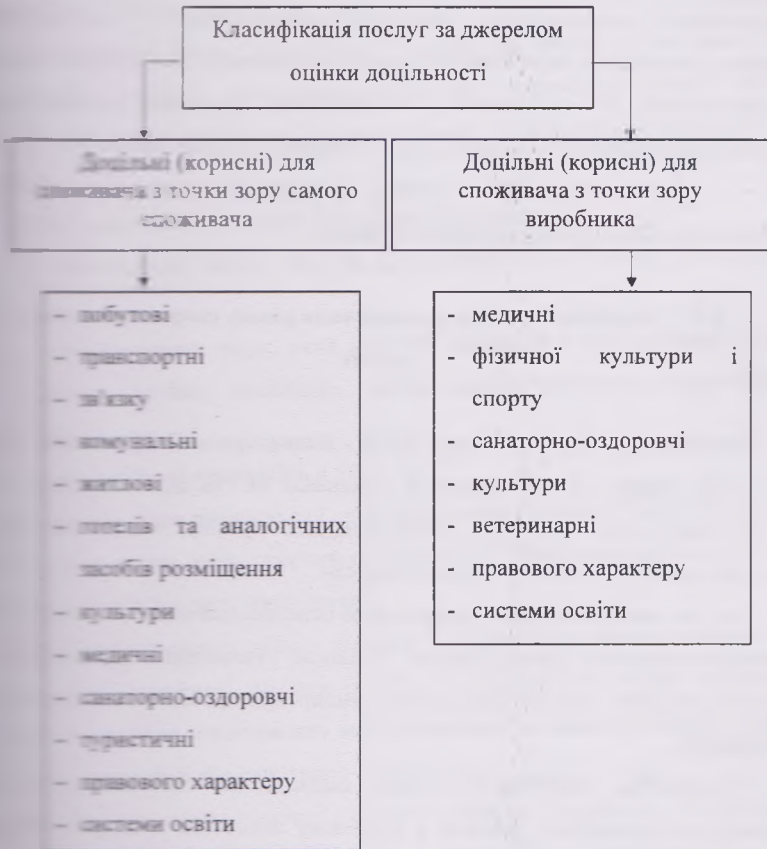

Рис. 1.2 - Класифікація послуг за джерелом оцінки доцільності [розробка автора на основі джерела 24, 31]

У ході дослідження виділені специфічні особливості процесу надання послуг фізичної культури і спорту, які полягають у виконанні соціально-економічних функцій (виховної, лікувально-оздоровчої, відтворювально-розвиваючої, національно-патріотичної, інформаційної, дозвільної), ширшому поширенні колективної форми їх споживання, ступеня безпосередньої участі (фізично активному і пасивному) покупця в процесі споживання послуги залежно від її бісекторальної природи відрізняються наявністю ряду ознак:

- для сектора послуг масової фізичної культури: споживчо-інвестиційною спрямованістю, наявністю організованого і неорганізованого сегмента, специфікою оцінки якості послуги (можливістю його оцінки тільки систематичному їх споживанні), методичному супроводі, синергетично-соціально-економічному (громадському) та індивідуальному ефекті;
- для сектора послуг спорту високих досягнень - наявністю видовищного, так і пропагандистського ефекту.

2.2 Зарубіжний досвід регулювання ринку спортивно-оздоровчих послуг

Фахівцями різних зарубіжних країн - Великобританії, Німеччини, Франції (W.Andreff, Arnaut J.L., Giulianotti R., Mondello M. та ін.) - вироблені концептуальні положення, які характеризують сутність економіки фізичної культури і спорту в умовах ринкових відносин.

Все це є найважливішою теоретичною основою для аналізу сучасного спортивно-оздоровчої сфери України. Водночас становлення системи ринкових відносин висунуло питання про значне розширення проблематики досліджень у нашій країні.

Узагальнення зарубіжного досвіду свідчить, що спортивні організації є основною організаційною формою у фізичному вихованні та спорті у більш розвинених країн світу. У зарубіжних країнах поряд з популярними видами професійного футболу, хокею та клубами з інших ігрових видів

... різних типів спортивних клубів оздоровчої спрямованості. Так, у Великобританії діє 85500 спортивно-оздоровчих центрів, в яких 5,9 млн осіб займаються більш ніж 100 різними видами спорту. У США налічується понад 100 тисяч клубів, у Фінляндії - близько 6000 і т.д [180, с.111].

... зарубіжну літературу по спорту, фізичному вихованні та спортивній сфері, слід мати на увазі, що закордонні автори не використовують вичний для нас термін "фізична культура". У переважній більшості зарубіжних країн вживаються інші терміни: "фітнес"- фізична культура; "Свізал ед'юкейшн" - фізичне виховання; " Фізикал рекреійшн"- фізична рекреація. Слово "спорт", що походить від французького слова "de sport" (забава), використовується для позначення різних видів спортивної діяльності, пов'язаних з результатами, порівнянням результатів у спорті.

... виділяють такі види спортивної діяльності:

... аматорський спорт, або, як його називають в Європі, "спорт для всіх", який включає шкільний і студентський спорт, спорт в різних клубних асоціаціях, спорт вищих досягнень, включаючи професійний спорт [185, с.65].

... професійний спорт, який включає шкільний і студентський спорт, спорт в різних клубних асоціаціях, спорт вищих досягнень, включаючи професійний спорт [185, с.65].

... професійний спорт [185, с.65].

... масовий спорт, або, як його називають в Європі, "спорт для всіх", який включає шкільний і студентський спорт, спорт в різних клубних асоціаціях, спорт вищих досягнень, включаючи професійний спорт [185, с.65].

... масовий спорт, або, як його називають в Європі, "спорт для всіх", який включає шкільний і студентський спорт, спорт в різних клубних асоціаціях, спорт вищих досягнень, включаючи професійний спорт [185, с.65].

... масовий спорт, або, як його називають в Європі, "спорт для всіх", який включає шкільний і студентський спорт, спорт в різних клубних асоціаціях, спорт вищих досягнень, включаючи професійний спорт [185, с.65].

спрямованості. Так, відомий американський фахівець спортивно-оздоровчої індустрії Р. Форт виділяє наступні види клубів:

- комерційні оздоровчі центри і атлетичні клуби;
- приватні спортивно-оздоровчі клуби;
- оздоровчі центри / клуби в готелях, великих будинках, в парках;
- клуби, що належать різним асоціаціям;
- спортивно-оздоровчі клуби / центри корпорацій, фірм, компаній;
- центри / клуби серцево-судинної реабілітації;
- спортивно-медичні центри / клуби;
- аматорські та професійні клуби з різних видів спорту [174, с. 133].

Багато клубів входять в різні асоціації - такі, як Корпорація клубів Асоціація здоров'я і тенісу, Асоціація клубів вищого розряду, а також численні громадські асоціації [170, с. 83].

Важливо підкреслити об'єктивні передумови ринкової трансформації спорту, яка в останні 15 – 20 років стала цікавити великий і середній бізнес. Нова можливість ділових відносин і потенційний об'єкт інвестування.

Серед цих передумов можна виділити наступні:

- у ряді країн (у першу чергу, США) за десятиліття було накопичено позитивний досвід як проведення окремих комерційних змагань, так і функціонування самостійних комерційних спортивних проєктів з організації спортивних ліг та асоціацій (найбільш успішні з них функціонують у бразильському американському футболі, хокеї, бейсболі);
- бурхливий і динамічний розвиток фітнес-індустрії, почавши з покращення масових захоплень американців аеробікою та шейпінгом, і яка в останні десятиліття успішно функціонує в багатьох країнах як самостійний та успішний бізнес;
- інтерес великих міжнародних і національних виробників послуг до спорту (у першу чергу, професійного) і активне його використання реклами своєї продукції. Великі спортивні змагання, професійні клуби і

рівня, і перш за все місцевих державних властей. Розміри цих дотацій і від загальному кошторисі різні в різних клубах і країнах. Далі йдуть членські надання додаткових платних послуг, надходження від спонсорів, ліцензійної діяльності, громадських фондів і т.д.

Розрізняють також комерційні та некомерційні спортивні клуби. У випадку критерій класифікації клубів - можливість отримання прибутку. Громадські спортивні клуби - це, як правило, некомерційні (non-profit) організації, приватні клуби - типові комерційні організації [186, с. 33].

Громадські та приватні спортивно-оздоровчі організації розрізняються собою за багатьма параметрами: цільовою спрямованістю, економічним механізмом, ефективністю роботи.

Слід підкреслити, що фахівці зарубіжних клубів застосовують дуже ефективні системи оплати членських внесків. Поряд з диференційованою системою членських внесків застосовується ще й система знижок [171, с. 120]. Така місячній оплаті членських внесків надається 6%-ва знижка для тих членів, які платять за цілий рік вперед [184, с. 227].

Кожна спортивна організація відповідно до своєї функціональної спрямованості вибирає і навчально-тренувальні програми. Аналізуючи програми закордонних спортивних організацій, слід зазначити, що вони зорієнтовані на мотиви населення в заняттях різними видами спорту та фізичною підготовкою. Для цього за кордоном на замовлення спортивних клубів систематично проводяться соціологічні опитування населення.

За останній час характер і спрямованість спортивно-оздоровчих клубів змінилися. Якщо раніше мав привілеї чисто оздоровчий, відновлювальний і змагальний аспекти, то тепер програми стали набагато складнішими, серйознішими, велика увага приділяється жінкам та дітям: жінки привертати до фізичних вправ, а діти грають, танцюють і т.п.

Основні джерела фінансування приватних та комерційних спортивно-оздоровчих організацій в зарубіжних країнах наведені на рисунку 2.3.

Основні джерела фінансування приватних і комерційних спортивно-оздоровчих організацій в зарубіжних країнах

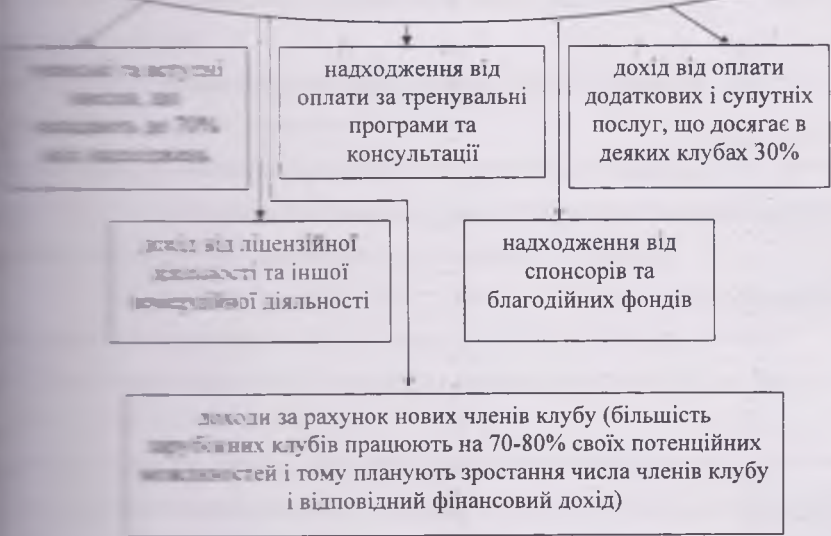

Рис. 2.3 – Джерела фінансування приватних і комерційних спортивно-оздоровчих організацій в зарубіжних країнах [розробка автора на основі джерел 1, 2, 3, 4].

Найбільшу продуктивність отримують спортивні організації, де працюють тренувальні інструктори з жінками, що мають надлишкову вагу, з літніми людьми, які не мають досвіду заняття фізичними вправами, з особами, які хочуть знизити вагу тіла за допомогою шейпінгу і бодібілдингу. За персональну опіку тренувальні інструктори отримують до 25 дол. на годину [48, с. 34].

Аналіз зарубіжних спортивних організацій показує, що спортивні організації мають деяку специфіку. У зв'язку з цим нами виділені: німецька модель спортивно-оздоровчого клубу; німецька модель спортивно-оздоровчого клубу і, нарешті, скандинавська модель спортивного клубу [176,

Оптимальна структура організації спортивних клубів у Німеччині характеризується наступними параметрами:

- доцільний 1 клуб на 1 тис. жителів (у середньому);
- кожна спортивна організація повинна передбачати програми для всіх вікових груп обох статей;
- для кожного клубу обов'язкові програми змагальних і неконкурсних видів спорту;
- членство в клубах - платне (внески вносяться з розрахунку приблизно середньому однієї години роботи кваліфікованого спеціаліста);
- в кожному з товариств культивуються 10 і більше окремих національних видів спорту;
- всі інші види, що не відповідають кліматичним або географічним умовам, повинні бути передбачені в сусідньому клубі в радіусі однієї години їзди [154, с. 227].

Клуби не тільки щорічно організують близько 10 млн. спортивних заходів, а й проводять 8,2 тис. різних курсів. Одна із складових частин діяльності спортивних організацій - підготовка кадрів для роботи в якості спортивних керівників на добровільній основі. У країні налічується 1,4 млн. чоловіків, які щорічно оцінюються більш ніж в 3,6 млрд. західнонімецьких марок, або 2,5 млрд. доларів. Щорічно вони проводять на спортивних майданчиках або за столом 185 млн. годин. Економічна значимість системи спортивних клубів вагомою, адже 3,6 млрд. марок держава економить за рахунок неоплаченої праці. Додаткові 3,5 млрд. марок складають щорічний фінансовий бюджет клубів. Грошові кошти клубів на освіту, спортивну форму, транспорт, харчування та літературу витрачаються 20 млрд. марок [161].

Мільйонами учасників створений справжній ринок спорту, в якому найкращими споживачами в порівнянні зі спортсменами високого класу є виступи яких у великому спорті значно коротший.

думку німецьких фахівців, щодо спортивної організації як спортивно-оздоровчої роботи з населенням найбільш ефективна

— організована на інтереси населення, надає можливість широкого

— організована на змагальну діяльність: добре стимулює для участі в змагальній діяльності та місцевого рівнів;

— організована на здоровий спосіб життя: представляє більш зручну форму участі людей в змагальній діяльності в порівнянні з індивідуальними заняттями або комерційними спортивними програмами;

— організована на добровільну роботу в галузі спорту: виділяється велика кількість людей, що працюють як керівники на добровільній основі;

— організована вигідна: вартість занять трохи нижче у зв'язку з великою кількістю керівників.

Важливо багато спортивно-оздоровчих клубів у своїй діяльності керуватися такими принципами: не існує небажаючих займатися спортом, існує велика кількість людей [175, с. 405]. Початківцям слід пропонувати заняття спортом у формі груп (наприклад, батьки і діти, друзі, родич і т.д.), хто запросить і приводить початківця; заняття спортом — це завжди шлях двох.

Важливо філософських і організаційних установок німецькі громадські організації керуватися і наступних практичних принципів:

— спортивно-оздоровчі послуги надаються за доступними цінами;

— для заохочення зайнятися певним видом спорту клуб передбачає і організаційні заходи. Під час занять, свят члени клубу зближуються один з одним, зв'язані під час занять спортом, часто переходять у спільне використання клубу стас "другим домом";

— організована з фізичної підготовки та спорту приділяють увагу спортивним залам. Спортивні зали оснащені сучасними тренажерами;

- молоді люди можуть самостійно організувати свій вільний час і участь у розробці програм.

- спорт в колективі - найкращий спорт.

На думку німецьких фахівців, зараз спортивні клуби повинні бути для молодих і старих, сильних, слабких та інвалідів, іноземних громадян і переселенців [178, с. 91]. Це відноситься і до сільських клубів, які мають приблизно сотню членів, і до міського клубу, число членів якого перевищує тисячу, де є дюжина всяких секцій і де є штатні співробітники і число громадських працівників. Хоча всюди йдеться про менеджмент, обидва види спорт клубів існують за рахунок добровільних помічників.

З початку 80-х років у розвинених західних країнах стала переважати філософія дозвілля, так звана гедоністична концепція. Вона передбачає постановки перед заняттями в спортивних клубах та конкретними видами спорту можливість неформального, вільного людського спілкування, вирішення повсякденних життєвих проблем і в кінцевому рахунку поліпшення здоров'я. Така філософія дозвілля, на думку західних фахівців, біля сучасним, оновити життєвим уявленням населення нашого часу. Це призвело до істотних модифікацій в сфері спортивно-оздоровчих послуг. У зарубіжних країнах стало все більше і більше з'являтися прекрасні оздоровчих клубів та центрів.

Отже, аналізуючи вище сказане сучасні зарубіжні спортивні організації та центри - це чудові комплекси не тільки спортивно-оздоровчих, розважальних, освітніх, торговельних і ділових послуг. Спортивні організації та центри нового типу - це, як правило, приватні підприємства, які є суцільними з традиційними дрібними і середніми клубами.

Турбота про задоволення різноманітних запитів клієнтів і високого обслуговування їх - головна умова комерційного успіху і виживання клубів. Це показує закордонна практика, спортивно-оздоровчі клуби і центри не тільки стягують плату з клієнтів на 9-10% більше і отримують дохід на 12-15% більше, ніж середній клуб, і відповідно швидше розширюють свій бізнес [167, с. 200].

Дані зрубіжних досліджень показує, що близько 70% комерційних спортивно-оздоровчих клубів відносяться до малого бізнесу, так як чисельність персоналу у них складає менше 100 чоловік, а розмір річного доходу - до 3.5 мільйонів доларів. І більш потужні клуби. Більше одного відсотка клубів мають річний дохід до 3.5 млн. дол. на рік. Однак дохід приблизно 70% всіх наявних в США спортивно-оздоровчих клубів становить менше 1 млн. дол. [174, с. 431].

Статистичний спортивно-оздоровчий клуб в США нараховує від 100 до 200 членів. Клуби відкриті, як правило, по 17 годин на день. Найбільш активний час роботи з 16.00 до 20.30.

В США власники комерційних спортивно-оздоровчих організацій як показник ефективності роботи клубу використовують співвідношення річного прибутку із загальною площею комплексу. Для клубів тенісних кортів застосовуються такі показники: 30 дол. на квадратний фут розцінюється як "задовільно", 35 дол. на квадратний фут - "відмінно".

Фахівці приділяють економічному аналізу діяльності спортивно-оздоровчих клубів дуже велику увагу. У цьому можна переконатися, звернувшись з рекомендаціями американських фахівців з фінансового менеджменту, визначеними керівникам спортивно-оздоровчих клубів:

- здійснювати особистий контроль над усіма статтями видаткової частини бюджету;

- порівнювати результати доходів свого клубу з середніми показниками в галузі і відмова від діяльності, що вимагає витрат, що не відповідають діапазон загальноприйнятої норми;

- здійснювати детальний аналіз найбільш великих статей витрат;

- здійснювати контроль за витратами ефективного використання програм, проведення протягом усього року і порівняння фактичних витрат з прогнозами;

- співпрацювати з постачальниками супутніх послуг найкраще здійснювати на основі;

- з метою скорочення витрат найкраще купувати обладнання саме в інших клубах або організаціях;
- необхідно збирати інформацію про ймовірність підвищення цін на комунальні та поштові послуги і заздалегідь планувати відповідні дії;
- персонал повинен бути в курсі фінансової політики клубу в разі збільшення витрат.

У зарубіжних клубах прийнята практика до кінця року підбивати підсумки його діяльності. При цьому обов'язково враховується кількість нових членів спортивної організації, а також тих, хто з якихось причин покинув клуб. Наприклад, в зарубіжних клубах працюють на повну потужність, тому практично всі вони планують збільшення своїх членів протягом року. Беручи до уваги, що більшість клубів працюють на 70-80% своїх потенційних можливостей, зростання кількості членів клубу на рік на 6-8% вважається задовільним, на 8-10% - хорошим, а на 12% - відмінним [155, с. 91].

У багатьох зарубіжних країнах існує пільгове оподаткування спортивних та оздоровчих клубів, яке стимулює підприємців займатися цим видом діяльності та бізнесу. Наприклад, у Франції з 1990 р. набрав чинності закон про надання допомоги спортивним клубам. Відповідно до закону про оподаткування корпорацій, прибуток яких не перевищує 7500 марок, податок не стягується. Цю статтю підходять і спортивні клуби. Клуби отримали також право відшкодовувати збитки, понесені ними в одному виді діяльності, за рахунок доходів в іншому вигляді.

Важливо тільки стежити, щоб при фінансових операціях діяльність клубу в цілому не виявилася збитковою. В іншому випадку він позбавляється права на виплату податків. Тому торгівля спортивними товарами та інвентарем, здійснюється спортивним клубом, може принести йому велику користь. Врахувати, що ціни на товари, що продаються в клубах, нижче, ніж в спеціалізованих магазинах, то стане ясно, що цей закон дає клубам певну перевагу.

Оскільки держава Німеччини цим не обмежилася. Вони передбачили систему оподаткування податків. Так, якщо в попередньому році оборот капіталу клубу перевищує 50 000 марок, то такому клубу надано право утримувати 1% обороту капіталу, що підлягає оподаткуванню, в рахунок виплати податку. У цій ситуації детальне визначення доходів і витрат проводиться за правилами.

В Німеччині застосовується система різноманітних пільг з оподаткування спортивних організацій. Ставка такого податку для них з 1993 р. зафіксована на рівні 10%. Для інших видів організацій ставки від 34% до 42% для інших видів організацій. Спортивні клуби і спортивних споруд також оподатковуються ставками від 10% до 24%. При цьому враховуються джерела фінансування [55, с. 67].

В Німеччині кодексом обкладаються податком на прибуток ті організації, які займаються проведенням спортивних змагань, оскільки вони здійснюють платних заходів, що належать до комерційної діяльності. Завдяки з проведенням спортивних заходів, прирівняні до підприємств і додатковим збором на вартість квитків. Збір з квитків є збором, пропорційний вхідній платі, що стягується з учасників змагань.

Спортивні організації звільняються від податку на прибуток, якщо вони здійснюють певний інтерес для місцевих комун і якщо вони займаються діяльністю спортивних організацій, статuti яких не передбачають комерційної діяльності.

Спортивні організації стають все частіше, різноманітніше і довше.

[55, с. 50]. Якщо говорити про молодь, то вона хоче зробити свій спосіб життя якомога більш вільним, тому шукає швидше дорогі, різноманітні форми занять спортом в комерційних студіях, але не в солідарних клубах. Вони є спортивні клуби, які хоч і надають перевірені види послуг,

але навколишнє оточення і час занять не завжди відповідають потребам. Саме ці слабкі місця в організації роботи клубів повинні бути усунені.

Німецькі фахівці відзначають, що менеджери на шляху в майбутнє повинні бути в повній згоді з наступними принципами:

- спортивний рух, який формується має стати більш автономним, враховуючи вагомe значення спорту в житті суспільства. Відстоювати його інтереси, визначати пріоритети своєї діяльності, можливість витримати сильніший тиск з боку держави;

- динаміку змін вже не можна більше диференціювати у вищих досягнень, масового спорту та оздоровчого спорту або відомої з моделі піраміди. Спортивний клуб залишається фундаментом. Без обійтися, навіть якщо вершина структури спорту буде мати свою власну

- організаційна єдність спорту може бути забезпечена перед професійної та комерційної сферах тільки лише в нових формах і проранжируванні завдань.

Спорт - це значно більше, ніж події зі спортивними рекордами, переможцями і медалями. Спорт приносить радість, особиста активність мільйонів величезній кількості добровільних громадських помічників.

Громадська робота в спортивно-оздоровчій сфері повинна розглядатися як один із найнефективніших рухів, спрямованих проти невдоволення з боку держави.

У розвинених зарубіжних країнах сфера спорту чітко розділена на професійний спорт, спорт вищих досягнень (олімпійський) і професійний спорт. Який розвиток спорту вищих досягнень - це прерогатива держави та недержавних і громадських спортивних організацій.

Розвитком масового спорту держава займається через місцеві спортивні та спортивні організації. Розвиток професійного спорту здійснюють комерційні структури з незначною часткою допомоги з боку муніципальних місцевих органів влади.

На розвиток спорту вищих досягнень виділяються кошти з державного бюджету, обсяг яких залежить від цілей і завдань, поставлених державою.

У бюджетах національних спортивних федерацій в багатьох країнах становлять від 50 до 80% залежно від виду спорту. На розвиток дитячо-юнацького спорту муніципальні і місцеві бюджети виділяють, в середньому, від 1 до 3% від загального обсягу бюджетних асигнувань. У країнах з високим рівнем життя значна частина витрат покривається за рахунок населення [4, с. 122].

У 2005-2011 роки в ряді країн намітилася тенденція підвищення ролі органів влади у розвитку масового спорту і його оздоровчих функцій у зв'язі з демографічною кризою.

У багатьох країнах допомогою держави у розвитку фізичної культури і спорту займаються фізкультурним організаціям податкових пільг аж до повного звільнення від податку на знак визнання соціальної значущості спорту в житті населення.

Вивчаючи аналіз зарубіжного законодавства, до основних джерел фінансування спорту можна віднести:

- виділення з державного бюджету;
- виділення регіональних і місцевих властей;
- виділення з різних громадських фондів;
- виділення населенням спортивно-оздоровчих послуг;
- виділення від проведення лотерей і спортивних тоталізаторів;
- виділення комерційну діяльність спортивних, спортивно-оздоровчих організацій, а також спортивний маркетинг, що включає рекламно-спонсорську та інші види діяльності, продаж прав на трансляцію змагань.

Важливою ознакою наявності, здавалося б, однакових джерел фінансування, є участь у фінансуванні діяльності у сфері фізкультури і спорту спортсменів, участь в Олімпійських іграх німецьких і французьких спортсменів, які фінансуються урядами цих країн. Спортсмени ж США і Канади фінансуються на ігри за рахунок коштів, що надійшли від спонсорів і фірм. Італійський спорт фінансується в основному з коштів футбольного тоталізатора. Крім того, лотереї поповнюють

доходи спортивних організацій Австрії, Греції, Данії, Ірландії, Португалії, Фінляндії, Франції та інших країн.

Іншу частину витрат поривають місцеві бюджети. Слід зазначити, місцевих бюджетів в основному спрямовані на стимулювання та масового та дитячого спорту. При цьому не враховуються внески бізнесу, які складають 15 - 40% від спортивного бюджету країни.

За обсягами річних видатків з усіх джерел фінансування з розрахунку на одну особу Україна майже у 30 разів поступається Фінляндії, у 15 разів - Австралії, у 10 разів - Німеччині (табл. 2.3), [84].

Обсяги фінансування фізичної культури та спорту в країнах світу в рік

Країна	Обсяги фінансування на 1 особу в рік, грн
Фінляндія	731,5
Канада	579,6
Японія	380,6
Австралія	374,5
Англія	35,2
Німеччина	261,0
Росія	46,9
Україна	26,45

За даними Ради Європи, уряд Німеччини виділяє на розвиток спорту близько 2% від загальної суми витрат, спрямованих в країні на розвиток спорту. У Великобританії уряд виділяє близько 5%, у Швейцарії близько 15%, у Данії близько 46% і в Угорщині близько 65 % (табл. 2.4).

Таблиця 2.4

Відношення обсягів фінансування фізичної культури і спорту між рівнями влади в європейських країнах [87, с. 93]

Країна	Частка уряду, %	Частка місцевих органів влади, %
Німеччина	2	98
Великобританія	5	95
Швейцарія	8	92
Швеція	10	90
Фінляндія	15	85
Данія	16	84
Франція	23	77
Іспанія	24	76
Італія	43	57
Португалія	46	54
Угорщина	65	35
Україна	54	46

В Україні існують дві основні моделі фінансування спорту - американська і європейська, до якої також тяжіють багато азіатських та латиноамериканських країн. Для першої характерна відсутність прямої підтримки спорту з бюджету держави, а великої кількості податкових пільг для приватного сектора, що стимулює формування турно-спортивного руху.

В європейській моделі фінансування переважає участь з державними коштами. Спільним для обох моделей є те, що масовий, дитячо-юнацький спорт, а також студентський, масовий спорт цілком є прерогативою місцевої влади. У США основні витрати на дитячо-юнацький, і студентський спорт несуть місцеві органи влади. Франції, Італії, Фінляндії та ряді інших країн.

Фінансування фізичної культури і спорту у Великобританія схема показано на рисунку 2.4.

Рисунок 2.4 – Фінансування фізичної культури і спорту у Великій Британії [184, с. 235]

Аналіз зарубіжного досвіду в розвитку спорту виявляє цікаву тенденцію, виникнувши ще в 90 -ті роки ХХ століття. Зростає роль місцевих органів влади у вирішенні проблем фізичної і спортивної активності населення. Акцент робиться на наданні всім громадянам рівних можливостей для участі в програмі фізично активного відпочинку незалежно від статі, віку, расової приналежності, рівня доходів чи фізичної підготовленості. Робляться додаткові зусилля на забезпечення вразливих груп населення такими ж можливостями для активного способу життя, як у населення в цілому. Виявляється інтерес до неурядових організацій, що займаються питаннями спорту і фізичного активного способу життя, спортивно-оздоровчими послугами. Поширюється інформація про наявність безпечних парків, пішохідних і велосипедних доріжок, майданчиків, катків, басейнів та інших можливостей для занять фізичною культурою і спортом, а також про діючі міські і здійснюваних зусилля

випливає з цих програм, спортивних заходів і т.д. Проблема фінансування спорту є найважливішою для функціонування даного соціального

Висновком з проведеного аналізу зарубіжного досвіду щодо фінансування спортивної сфери відобразимо модель фінансування фізичної культури і спорту в Україні на рисунку 2.5.

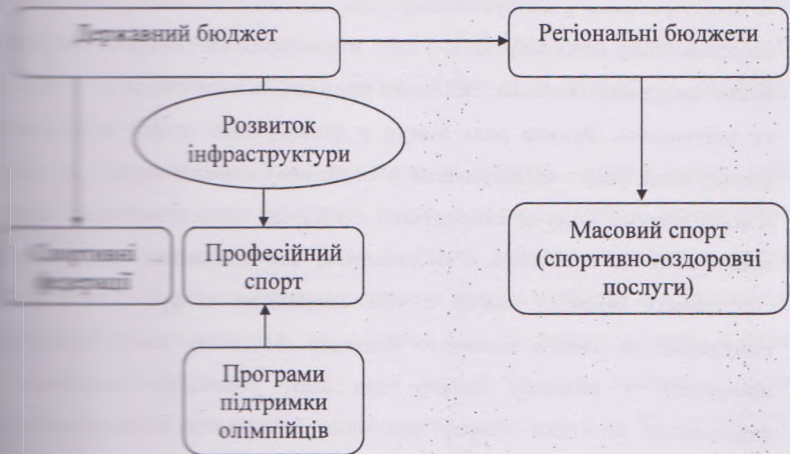

Рис. 2.5 – Фінансування фізичної культури і спорту в Україні [розробка автором на основі проведеного аналізу]

у високорозвинених країнах система фінансування об'єднує як державні, так і приватні джерела. Розвиток спорту, наприклад у Франції, здійснюється за допомогою державного, приватного і державного фінансування. Відмінною рисою цієї системи є спільне управління державними фондами за участю Міністерства молоді та спорту) і спортивного руху в особі національного олімпійського та спортивного комітету, що представляє всі спортивні федерації. Таким чином, французька модель організації спорту є результатом синтезу між американською моделлю спорту, фінансованого приватним сектором, і «старої» системи соціалістичних країн.

Державне фінансування спорту у Франції включає три складові: пряме державне фінансування (центральне), непряме державне фінансування через Національний фонд розвитку спорту, а також децентралізоване державне фінансування муніципалітети та інші органи місцевого самоврядування (департаменти і райони тобто одиниці територіально - адміністративного поділу). Цікаво відзначити, що сьогодні у Франції комуни, департаменти і райони все більшою мірою починають виступати як спонсори: вони фінансують спорт для підвищення свого престижу в очікуванні виборців. Тому вони звертають увагу, насамперед, на «спорт вищих досягнень», тобто великі спортивні змагання, які більш примітні, ніж спорт для всіх, але і спорт для всіх не забувається. Велика роль комун у фінансуванні спорту зв'язана з тим, що французький спорт організований в основному навколо клубів, що працюють в кожній комуні. Комуни субсидують клуби, що знаходяться на їх території. Найбільше відноситься до спортивного будівництва, яке становить близько двох третин загального спортивного бюджету комун. З усіх спортивних споруд Франції дві третини побудовані на кошти місцевого бюджету. Більшість комун виділяють спорт як пріоритети у розвитку спорту для всіх: утримання спортивних споруд, формування політики спорту для молодих, участь в спортивно-оздоровчій профілактиці.

Таку ж практику здійснюють муніципалітети Данії, де державні субсидії забезпечують спортивні організації необхідним обладнанням або надають субсидії для оренди обладнання. Приватне фінансування спорту здійснюється трьома секторами економіки: 1) сім'ями, через споживання спортивних послуг; 2) телебаченням через придбання прав на трансляцію спортивних змагань у їх організаторів; 3) підприємствами, які використовують спорт в своїх маркетингових цілях, зокрема, за допомогою спонсорства.

Особливий інтерес викликає китайська програма національного розвитку фізичної підготовки, прийнята ще в липні 1995 р. У ній передбачалося, що фізична культура повинні стати невід'ємною частиною способу життя китайського нащадка. Продекларовані наступні основні завдання: кожен повинен займатися фізичною активністю щодня, опанувати не менше ніж двома способами фізичної культури.

здоров'я та щорічно проходити тест фізичної підготовки. Кожна людина повинна мати, принаймні, одним комплектом спортивного обладнання, що дозволяє займатися фізичною активністю на свіжому повітрі і виписувати один раз на тиждень проблеми збереження здоров'я. Кожна комуна зобов'язана забезпечити населення не менше одного спортивного центру і двічі на рік проводити масові спортивні заходи за допомогою штатної групи фахівців для здійснення місцевих спортивних програм. Часткова або повна відсутність цих заходів привела до того, що 33,93 % населення Китаю у віці від 7 років використовує фізичний спосіб життя і регулярно займається фізичними вправами.

Підвищення рівня життя населення держава і місцеві органи влади повинні забезпечувати свою фінансову участь в цьому розвитку, перекладаючи відповідальність на саме населення. І все ж участь держави та місцевих органів влади присутня у більшості високорозвинених країн, і особливо при будівництві спортивних об'єктів та стадіонів, залишається поки достатньо значною. В даний час фінансування спорту для всіх в багатьох країнах є досить високим, і витрати коливаються в розвинених країнах від 1 до 4% від ВВП [55, 56]. Зважаючи на те, що в Україні ця цифра поки менша 1 %, можна констатувати, що спостерігається наступна стійка тенденція: збільшується витрата державою на спорт. Це з одного боку, безумовно, сприяє розвитку спорту. Але, з іншого боку, мільйони людей не відвідують спортивні заходи, не розв'язана проблема у бік фінансування «спорту вищих досягнень» на користь «спорту для всіх». Однак безсумнівно, що в міру підвищення рівня життя державою та місцеві органи влади повинні поступово скорочувати свою участь у розвитку «спорту для всіх», перекладаючи фінансовий тягар на населення.

Державний уряд із прямим фінансуванням з державного та місцевих бюджетів розвитку фізичної культури і спорту, надавати непряму фінансову підтримку через механізм податкової політики. Наприклад, через: 1) надання пільг на податках, що спрямовуються підприємствами на спортивно-оздоровчу та

спортивно-масову роботу; 2) надання пільг організаціям, а також фірмам і підприємствам, які роблять пожертвування в бюджет спортивних організацій та об'єднань; 3) здійснення в засобах масової інформації реклами спортивно-оздоровчих заходів у пільговому режимі як соціальної реклами; 4) дотування державою фізичної участі в оздоровчих заходах, в т.ч. для соціально незахищеного населення; 5) надання на кілька років податкових пільг суб'єктам господарювання, які організують спортивно-оздоровчі клуби, центри; 6) звільнення від оподаткування державних і надання пільг недержавним спортивним організаціям на поступаючі в їх розпорядження спорядження та обладнання, в тому числі імпортоване.

2.3 Аналіз інфраструктури спортивно-оздоровчої сфери

Роль держави у регулюванні ринку спортивно-оздоровчих послуг

Державна політика у сфері фізичної культури і спорту спрямована на створення необхідних умов для забезпечення оптимальної рухової активності кожної людини впродовж усього життя як важливого чинника здорового способу життя, профілактики захворювань, організації змістовного та максимальної реалізації здібностей обдарованих осіб у досягненні спортивних досягнень, формування у громадян почуття гордості за свою країну та авторитету держави у світовому спортивному русі.

Аналіз рівня охоплення населення масовим спортом у світі показує, що українці у декілька разів поступаються за цим показником серед інших країн. За даними державної статистики, 13 % наших співгромадян займаються фізичною культурою і спортом [46, с. 7].

Нормативно-правова база розвитку фізичної культури і спорту в Україні є недостатньою і не відповідає сучасним вимогам та галузь, пов'язану з фізичною культурою і спортом, є однією з найбільш складних проблем сьогодення.

не сформовано необхідну інфраструктуру спортивно-оздоровчої та фізкультурно-оздоровчої роботи за місцем навчання, роботи, проживання та місцем заселення.

Відсутня чітка система централізованої підготовки національних тренерів України відповідно до міжнародних стандартів та низьким є рівень забезпечення функціонування системи дитячо-юнацького спорту та надання спортивно-оздоровчих послуг.

Спортивні споруди, які зводяться, відрізняються сучасним архітектурним виглядом і функціональністю відповідно до міжнародних стандартів [59, с. 10]. Однак, хоча високий показник рентабельності і соціальну значимість цього сектору не можна припустити, що він буде в перспективі цікавий нормативним інвесторам, у тому числі великим інвесторам.

Через де уваги значимість і актуальність розвитку спортивно-оздоровчої інфраструктури країни, вивчена економічна література, присвячена цьому сектору, дозволило зробити висновок про нестачу наукових досліджень аспектів управління спортивно-оздоровчими спорудами. Відсутність економічного аналізу діяльності спортивних споруд негативно впливає на

стратегії розвитку спорту і побудові моделі спортивної індустрії

ефективності використання та цільової спрямованості бюджетних коштів на розвиток фізичної культури і спорту;

інвестиційної активності (у тому числі іноземних інвесторів) у сфері реконструкції, модернізації спортивних споруд та залучення нових інвесторів.

Важко відсумок, на результативності фізичної підготовки спортсменів і наданні спортивно-оздоровчих послуг населенню.

Використання спортивних споруд носить двоїтий характер. Серед складових діяльності ми виділяємо економічну та спортивну складові, які

перебувають в тісному взаємозв'язку і є нерозривними. З одного боку, споживачі є економічними об'єктами, оскільки, входять в склад невиробничої частини народного господарства. Економічна складова передбачає комплексне використання фізкультурно-спортивних споруд з метою отримання прибутку. З іншого боку, їх основна діяльність спрямована на розвиток спортивного оздоровчого руху. Суперечною є складова націлена на підготовку спортивних резервів, тобто на соціальний ефект, що забезпечує підтримку зв'язку між країнами у світовому спортивному співтоваристві, високий рівень зацікавленості громадян в занятті фізкультурою і спортом та зміцнення фізичного здоров'я нації. Інформаційною базою аналізу фізкультурно-спортивних об'єктів можуть служити:

- первинні облікові документи: технічні паспорти споруд, картки обліку роботи спортивних секцій, клубів, груп, розкладів занять, особисті картки працівників фізичної культури і спорту, квитанції, прибуткові касові чеки, товарно-транспортні накладні, акти приймання-здачі виконаних послуг та ін.
- облікова політика, дані реєстрів бухгалтерського обліку та звітності бухгалтерської (фінансової) звітності та ін [61].

Найбільш важливими функціями, що припадають на частку об'єктів функціонування спортивно-оздоровчих споруд, є:

- організація спортивно-оздоровчої роботи серед населення;
- забезпечення навчально-тренувального процесу спортсменів;
- проведення спортивних та фізкультурно-масових заходів;
- пропаганда та популяризація фізичної культури і спорту.

Для моніторингу якісного складу, оцінки ефективності використання об'єктів фізичної культури та спорту слід враховувати призначення та функції кожного їх виду, так як методика аналізу структури, динаміки, технічних показників результатів діяльності фізкультурно-спортивних споруд залежить від багатьох факторів, як потужність, місткість, вік та інтенсивність їх експлуатації.

особливості, необхідно обґрунтувати і класифікувати спортивно-оздоровчі споруди як об'єкт аналізу.

З точки зору (конструктивної) точки зору спортивно-оздоровчі споруди це спеціально обладнані інженерно-будівельні об'єкти, що розташовуються окремо або входять до комплексних споруди і призначені для проведення фізкультурно-оздоровчих занять, спортивних змагань та масових заходів [125, с. 242]. Досліджувані об'єкти є складовою частиною окремо взятого виду спорту і включають як діючі споруди так і ті, що перебувають на реконструкції та капітальному ремонті, що відповідають вимогам згідно з видів спорту, що мають паспорта або облікові картки (спортивно-оздоровчі споруди), зареєстровані в установленому порядку.

Фізкультурно-спортивні споруди утворюють єдину систему, що складається з декілька розділів:

- а) забезпечують заняття за програмами дитячих дошкільних установ і шкіл;
- б) забезпечують заняття в процесі праці в режимі робочого часу і відпочинку;
- в) забезпечують підготовку до служби в Збройних Силах, процес служби і підтримання фізичного рівня для виконання спеціальних завдань (авіація, монтаж обладнання, тощо);
- г) забезпечують лікувально-профілактичну роботу серед населення (санаторії, будинків відпочинку, профілакторіїв);
- д) забезпечують заняття фізичними вправами в режимі відпочинку;
- е) забезпечують підготовку спортсменів вищого класу та проведення змагань.

Спортивно-оздоровчі споруди, що має у власності, господарському віданні або управлінні спортивно-оздоровчі споруди, в тій чи іншій мірі пов'язані з використанням в господарському кругообігу з метою отримання чистого фінансового прибутку від використання спортивних площ може використовуватися на фінансування спортивної діяльності, витрат з утримання

та експлуатації спортивних споруд, на формування відповідних фондів і розподіл на виплату дивідендів засновникам і ін.

Досліджуючи діяльність фізкультурно-спортивних споруд, слід зазначити диверсифікацію і багатопрофільність надаваних ними спортивних та спортивно-оздоровчих послуг [137, с. 64]. Фізкультурно-спортивний комплекс повинен зайняти всі ринкові ніші, для максимізації прибутку. Кожен вид послуг як фізичної активності людини диктує певну специфіку організації спортивної споруди. Процедура функціонального зонування спортивного об'єкту містить розрахунок та верифікації раціонального використання простору з урахуванням поділу функціональних потоків відвідувачів. У результаті в спорудах виділяються і розміщуються окремі зони, призначені для різних відокремлених видів діяльності, процесів або процедур. Основу зонування становить послуги найбільш важливими споживчими властивостями. У цьому зв'язку фізкультурно-спортивна споруда представляється як територія, розділена на певні приміщення) відповідно до видів діяльності та фізичного навантаження.

З метою аналізу ефективності використання фізкультурно-спортивної споруди всі зони необхідно сегментувати за призначенням наступним чином:

а) основні зони - призначені для безпосереднього проведення навчально-тренувальних, спортивно-оздоровчих занять, спортивних, культурно-видовищних і громадських заходів;

б) додаткові зони - включають супутні послуги, які не відносяться до спортивно-оздоровчої сфери (наприклад, діяльність, пов'язана з роздрібною торгівлею спортивних товарів, відноситься до роздрібної торгівлі; діяльність, спрямована на організацію харчування відвідувачів, відноситься до громадського харчування);

в) допоміжні (технічні) зони, необхідні для обслуговування відвідувачів, а також для забезпечення експлуатації фізкультурно-спортивної споруди.

На початковому етапі аналізу важливо правильно згрупувати приміщення фізкультурно-спортивної споруди [142, с. 56]. У складі приміщень для проведення оздоровчих занять може передбачатися медико-відновлювальний кабінет.

... використовувати його населенням на основі платних послуг. Отже, якщо ... комплексу або клубу передбачений медичний кабінет для надання першої ... допомоги спортсменам і тим що займаються, то це допоміжні ... якщо - медичний центр, то додаткові зони, які надають супутні ... населенню.

... фізкультурно-спортивними спорудами важливою умовою є ... джерел фінансування та створення ефективного фінансового ... та контролю за їх використанням. Суттєвою ознакою, яка ... формування і використання фінансових ресурсів організації, є ... фізкультурно-спортивних споруд:

- для навчально-тренувальних занять спортсменів (спортивних заходів);
- для фізкультурно-оздоровчих занять населення (надання платних ...).

... особливістю економіки сучасного спорту є його фінансування ... так і за рахунок приватних інвесторів [129, с. 9]. Витрати ... організації фінансуються за рахунок трьох основних джерел:

- безплатної (спонсорської) допомоги;
- сум фінансової допомоги з бюджету (бюджетне фінансування);
- доходів, отриманих від підприємницької діяльності спортивно- ... організації (від здачі майна в оренду, спортивного інвентарю в прокат, ... збутків (абонементів), від проведення реклами й ін.)

... джерел фінансування можна віднести кошти, отримані від ... від міжнародних та іноземних спортивних організацій; суми ... кредитів та ін.

... платних послуг населенню і організаціям формуються доходи, ... бюджетним фінансуванням і спонсорською допомогою утворюють ... Результат фінансово-господарської діяльності формується ... бюджетного фінансування, спонсорської допомоги та доходів ... діяльності, за мінусом витрат з експлуатації спортивних ...

Безоплатну (спонсорську) допомогу спортивно-оздоровчим спортивним організаціям вправі надавати юридичні особи та індивідуальні підприємці держави у грошових коштах, у тому числі в іноземній валюті, товарів (майна), робіт та послуг, майнових прав, включаючи виключні права на об'єкти інтелектуальної власності [86;с. 5] .

Спонсорська допомога надається безповоротно на основі добровільної згоди та свободи вибору її цілей. Вимога надання безоплатної (спонсорської) допомоги забороняється. Спортивні організації, що приймають спонсорську допомогу, ведуть облік усіх операцій щодо її використання і являють спонсорську допомогу довольної форми про її цільове використання.

Кошти, отримані спортивними організаціями у вигляді спонсорської допомоги та субсидій, можуть бути спрямовані на розвиток їх інфраструктури, включаючи будівництво (реконструкцію, ремонт), зміст фізкультурно-спортивних споруд і комунікацій до них, оснащення їх спеціалізованим обладнанням. Витрачання коштів здійснюється строго за кошторисом витрат з розподілом коштів на кожному їх виді, затвердженої керівниками спортивних організацій з погодженням з місцевими виконавчими і розпорядчими органами. Грошові кошти, передбачені кошторисом коштів, отримані спортивними організаціями безоплатно, а також вивільняються за рахунок податкових пільг, не використані на цілі, що фінансуються за рахунок доходів від підприємств та діяльності.

Кошти, одержувані за рахунок спонсорської допомоги та субсидій на фінансування, не можуть вирішити всі фінансові проблеми спортивно-оздоровчих організацій, так як спрямовуються в першу чергу на покриття основних витрат, пов'язаних з навчально-тренувальним процесом. Фінансування ремонту фізкультурно-спортивних споруд, капітальних вкладень (капітальний ремонт, будівництва та реконструкції) та інші витрати на розвиток інфраструктури, як правило, здійснюється, за залишковим принципом.

В Україні більшість фізкультурно-спортивних споруд, спортивно-оздоровчих організацій в якості основної мети своєї діяльності мають

роботу і надання спортивно-оздоровчих послуг, тим самим бюджетне і спонсорське фінансування, а не на отримання доходу від платних послуг. Тому такі важливі аспекти, як управління спортивними спорудами, планування обсягів доходів від їх експлуатації, просування спортивних послуг, не розглядаються, що призводить до додаткового бюджетного фінансування витрат на утримання та експлуатації споруд. Отже, подальше функціонування спортивних споруд за бюджетного фінансування важко уявити при сформованій практиці управління їх потреби у фінансових ресурсах на поточну експлуатацію та розвитку. Утворюється замкнуте коло - чим менш ефективно функціонує спортивний об'єкт, тим більших витрат він вимагає на утримання.

Важливою ознакою неможливості покриття з бюджетних джерел всіх фінансових витрат на експлуатацію споруд очевидна необхідність цілеспрямованої діяльності по підвищенню ефективності бюджетних витрат у даній сфері, а також вирішення питання про готовність фізкультурно-спортивних споруд до функціонування без залучення бюджетного фінансування. Для функціонування критерієм ефективності діяльності об'єкта є їх здатність забезпечити надання заданого обсягу продукції та послуг і необхідного обсягу послуг, що надаються на експлуатацію.

В умовах нестачі або нестабільного надходження бюджетного фінансування на спонсорської допомоги зростає значимість виведення всіх спортивно-оздоровчих об'єктів на самоокупність: доходи, отримані від експлуатації підприємницької діяльності, повинні окупати як мінімум витрати на експлуатацію. Виникає необхідність у розробці з боку держави заходів, спрямованих на стимулювання спортивних підприємницької діяльності, з боку спортивних підприємств, що передбачають зростання в загальних доходах від підприємницької діяльності.

Крім цього, фізкультурно-спортивні споруди (приміщення) можуть бути здані в оренду другим організаціям для проведення спортивних, спортивно-видовищних заходів, навчально-тренувальних зборів, виставок, конференцій тощо. Спортивним організаціям дозволено також діяльність організації азартних ігор у приміщеннях спортивних споруд (тоталізаторів, букмекерських контор, залів ігрових автоматів; послуги бізнесу; проведення лотерей, продаж лотерейних квитків та ін.).

Індивідуальні платні послуги спортивно-оздоровчого характеру надаються на дохід у вигляді грошових надходжень від населення та організацій, які оплачують відвідування цих заходів своїми працівниками або учнями.

В обсяг платних послуг фізичної культури і спорту включаються такі плати:

а) квитків на спортивні змагання, свята, спортивно-видовищні заходи календарних і матчевих зустрічей, що проводяться в фізкультурно-спортивних спорудах; вартість абонементів і разових квитків на заняття фізичною культурою і спортом у навчальних групах і командах з видів спорту, спортивних клубів оздоровчої спрямованості, загальної фізичної підготовки, спортивного загартовування, плавання, оздоровчого бігу і ходьби, атлетичної, лікувальної гімнастики, ходьби на лижах і т.п.;

б) навчання навичкам спорту і розвитку фізичних якостей, підготовки інструкторів фізичної культури і спорту;

в) користування спортивно-технологічним обладнанням, спортивними залами для гри в більярд, боулінг;

г) відвідування населенням занять з фізичної культури і спорту, що проводяться загальноосвітніми установами (крім занять, що проводяться для учнів цих установ), вищими навчальними закладами та установами, які забезпечують здобуття професійно-технічної та середньої спеціальної освіти;

д) абонементів і разових квитків відвідування басейнів, спортивних господарському віданні або оперативному управлінні установами (школьницьких дошкільних та загальноосвітніх установ);

відвідування аквапарків; користування лижним спуском і послуг провідників, інструкторів і тренерів;

короточасного користування інвентарем, предметами спорту, іншими послугами, які пропонуються фізкультурно-спортивними закладами відвідувачам (лазні, сауни, догляд за дітьми, приведення в порядок приміщень); терапевтичні процедури, масаж, водно-термічні процедури і т. п.).

Таким чином, діяльність фізкультурно-спортивних об'єктів - це частина сукупності послуг, надаваних населенню та оплачуваних (повністю або частково) населенням, спрямованих на повне задоволення потреб населення в сфері послуг фізичної культури і спорту та забезпечення їх якості.

Фізкультурно-спортивні споруди можуть бути державними та приватними. Найбільше їх знаходяться тільки у власності держави, відносяться капітальні споруди для підготовки національних і збірних команд України з видів спорту, спортивний резерву, спортсменів високого класу, створення (придбання) яких здійснюється повністю за рахунок коштів державного, місцевих бюджетів та інших спеціальних юридичних осіб [127, с.25].

В Україні більшість фізкультурно-спортивних споруд державної власності перебувають у господарському віданні або оперативному управлінні професійних спортивних організацій (спеціалізованих навчально-спортивних закладів, клубів) і відображені на балансі цих організацій.

Слабкою є матеріально-технічна база сфери фізичної культури і спорту. На низькому рівнем забезпеченості населення фізкультурно-спортивними спортивними залами (із розрахунку на 10 тис. осіб) Україна у 2-3 рази відстає від провідних країн. Щодо басейнів - відставання у 30 разів [72, с. 10].

Важке проведення в минулому році (2013р.) моніторинг стану спортивних споруд дає підстави для ствердження, що більша половина з них побудована ще в радянський час, а 80 % не відповідають вимогам сьогодення [113]. Найявні державні

будівельні стандарти щодо спортивних споруд застарілі та у більшості випадків ігноруються.

У державі практично відсутні сучасні спортивні споруди для потреб вищих досягнень. У зв'язку з цим в Україні рідко проводяться масштабні міжнародні змагання з популярних видів спорту, що в свою чергу приносить великі збитки економіці країни. Через гострий дефіцит сучасних баз спортсмени національних команд України часто вимушені проходити тренувальні збори за кордоном. Для більшій половині дитячо-юнацьких спортивних шкіл відсутня власна спортивна база.

З-поміж 73 тисяч фахівців сфери фізичної культури і спорту лише 40 тисяч інструкторами з фізичної культури, які безпосередньо надають спортивно-оздоровчі послуги населенню [107;110]. За рівнем забезпеченості кадрами базової сфери (тренери, інструктори, вчителі та викладачі фізичного виховання) Україна поступається більше як два рази провідним країнам.

Крім цього, існує розбалансованість між обсягами підготовки кадрів та реальними потребами у фахівцях з спортивно-оздоровчої сфери. Зазначено, що є чи не єдиною, де відсутня система підвищення кваліфікації кадрів.

Знижується престижність роботи у спортивно-оздоровчій сфері через низьку оплату праці та низький рівень соціальних гарантій. У результаті скорочується тренерський корпус: середній вік працюючих тренерів – 50 років.

За роки незалежності з України виїхало понад 220 тренерів міжнародного рівня, які готують (і, до речі, успішно) конкурентів для наших спортсменів на міжнародних змаганнях. Порівняння розмірів середньомісячних грошових виплат тренерам штатних збірних команд України, Росії та Білорусії вказує, що у наших фахівців оцінюється найнижче. Аналогічна ситуація і щодо виплат спортсменам штатних збірних команд України.

За результатами детального аналізу стимулювання праці тренерів за кордоном, які забезпечують підготовку спортсменів до участі в Олімпійських і Паралімпійських іграх, інших міжнародних змаганнях встановлено, що середній рівень заробітної плати та стипендій в Росії становить 5 тис. дол. США на місяць, у Сполучених Штатах Америки - 10 тис. дол.

в Україні: основна заробітна плата тренерів з урахуванням надбавок і премій становить лише 3 000 гривень на місяць. Звичайно, видатних тренерів, в межах можливості, підтримують через надання державних стипендій в розмірі 8 місячних мінімумів.

Але лише тренери вищої кваліфікації, тренери-початківці залишаються поза увагою. І це також першочергове завдання – знайти і відстояти механізми формування тренерського складу.

За обсягами річних видатків з усіх джерел фінансування з розрахунку на одну людину Україна майже у 30 разів поступається Фінляндії, у 15 разів – Японії та Італії, у 10 разів – Німеччині [44].

Для розвитку фізичної культури і спорту традиційно виділяється з державного бюджету 0,5 %, а з регіональних – 1,5-2 % від їх видаткової частини, що на 3-4 рази менше середньоєвропейських показників. (Рис. 2.6.)

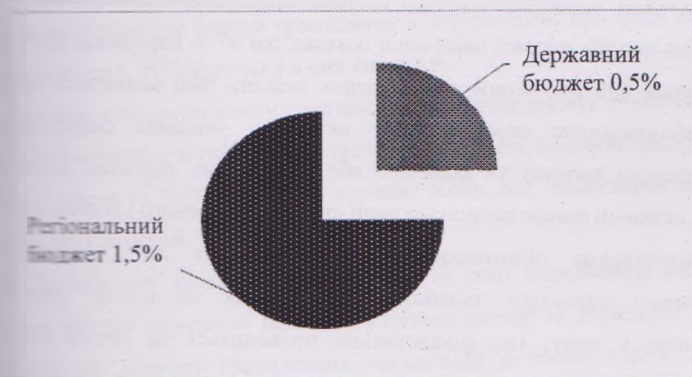

Рис. 2.6 – Середні видатки державного бюджету на розвиток фізичної культури і спорту України [розробка автора на основі даних державної статистики]

Важкі відсутня система державних преференцій для позабюджетного фінансування спортивно-оздоровчої сфери. Якщо в Італії, Німеччині, Іспанії та інших країнах доходи від спортивних лотерей є суттєвим джерелом фінансування для спорту, то в Україні така система відсутня. Не

використовується механізм фінансування спорту вищих досягнень за рахунок частини прибутків від ігрового бізнесу, як це робиться у багатьох країнах. У Вітчизняні виробники алкогольної та тютюнової продукції спрямовують частини своїх прибутків на фінансування програм з розвитку масового спорту як важливого компенсатора негативних наслідків для здоров'я від вжиття зазначеної продукції.

Рівень наукового забезпечення сфери фізичної культури і спорту не відповідає сучасним вимогам. У державі відсутня мережа науково-дослідницьких лабораторій, укомплектованих необхідною апаратурою та обладнанням. Частка фінансування спортивної науки складає 0,42 % від загальних видатків державного бюджету на фізичну культуру і спорт. Низка вітчизняних провідних вчених працює за кордон.

В Україні практично відсутня система пропаганди масового спорту. Аналіз вітчизняних засобів масової інформації показав, що 95 % інформації про спорт – це повідомлення про результати різноманітних змагань. ЗМІ виховують здебільше лише «вболівальника спорту», а не активного учасника спортивної діяльності. Масова реклама тютюну та алкоголю або відповідних торгових марок та навіть незначні пропагандистські акції стосовно здорового способу життя.

Фінансування підготовки наших спортсменів до Олімпіад міжнародного характеру повністю здійснюється за кошти державного бюджету. Особливості в тому, що фінансування проводиться за двома бюджетними програмами. Одна загальна програма, кошти з якої використовуються на підготовку спортсменів в Україні, за кордоном, а також на навчально-тренувальні збори. В 2012 році її бюджет складає 200, 5 млн. грн. Ще одна – програма підготовки спортсменів до заключного етапу та участі в Олімпійських іграх, вона становить 100, 5 млн. грн. Є потреба у збільшенні видатки за цією програмою, в першу чергу зумовлена збільшенням вартості харчування, розміщення та фармакологічного забезпечення спортсменів-кандидатів на участь в іграх, орендних витрат на використання спортивних споруд та об'єктів, збільшенням цін на транспортні засоби.

матеріали, транспорт, зростанням вартості участі спортсменів у змаганнях, особливо в країнах Європи.

Активну інфраструктуру за останніх 20-років практично інвестиції не отримали. Із близько 80-ти баз, які мають статус олімпійської, тільки базу в Києві можна такою назвати. Багато об'єктів зруйновані або невикористані. Зрозуміло, що інфраструктура – одна з перших передумов розвитку аматорського і професійного спорту. Ця тема піднімалася на засіданні Національної ради при Президентові України у вересні 2010 року, де Головою Ради було підтримано пропозицію про будівництво басейнів, льодових арен, стадіонів у країні.

Відсутність єдиного електронного реєстру спортивних споруд то зараз там понад 10 тисяч об'єктів: спортивні комплекси, басейни, ковзанки, спортивні центри. Нашій державі потрібно мати реальну картину з інфраструктурою, яка також допоможе нашим громадянам з інформацією про види спортивно-оздоровчих послуг, які надаються в цих спорудах.

Ключовим об'єктом ринку спортивно-оздоровчих послуг є інтелектуальний людський ресурс, споживачами якого будуть: тренери, викладачі, інструктори, працівники туристичної сфери та індустрії краси, а також особи, що самостійно займаються спортом.

У Державному бюджеті України у 2013 році передбачені видатки для реалізації заходів державної політики з питань молоді та державної підтримки дітей та дитячих громадських організацій в обсязі 14593,1 тис. грн. Згідно з наказом Держмолодьспорту України від 29.04.2013 №1422 "Про затвердження переліку програм, визначених переможцями конкурсу програм, організованого всеукраїнськими молодіжними та дитячими громадськими організаціями, для виконання (реалізації) яких надається фінансова підтримка у вигляді грантів" переможцями визначено 76 програм 55 всеукраїнських молодіжних та дитячих громадських організацій на суму 10 млн. грн.

У рамках співпраці з міжнародними організаціями то розроблено проекти угод, меморандумів, програм про співробітництво в галузі молодіжної політики,

фізичної культури та спорту з низкою країн (Російська Федерація, Болгарія, Португалія, Македонія, Словаччина, Італія, Греція, Марокко, Ланка, Саудівська Аравія, Таджикистан, Кувейт, В'єтнам, Федеративна Республіка Німеччина).

Виокремимо специфіку організації та діяльності фізкультурно-оздоровчих центрів, яка полягає в наступному:

- плата за надані послуги у спортивно-оздоровчому центрі має бути доступною для членів клубу;
- час і зміст занять повинні враховувати можливості кожної людини, яка займається (бажання схуднути, внести корективи в свою статуру, покращити функціональні можливості організму тощо);
- місце проведення занять має бути недалеко від місця проживання відвідувачів;
- максимальне число клієнтів в спортивно-оздоровчих центрах припадає на період з грудня по травень, в той час як у червні відвідуваність знижується до мінімальних показників.

Підвищення інтересу у громадян до регулярних занять фізичними вправами спричинило різке збільшення кількості клубів, в яких вони можуть задовольнити свою потребу в руховій активності. У результаті підвищилася конкуренція між спортивно-оздоровчими центрами і спортивними клубами. Це призвело до пошуків шляхів підвищення якості надаваних послуг за умов гострої конкуренції в боротьбі за виживання на ринку послуг у сфері фізичної культури і спорту.

Обсяг реалізованих послуг у сфері культури та спорту, відпочинку наведено в таблиці 2.5.

Таблиця 2.5

Обсяг реалізованих послуг у сфері культури та спорту, відпочинку та розваг у Львівській області [36, 149]

Діяльність у сфері культури та спорту, відпочинку та розваг		
Рік	тис. грн.	у % до підсумку
2006	200 786,20	3,1
2007	273 062,90	3,6
2008	405 170,30	3,9
2009	234 263,40	2,2
2010	152 617,90	1,3
2011	170 365,20	1,2
2012	193 455,90	1,3

Примітка: з урахуванням ПДВ.

У наведеній таблиці прослідковується зменшення обсягу реалізованих послуг у досліджуваній сфері, що є негативним чинником для становлення та розвитку спортивно-оздоровчих послуг.

За рахунок коштів державного бюджету та частини місцевих бюджетів сучасні льодові арени для занять з хокею, фігурного катання, шорт-треку, з м. Херсоні, Харкові, Донецьку, Калуші, Києві, Кривому Розі, Івано-Франківську, Білій Церкві, реконструйовано Палац спорту "Дружба" у м. Івано-Франківську. Введено в експлуатацію льодові арени у м. Луганську, Дружківці.

Як свідчить статистика більшість спортивних споруд призначено для занять фізичною культурою і спортом широких верств населення, це майданчики з мінімальним обладнанням, майданчики з синтетичним покриттям, футбольні поля, спортивні стадіони для спортивно-оздоровчих занять, спортивні зали, басейни, спортплощі тощо. Це в загальному понад 60% діючої спортивної інфраструктури.

В регіонах розроблено цільові програми розвитку матеріально-технічної бази спорту, які затверджені рішеннями місцевих органів влади і передбачають заходи з розвитку спортивних об'єктів з різних видів спорту в містах і сільських місцевостях як за місцем проживання, в місцях масового відпочинку та в виробництві. Завдяки цьому протягом останніх двох років збудовано та реконструйовано та введено в експлуатацію більше 1 400 спортивних споруд.

Збільшилась кількість так званих площинних спортивних споруд – з 148 на 220 – приміщень для фізкультурно-оздоровчих занять. Так, на 148 збільшилась кількість майданчиків з тренажерним обладнанням, на 223 – майданчиків з синтетичним покриттям, що сприяє розширенню можливостей покращення умов для занять фізичною культурою і спортом усього населення.

Протягом цього часу в країні побудовано ще 29 плавальних басейнів. Завершено будівництво та введено в експлуатацію стадіони, які використовувалися для проведення чемпіонату Європи 2012 року з футболу.

Станом на грудень 2013 року в Україні діяло 83 заклади фізичної культури і спорту, яким надано статус бази олімпійської, паралімпійської та дефолімпійської підготовки.

Сфера фізичної культури і спорту чимала: майже 57 тисяч установ, організацій, які проводять спортивно-оздоровчу роботу, понад 1 672 дитячо-юнацькі спортивні школи, 32 спортивні майстерності, 17 спеціалізованих закладів спортивного професійного спорту.

В країні всіма видами спортивно-оздоровчої роботи займається понад 1 млн. людей, що становить близько 11% громадян. 1 млн. 300 тисяч осіб займаються різними видами спорту, у тому числі понад 607 тисяч дітей в загальношкільному, юнацького та резервного спорту.

Але це все статистика, цифри. Головне – яким чином існуюча фізично-оздоровча сфера, чим живе, чим хворіє і яке майбутнє у цієї сфери в контексті державної політики сьогодні характеризується конкретними цілями і конкретними діями.

Змітку з прийняттям нової редакції Закону України "Про фізичну культуру і спорт", який набув чинності з 1 січня 2011 року, спеціалістами Служби та в установленому порядку через МОНмолодьспорт подані та Укази та розпорядження Президента, Постанови та розпорядження Міністрів України, видано накази, що регламентують діяльність у сфері культури і спорту.

Збільшити важливими указами, розпорядженнями які дозволили б збільшити спортсменам та тренерам за спортивні досягнення, у тому числі за 4-6 Олімпіаді, встановити стипендії видатним тренерам (по 9 тисяч гривень для 75 тренерів), визначити механізм утворення штатних команд спорту та центрів олімпійської підготовки, зокрема державних, закладів спортивно-оздоровчого профілю тощо.

Необхідно зосередити увагу на таких пріоритетних напрямках щодо розвитку оздоровчої інфраструктури:

- будівництво сучасних спортивних споруд для атлетів національних команд;
- реконструкція баз олімпійської підготовки державної форми власності здійснюватись за рахунок коштів державного бюджету;
- будівництво спортивно-оздоровчих комплексів в кожній області, не менше 5 басейнів та 500 спортивних майданчиків із штучним покриттям та обладнанням щорічно, що повинно здійснюватись за дольової участі та коштів місцевих бюджетів;
- залучення позабюджетних коштів шляхом надання преференцій спортивних споруд щодо виділення земельних ділянок за спрощеною процедурою, звільнення від сплати податку на землю на період будівництва, та на прибуток протягом перших п'яти років після введення спортивного споруду в експлуатацію.

Щодо кадрової політики то за гучними цифрами кількості кадрів у сфері культури і спорту прихована доволі сумна картина: з майже 77 тисяч

штатних працівників у сфері фізичної культури і спорту 39, 5 тисяч праці в системі освіти (це викладачі фізкультури в школах).

Якщо відрахувати від загальної кількості штатних працівників вчителів галузі фізичної культури і спорту залишається вже 37,5 тис. штатних працівників з яких:

- a) 24,6 тисяч тих, хто здійснює практичну спортивно-оздоровчу тренерську роботу серед населення;
- b) 12,9 тисяча працівників управлінської та організаційної ланки [48].

З розрахунку на населення України, приходиться 1221 особа практичного працівника. За підрахунками спеціалістів для забезпечення оптимального залучення населення України до занять фізичною культурою і спортом з огляду на фізіологічну потребу у руховій активності необхідно приблизно 1 спеціаліст на 400 осіб. Зазначимо, що в системі освіти на одного працівника – 189 осіб, що навчаються, в охороні здоров'я на 1 лікаря – 202

Проте, значний кадровий сегмент заповнюють позаштатні працівники не тільки серед тих, хто проводить заняття у видах спорту – 21,2 тисячі, а ще 18,8 відсотків більше ніж штатних (18 599) [73, с. 96].

Необхідно в сферу залучити штатних працівників, і не просто залучити, а створити їм робочі місця з достойною мотивацією. Складається парадокс: у 50 вищих навчальних закладів готують спеціалістів, а лише 67% випускників працівників мають вищу освіту.

Кількість спеціалістів що навчається, перевищує потреби галузі і це призводить до збільшення кількості молоді, яка поповнює ряди безробітних, тому що йдеться не тільки про вищу лише для отримання документу про вищу освіту без наміру працювати в сфері фізичної культури і спорту. Лише 30% випускників - спеціалістів в галузі фізичної культури і спорту працюють за фахом. Основною причиною є низька заробітна плата, особливо тих, хто приходить після навчання.

Видатки на фізичну культуру і спорт із загального фонду Державного бюджету України в 2013 році зросли у порівнянні з 2012 роком і склали

Особливо помітне зростання на спорт вищих досягнень – 69,7% (без зваження видатків на підготовку та участь в Олімпійських та Паралімпійських іграх) [9, с. 227]. Станом на 01.01.2014 фінансування сфери фізичної культури та спорту на території використано коштів у сумі 5733845,70 тис.грн.

Проте, в цілому у сфері фізичної культури і спорту фінансування в Україні покриває лише витрати на заробітну плату та комунальні сплати. Це змушує до пошуку позабюджетних джерел фінансування, одним з яких, є створення власної державної спортивної лотереї. В Британії ця модель чудово працювала. Третє місце на останній Олімпіаді – результат, досягнутий, багато в чому саме завдяки прямим надходженням на спорт від національної спортивної лотереї. Вже з 2011 року ведуться розмови про створення власної державної спортивної лотереї, але результатів поки що немає.

У період, коли "Молодьспортлото" належало державі, частково прибутки направлялися на сферу фізичної культури і спорту. З втратою цієї лотереї, ми втрачаємо і можливість залучення додаткових коштів. Цю ситуацію необхідно змінити.

Найважливішим для усіх є питання системи управління у спортивно-оздоровчій сфері. Для зміни ситуації необхідна реальна, змістовна і дієва державна політика, основним провідником якої повинен бути відокремлений, спеціалізований державний орган управління, в сфері відповідальності котрого перебуває оптимальний комплекс ключових взаємозалежних напрямків – турбота про фізичну культуру і спорт вищих досягнень, спортивно-оздоровчу сферу.

В основі такої політики має лежати комплексний підхід до вирішення питань здоров'я та фізичної активності населення, починаючи з родини, з дитячого садка. Необхідна розбудова сучасної спортивної та спортивно-оздоровчої інфраструктури, активна всеохоплююча пропаганда фізичної активності серед населення, вдосконалення нормативно-правової бази, державна підтримка дитячо-юнацького та масового спорту, активна взаємодія в цьому напрямку влади, громадськості і бізнесу.

Кардинальні зміни в гуманітарній політиці мають відбуватися в напрямку гуманізації державних структур. Проте сьогодні спостерігається консервативна та інертність існуючої системи управління фізичної культури і спорту.

Об'єднання на державному рівні в єдину управлінську структуру формує політику у сфері фізичної культури і спорту, двох самодостатніх галузей, які в силу своєї специфіки опікують абсолютно різні за своїми призначеннями напрями розвитку суспільства (освіта, фізична культура і спорт), призводять до утворення більш громіздкого бюрократичного апарату, втрати динамічності прийняття управлінських рішень. Причому такі управлінські алгоритми особливо небезпечні на місцевому рівні.

Також дуже важливим, є те, що в країні сьогодні відсутня мода на здоровий спосіб життя. На досвіді розвинених країн цей показник є дуже важливим для успішного розвитку спортивно-оздоровчої сфери. Реклама тютюнових виробів, алкогольних напоїв, наркотиків, зброї, зброї масового знищення, між іншим, є кумиром багатьох з молоді, на яких вони хочуть бути схожими, рекламують руйнуючі речовини. А соціальної реклама практично відсутня, яка б розповідала про користь здорового способу життя, зокрема, що заняття фізичною культурою і спортом збільшує тривалість життя на 20 років, як фізична культура і спорт, допомагає у боротьбі з стресами, з шкідливими звичками. На сьогодні фізична культура і спорт в усьому світі активно використовуються як засіб соціальної профілактики у боротьбі за здорове та безпечне життя.

Спортивно-оздоровчі субкультури постійно оновлюються та процвітають як на державних так і на міждержавних рівнях. Така тенденція показує позитивні результати вже сьогодні. Такі країни як Японія, Північна Корея, Фінляндія, Норвегія, Швеція, Ізраїль завдяки впровадженню моди на фізичну культуру і спорт на побутовому рівні суттєво випереджають переважну більшість країн світу. Такими показниками як тривалість життя, низька кількість неінфекційних захворювань, профілактика правопорушень, покращення стану економіки країни [119, с. 47].

Важко у нашій країні бракує відповідальності за здійснену роботу - у кожного своя відповідальність. Вчитель має нести відповідальність за фізичне здоров'я учня, батьки – за те, які діти прийшли до школи, а з яким здоров'ям вийшли, тренер – за фізичний результат, організатори – за ефективність управлінської роботи. Від керівників показників розвитку регіонів обов'язково мають бути показники оцінки розвитку фізичної культури і спорту, зокрема будівництво спортивно-оздоровчих споруд, залучення до занять в спортивних школах та інше.

Матеріально-спортивна база сфери фізичної культури і спорту також не відповідає сучасним вимогам. За рівнем забезпеченості населення фізкультурно-спортивними залами (із розрахунку на 10 тис. осіб) Україна у 2-3 рази поступається провідним країнам (таблиця 2.6.). Понад 80 % спортивних споруд не відповідають сучасним вимогам.

Таблиця 2.6

Порівняльні показники рівня матеріально-технічного забезпечення сфери фізичної культури та спорту в Україні та інших країнах [47, 88, 93, 100]

Показники	Наявне забезпечення на 10 тис. осіб				Соціальні норми Росії на 10 тис. осіб	Державні будівельні норми України на 10 тис. осіб	Рівень забезпеченості населення України на 10 тис. осіб, %
	Японія	Італія	Росія	Україна			
Фізкультурно-спортивні зали, м ²	2957	2288	1091	904	3473	1830	33,0
Спортивні комплекси, м ²	1120	285	37	34	742	480	5,5
Спортивні комплекси, м ²	1027	26267	3881	9424	19494	1000	49,7
Тренери, інструктори, вчителі, осіб	24	21	14	13	26	-	50,0

Більша частина спортивних споруд збудована ще за часів Радянського Союзу. Не здійснюються заходи щодо безбар'єрності відвідування споруд особами з обмеженими можливостями.

На основі даних державної статистики нами сформовано графік на якому можна простежити динаміку надання послуг у спортивно-оздоровчій сфері.

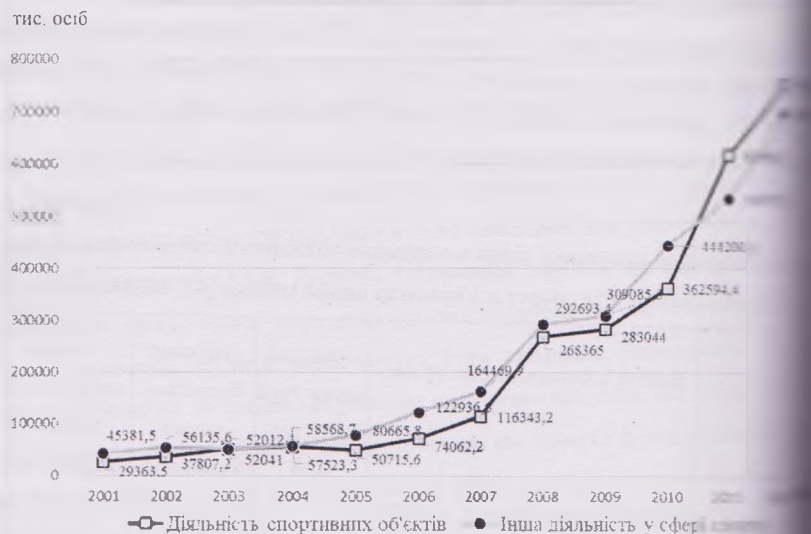

Рисунок 2.7 – Обсяг реалізованих послуг за спортивно-оздоровчою економічною діяльністю по Україні

Виходячи з даних державної статистики України, видно, що обсяг реалізованих послуг за спортивно-оздоровчою економічною діяльністю набирає оберти порівняно з попередніми роками. Зростають показники іншої діяльності у сфері спорту, що позитивно впливає на ринок спортивно-оздоровчих послуг України. Більш ретельно слід вивчати обсяг реалізованих послуг за конкретними видами спортивної діяльності у 2014 році у таблиці 2.7.

Таблиця 2.7

Обсяг реалізованих послуг за 2013-2014рр. в Україні

Назва виду економічної діяльності згідно з КВЕД 2010	У ринкових цінах, тис.грн.		Відхилення	
	2013 рік	2014 рік	абсолютне (тис.грн)	відносне (%)
Функціонування спортивних споруд	433357	410586	-22771	5,55
Діяльність спортивних клубів	523584	386147	-137437	35,59
Діяльність фітнес-центрів	52855	32942	-19914	60,45
Інша діяльність у сфері спорту	402145	156358	-245787	157,2

Примітка: Без урахування тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим, м. Севастополя та частини зони антитерористичної операції

Слід зауважити, а саме з прорахованого нами відхилення простежуємо зменшення обсягу послуг фітнес центрами на 19913,6 тис.грн. відповідно до аналогічного періоду. Функціонування спортивних споруд у 2014 році відбулося неефективно відповідно до попереднього року. Зменшення обсягу реалізованих послуг відбулося за рахунок проведення антитерористичної операції та окупованих територій (адже вони не були враховані до загальної кількості реалізованих спортивно-оздоровчих послуг).

Наступною обсяг реалізованих послуг за дослідженим видом діяльності у регіональній області (таблиця 2.8).

Обсяг реалізованих послуг щодо діяльності спортивних об'єктів
Львівській області

Рік	Функціонування спортивних споруд, (тис.грн.)	Інша діяльність у сфері спорту, (тис.грн.)
2000	243,8	1097,8
2001	156,3	277,1
2002	46,7	331,1
2003	51,0	481,0
2004	71,5	718,4
2005	968,0	2853,6
2006	1494,7	5784,0
2007	3558,5	15357,8
2008	8529,3	49106,8
2009	17954,7	19994,5
2010	12180,0	19601,9
2011	15671,0	40389,0
2012	11047,5	31126,0

Примітка: за КВЕД 2005

З таблиці видно, що діяльність спортивних об'єктів поступово розвивається, оскільки показники збільшуються. Найменш ефективно функціонували споруди у 2003, 2004 роках. Інша діяльність у досліджуваній сфері також почав пік відбувся у 2011 році відповідно до досліджуваного періоду.

— Більш детально проведемо аналіз обсягу реалізованих послуг у таблиці

Таблиця 2.9

Обсяг реалізованих послуг у спортивно-оздоровчій сфері у Львівській області за 2013-2014 роки

Рік	Функціонування спортивних споруд	Діяльність спортивних клубів	Діяльність фітнес-залів	Інша діяльність у сфері спорту
2013 (тис. грн.)	12549	22291	321,3	10691
2014 (тис. грн.)	16922	20691	280	13523
Зміна абсолютна (тис. грн.)	4373	-1600	-41,3	2832
Зміна відсоток (%)	34,85	7,73	14,75	26,49

Примітка: за КВЕД 2010. Обчислено за даними головного управління статистики у Львівській області.

Отже, бачимо, що функціонування спортивних споруд у 2014 році стало більше порівняно з попереднім роком. Діяльність спортивних клубів дещо, але в значній мірі знизилася свої обсяги реалізованих послуг (7,7%), відповідно і діяльність фітнес-залів зменшила свої показники на 14,8%.

Для конкурентоспроможності спортивно-оздоровчих закладів розуміємо ефективніше залучати споживачів у порівнянні з іншими видами діяльності, оскільки, саме грошові надходження від продажу, наданні послуг є основним джерелом прибутку підприємства. З цієї причини основна увага, як правило, приділяється на залученні покупців, споживачів і на вибудовуванні конкурентних відносин з ними.

Така модель в сучасних умовах значною мірою є спрощеною. Спортивно-оздоровча організація взаємодіє не тільки з клієнтами, але і з іншими учасниками свого зовнішнього мікросередовища. Більш того, від якості взаємодії з цим мікросередовищем багато в чому залежить, наскільки пропоновані послуги будуть привабливі для її цільової аудиторії.

Не варто забувати і про те, що якщо клієнти компанії є джерелом прибутку спортивно-оздоровчих закладів, то взаємодія з іншими учасниками зовнішнього середовища найчастіше пов'язана з витратами. Таким чином, ефективна взаємодія з цим мікросередовищем, компанія може істотно знизити витрати і, таким чином, зможеться підвищити дохід (при збереженні рівня цін; надалі компанія зможе використовувати залучені таким чином ресурси для нарощування конкурентоспроможності за рахунок диференціації), або значно збільшити привабливість своїх послуг (шляхом зниження цін при збереженні рівня доходу). Це служить додатковим підтвердженням того, що при зростанні конкурентоспроможності компанії потрібно розробляти стратегію взаємодії з відносин з усім зовнішнім середовищем, а не виокремлювати з неї окремі елементи (кінцевих споживачів), і цілком концентруватися на роботі з ними. Особливо важливо, на нашу думку, пам'ятати про необхідність зменшення витратами в наш час, в умовах повільного відновлення економіки під впливом пандемії, яка сильно вдарила по купівельній спроможності представників цільової аудиторії компаній спортивно-оздоровчих послуг, а також у ситуації загальної нестабільності зовнішнього середовища.

Аналіз ринку показав, що для відвідувачів спортивно-оздоровчих послуг важливими критеріями вибору є [124, с. 252]:

1. Набір пропонованих курсів. Чим ширший вибір, тим вища ймовірність підібрати оптимальний для себе варіант занять. Крім того, для багатьох сімейних одним з факторів переваги виявилася можливість ходити в спортзал дружиною (своїм чоловіком) і з дітьми - іншими словами, коли в спортзалі пропонувалися види тренувань, орієнтовані і на чоловіків, і на жінок. Зрозуміло, самі заняття для кожного члена сім'ї можуть бути різні.

жінки і діти можуть бути зацікавлені в різних видах фізичної активності
принципова можливість ходити всією родиною в один клуб в один і той

2. Кваліфікація інструкторів (бажано, щоб вони отримали профільну кваліфікацію, підтверджену дипломом державного звання, або сертифікат про проходження відповідних курсів);
3. Ввічливість інструкторів і їх готовність допомогти;
4. Розташування фітнес-клубу (близькість до місця роботи або місця проживання, транспортна доступність, наявність місць для паркування і т. д.);
5. Можливість отримання знижок.

Традиційний підхід до конкурентної взаємодії припускає безперервне зусилля за споживача. Однак така модель поведінки пов'язана з використанням значних ресурсів конкуруючих компаній і погіршенням перспектив розвитку, як самих компаній, так і галузі в цілому. Більше того, безперервне зусилля формує у клієнтів невідгуду для конкуруючих фірм мотивацію до постійної зміни постачальника послуг з метою отримати найбільш привабливих умов на даний момент умови [66, с. 31; 83, с. 70]. Через це клієнтська аудиторія фірм постійно розмивається, що веде до подальшого погіршення їх положення.

Кращим є новий підхід до конкурентів, відповідно до якого вони розглядаються як партнери з розвитку галузі, співпраця з якими може бути здійснена (за умови, зрозуміло, що метою є підвищення якості обслуговування клієнтів, а не цінові угоди чи інші форми усунення конкуренції на ринку). У разі надання спортивно-оздоровчих послуг така співпраця може приймати такі форми:

- створення галузевих організацій з метою лобіювання інтересів галузі надання спортивно-оздоровчих послуг в органах влади, а також для спільного просування просування ідеї про здоровий спосіб життя як невід'ємний елемент здорового поведінки сучасної успішної людини [67, с. 11]. Відзначимо, що підсумком такої спільної лобіювання на муніципальному рівні може стати, наприклад, надання доступу до прямої оренди (від міста) зручних приміщень, необхідних для привабливих для клієнтів місць, що знизить залежність фірм

спортивно-оздоровчих послуг від комерційних орендодавців і дозволи скоротити витрати. Завдяки ж спільному просуванню ідеї здорового життя організації спортивно-оздоровчих послуг могли б не витратити коштів на переманювання клієнтів один в одного, а, навпаки, за рахунок спільного бренду ефективно залучати нових клієнтів і розвивати ринок;

- створення галузевих етичних кодексів, що регламентують ведення добросовісної конкурентної боротьби, а також обслуговування клієнтів. Такі етичні кодекси, наприклад, могли б передбачати заборону на переманювання персоналу між компаніями (одна з найгостріших проблем на ринку послуг фітнесу - коли чого співробітник, в навчання якого компанія вклала значні фінансові та людські ресурси, просто йде до конкурента на більш високу зарплату). Крім того, запровадження загальноприйнятих правил обслуговування клієнтів взаємодією між споживачами та спортивно-оздоровчими організаціями могла б стати прозорою. Клієнти могли б знати, на якій саме рівень сервісу вони можуть розраховувати. В ідеалі мова йде про створення саморегульованих організацій з проведеною добровільної сертифікації їх учасників; в цьому випадку наявність сертифіката служило б додатковою конкурентною перевагою;

- організація спільних програм обслуговування клієнтів. Справа в тому, що найчастіше спортивно-оздоровчі організації мають достатньо чітку спеціалізацію (наприклад, басейни або тренажерні зали; особливо це характерно для компаній, заснованих досить давно, сучасні фітнес-центри пропонують широкий вибір видів спорту), і тому не завжди можуть задовольнити потреби своїх клієнтів. Створення спільних програм, при яких клієнт міг би як абонентом відвідати незалежні басейн і тренажерний зал, спростило б знайти цільовою аудиторією і дозволило б залучити додаткових клієнтів. Зрозуміло, що в сучасних фітнес-центрів це не настільки актуально - хоча й немережні фітнес-клуби могли б задуматися про свого роду «фітнес-роумінг»: запровадження такої можливості для часто подорожуючих клієнтів, а також для клієнтів, які від'їжджають на період відпустки в інші міста, відвідувати фітнес-клуби «оригінальному» абонементу фітнес-клуби в цих містах. Одним з варіантів

можливість такої моделі служить впровадження внутрішньо-мережевої структури клубів в рамках однієї мережі, що спостерігається на ринку оздоровчих послуг України. Якщо раніше клієнти були прив'язані до фітнес-клубу, то тепер їм надається право за одним абонементом відвідувати всі фітнес-клуби однієї мережі;

— **інверсійний франчайзинг**, коли діючі незалежні спортивно-оздоровчі клуби приєднуються до існуючих мереж і починають працювати під єдиною торговою маркою і за єдиними стандартами. Виграш від такого франчайзингу отримують обидва учасники: з одного боку, мережеві фітнес-клуби збільшують свою присутність на ринку без значних власних інвестицій, з іншого боку, усуваючи конкурентів і збільшуючи доступність своїх послуг для існуючих та потенційних споживачів спортивно-оздоровчих послуг, з'являються нові клуби, які змогли скористатися вигодою від єдиної торгової марки, що збільшує потік клієнтів [92, с. 315]. Ця форма роботи з конкурентами можна розглядати як граничний випадок конкурентного співробітництва, при якому конкуренція переходить з зовнішнього мікросередовища фірми в її внутрішнє середовище.

Важливим аспектом можна відзначити, що конкурентоспроможність спортивного закладу на споживчому ринку (формуванню якого надає особливу увагу як в теоретичній літературі, так і в практичній діяльності фірми) значною мірою визначається якістю її взаємодії з конкурентами.

Важливою деталлю стратегії конкурентоспроможності підприємства є аналіз взаємодії з конкурентами. В іншому випадку спроби спортивно-оздоровчого закладу сформулювати яскраво виражену конкурентну перевагу. Це означає врахувати не тільки як самого закладу, так і його конкурентів, і до врахування інтересів клієнтів усередині галузі замість формування у них переваги над конкурентами може привести до істотних втрат.

Важливою деталлю стратегії конкурентоспроможності є шанс знизити конкуренцію за допомогою співпраці з ними (без використання агресивних методів).

шкоди для інтересів клієнтів), що спростить реалізацію стратегії нарощування конкурентоспроможності компанії.

Для більш глибокого дослідження організаційно-економічного формування і розвитку спортивно-оздоровчого ринку України нами використано SWOT – аналіз, як важливий методологічний інструмент вивчення конкретної ситуації.

Як відомо, SWOT – аналіз - це насамперед аналіз зовнішнього та внутрішнього середовища досліджуваного об'єкта. Аналізу підлягають сильні сторони (Strength), слабкі сторони (Weakness), внутрішнього середовища та можливості (Opportunities) і загрози (Threats) зовнішнього середовища організації. Методологія SWOT – аналізу передбачає спочатку визначення контрольованих внутрішніх і неконтрольованих зовнішніх чинників, тобто, виявлення сильних і слабких сторін, можливостей та загроз. Після встановлення зв'язків між ними, що у подальшому може бути використано для розробки стратегії розвитку спортивно-оздоровчих послуг в Україні.

Зокрема, після складання переліку сильних і слабких сторін, а також можливостей нами було встановлено лінії зв'язків, тобто парні комбінації між ними, що лягало в основу складеної матриці SWOT (додаток А).

На основі складеної таким чином матриці SWOT, в кожному її полі встановлюємо і аналізуємо всі парні комбінації сильних і слабких сторін з можливостями та загрозами в зовнішньому середовищі, орієнтуючись на значущості даних факторів в балах. При цьому виявляємо головні тенденції та формулюємо стратегії розвитку ринку спортивно-оздоровчих послуг. Для кожного полі комбінації позначаємо через координати (x, y), де x – номер за переліком сильної або слабкої сторони; y – номер за переліком можливості або загрози зовнішнього середовища.

При оцінці впливу факторів виходимо з наступної шкали оцінювання:

- 3 бали – сильний вплив;
- 2 бали – помірний вплив;
- 1 бал – незначний вплив;

0 балів – відсутність впливу.

Пріоритетним полем матриці SWOT є поле, в якому знаходяться найбільш гострі проблеми і альтернативні стратегії розвитку спортивно-оздоровчого ринку.

Отже, в результаті проведеного нами аналізу внутрішнього та зовнішнього середовища спортивно-оздоровчих послуг в Україні було складено матрицю SWOT, на основі якої було виявлено, що найбільш пріоритетним полем є поле (Сильні сторони і можливості). Саме на це поле припала найбільша кількість доступних альтернатив. Якщо поєднати сильні сторони та можливості зовнішньої сфери, то основними чинниками впливу на нього є: вигідне географічне положення, близькість кордонів ЄС, наявність швидких транспортних коридорів, наявність висококваліфікованого персоналу, який може надавати якісні спортивно-оздоровчі послуги, інвестиційна привабливість ринку спортивно-оздоровчих послуг, значна кількість спортивно-оздоровчих закладів, велика кількість і різноманітність природньо-рекреаційних ресурсів, великий науковий потенціал.

На основі вищевикладеного, найважливішими стратегічними завданнями розвитку ринку спортивно-оздоровчих послуг визначено такі як: посилення конкурентних переваг за рахунок покращення якості надання послуг, розширення асортименту послуг та використання передових технологій роботи з індивідуальним клієнтом, залучення висококваліфікованих спеціалістів для роботи у спортивно-оздоровчих організаціях, подальше поглиблення маркетингових досліджень у сфері спортивно-оздоровчої діяльності (як на національному, так і на міжнародному рівнях), удосконалення організаційної структури управління спортивно-оздоровчою галуззю, всебічне проведення інформаційно-рекламної діяльності на внутрішньому та міжнародному ринках.

Визначимо, що всі ці альтернативні стратегії носять наступальний характер, враховуючи той факт, що спортивно-оздоровча сфера привертає до себе увагу все більш соціально та економічно привабливою. Застосування таких стратегій дозволить спортивно-оздоровчим закладам України зміцнити свої

конкурентні переваги на внутрішньому та міжнародному ринках спортивно-оздоровчих послуг, забезпечити підвищення ефективності організації економічних заходів у процесі управління цією важливою сферою національної економіки.

Висновки до 2 розділу

1. Вдосконалено класифікацію спортивно-оздоровчих послуг. Основним критерієм якої є орієнтація на споживача, що в подальшому дозволило виділити групи послуг, орієнтовані на конкретний цільовий вплив, а саме на споживачів спортивно-оздоровчих послуг.

2. З метою підвищення ефективності прямого фінансування державного та місцевих бюджетів розвитку фізичної культури і спорту надавати непряму фінансову допомогу через механізм податкової політики. Діюча на даний час методика обчислення фінансових витрат у бюджетній сфері цілому, і в спортивно-оздоровчому комплексі регіональних утворень значно стимулює скорочення витрат.

3. Аналізуючи багатогранні аспекти структури спортивно-оздоровчих послуг виділено, що досліджувані послуги не є послугами першої необхідності, тому в умовах нестабільної економічної ситуації падіння попиту на них виявиться більш значним, ніж в інших галузях народогосподарського комплексу. Що й слід враховувати, адже на даний час в Україні триває гостра економічна нестабільність, яка супроводжується неспроможністю населення оплачувати послуги, які відносяться до послуг не першої необхідності.

4. Рівень розвитку економічних досліджень в сфері спортивно-оздоровчих послуг слабким та неінформативним. Обсяг накопиченої інформації в державній статистиці світу утворюють необхідність створення банку даних з економіки спортивно-оздоровчих послуг. Потібно звернути увагу і перейняти досвід розвинених країн.

5. Акумулявання концептуально-методичного банку даних та організаційно-управлінської структури спортивно-оздоровчих послуг.

основні недоліки механізму управління ринком спортивно-оздоровчих послуг та на основі аналізу в подальшому дослідженні сформулювати шляхи вдосконалення стану досліджуваної сфери.

Для більш глибокого дослідження зовнішнього та внутрішнього механізму формування і розвитку спортивно-оздоровчого ринку було використано методологічний інструмент для вивчення та оцінки досліджуваної сфери – SWOT – аналіз, на основі якого було виявлено, що основними сторонами спортивно-оздоровчої сфери є: вигідне економічне середовище, близькість кордонів ЄС, наявність міжнародних туристів, наявність висококваліфікованого персоналу, який може надати спортивно-оздоровчі послуги, інвестиційна привабливість ринку спортивно-оздоровчих послуг, значна кількість спортивно-оздоровчих закладів, різноманітність природньо-рекреаційних ресурсів, великий

3 РОЗДІЛ. ОСНОВНІ ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ РЕГУЛЮВАННЯ РИНКУ СПОРТИВНО-ОЗДОРОВЧИХ ПОСЛУГ В УКРАЇНІ

3.1 Корпоративний брендинг як запорука успішного розвитку спортивно-оздоровчих послуг

У сучасному світі істотно наростає усвідомлення ролі фізичної культури як фактора чинника вдосконалення природи людини і суспільства. Здоровий спосіб життя, фізична культура і спорт зокрема, стають соціально-економічним феноменом, об'єднуючою силою і національною ідеєю, що сприяє розвитку сильної держави і здорового суспільства.

У багатьох країнах поширена думка, що участь спортивно-оздоровчих організацій у вирішенні економічних та соціальних проблем дає їм конкурентну перевагу [51, с. 98; 105, с. 159; 111]. Тому, наприклад, американські підприємства прагнуть до широкого поширення інформації про свої економічні ініціативи, за допомогою реклами та брендингу. Репутація, створена в результаті стурбованої економічними питаннями, призводить до збільшення продажів і відповідно прибутку, що ґрунтується, в першу чергу, на збільшенні споживчої лояльності та сприятливої ділової репутації в суспільстві.

Спортивно-оздоровчий ринок - це ринок товарів і послуг, які зазвичай представлені дешеві (при цьому якісні), товари або послуги, які виконують важливу для життєдіяльності функцію і розраховані на покупців з низькими рівнями платоспроможності. Однак, враховуючи те, що спортивно-оздоровчі послуги користуються не постійним попитом, заклади які їх надають повинні постійно вдосконалювати методи маркетингового управління ними в умовах зростаючої конкуренції.

В процесі розвитку товарно-грошових відносин і структури економіки, система взаємовідносин між споживачем і виробником (товарів) пройшла трансформацію від моделі «фірма-послуга-покупця» до моделі «фірма-товар-покупця».

«фірма-вигода-споживач» (рис. 3.2) і в підсумку трансформувалася в «фірма-послуга-партнер» (рис. 3.3), яка розглядає споживача не просто як впливу, а повноцінного учасника інформаційних та фінансово-бюджетських відносин на ринку спортивно-оздоровчих послуг.

Рис. 3.1 – Модель взаємовідносин «фірма послуга споживач»

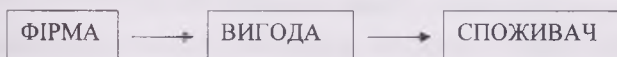

Рис. 3.2 – Модель взаємовідносин «фірма вигода споживач»

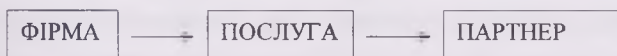

Рис. 3.3 – Модель взаємовідносин «фірма послуга партнер»

Ринок спортивно-оздоровчих послуг характеризується великим емоціоналізмом з боку споживачів до послуг, що надаються у спортивно-оздоровчих організаціях, а також підвищують роль і значення маркетингових стратегій по створенню стійких асоціацій у споживача з конкретною послугою організації, яка надає конкретну спортивно-оздоровчу послугу. Мова в даному випадку йде про брендинг на ринку спортивно-оздоровчих послуг. В процесі глобалізаційних процесів та підвищення рівня конкуренції бренд споживачем не просто як набір формальних і неформальних ознак, які впливають на рішення про покупку послуги, а як система комунікацій між виробником і споживачем, що особливо актуально на сучасному ринку спортивно-оздоровчих послуг.

Одним з показників розвитку ринку є присутність на ньому світових брендів. За останні кілька років в Україні відкрились офіційні представництва Adidas Group (бренди Adidas і Reebok) та Puma. Лише Adidas Group відкрила 73 магазини в Україні (Adidas і Reebok). Офіційний представник Nike в

Україні - компанія "Делта Спорт Україна" - планує відкривати по 10-15 магазинів Nike і близько 15 з партнерами щорічно. Також в Україну за останні роки прийшли марки так званого "другого ешелону", наприклад, в футбол Joma і Umbro.

Якщо говорити про роздрібні мережі, то два роки тому на український ринок вийшла естонська мережа спортивних магазинів Sportland, а в найближчий час очікується відкриття першого магазину світової мережі Decathlon. Це найбільший лідера в галузі доступних товарів для спорту і відпочинку.

Ще одним свідченням успішності торгівлі спортивними товарами є наявність франчайзингових проєктів, коли крупні власники мереж пропонують готовий бізнес партнерам. На початку 2014 року було відкрито близько 10 роздрібних магазинів, хоча в 2012 р. їх було не більше 20.

В перспективах галузі – розвиток контрактного виробництва. Українські фабрики будуть працювати на замовлення світових брендів і експортувати їх продукцію.

Позитивні зміни відбуваються і на ринку спортивних послуг. Фітнес-клуб в Україні відкрився рівно 10 років тому і довгий час не існувало кілька крупних фітнес-об'єктів, що працювали в категорії еліти з вартістю абонементу \$5000-7000 тис.грн.. Сьогодні ситуація змінилася – ці послуги стали дешевшими, доступнішими для багатьох українців. Так, можна купити річний абонемент в клубі середнього класу за 2000-4000 грн. Один з найдемократичніших великих клубів є Sport Life. Сьогодні активно розвивається про розвиток мережі центрів і 2 проєкти сьогодні вже будуються. В Україні функціонують два клуби Sport Life, які користуються широкою популярністю серед львів'ян та гостей міста.

Відкриваються фітнес-мережі і в регіонах – цього року відкрито нові фітнес-клуби "Спорт Лайф" в Донецьку і "Максимум" в Херсоні. Також відкритий новий фітнес-центр "Тріумф", готується до відкриття новий російської мережі "Планета Фитнес". Сьогодні в Україні працює близько 10 повноцінних фітнес-центрів і 300 невеликих тренажерних залів.

показником розвитку ринку спортивних послуг є наявність компаній, які створюють фітнес-центри "під ключ".

2-3 роки тому такі послуги надавали як правило окремі фітнес-менеджери діючих фітнес-центрів, сьогодні існують компанії, які інвесторів під конкретні проекти і створюють їх з нуля. Але на даний момент інвесторів є дуже складно, оскільки напружена ситуація в державі зупиняє інвестування, адже закордонні інвестори не бажають вкладати кошти в умовах політично-економічної стабільності

Бренди виробники послуг не тільки інформують споживачів про переваги своїх ринкових пропозицій, але і прагнуть зробити свій бренд сильним, отримуючи для цього підтримку лояльних клієнтів. Бренд служить своєрідним путівником серед конкуруючих послуг і надає споживачам спортивно-оздоровчі послуги, знижуючи ринкову ціну, заощаджуючи час на прийняття рішень про споживання тієї чи іншої послуги [116].

Брендинг, в тому числі і корпоративного, є процесом перманентним і постійним, в тому числі і на ринку спортивно-оздоровчих послуг, робить бренд практично нескінченним. У цьому зв'язку, чисто з економічної точки зору, доцільніше проводити брендинг компанії на основі товарів і послуг, які мають додаткової актуальності на ринку соціально значущих товарів і послуг.

Послуги стають брендами внаслідок придбання ними широкої популярності серед споживачів. Це відбувається в міру завоювання ринку (частки ринку) послугами виробника, які незмінно демонструють високу якість їх надання і повністю задовольняють потреби споживачів.

Бренд - це не лише гарантія високих споживчих властивостей послуги, це гарантія якісних характеристик організації, що надає послуги [89, с.167]. Ефективний брендинг передбачає підвищену увагу до проблем забезпечення

якості послуг, що надаються у спортивно-оздоровчих організаціях та формування і підтримки репутації.

Відомий корпоративний бренд викликає позитивні асоціації у споживачів, емоційно притягує, спонукає до купівлі нових послуг, які надаються конкретним виробником. У цьому зв'язку, бачиться особливо актуальним вибудова концепцію корпоративного брендингу на ідеї спортивно-оздоровчих послуг. Популярний корпоративний бренд уособлює гарантовану якість, підтверджує добру репутацію послуги та самого її виробника, надає послугам даної організації додаткову цінність, породжує довіру і прихильність до спортивно-оздоровчої організації (рис. 3.4).

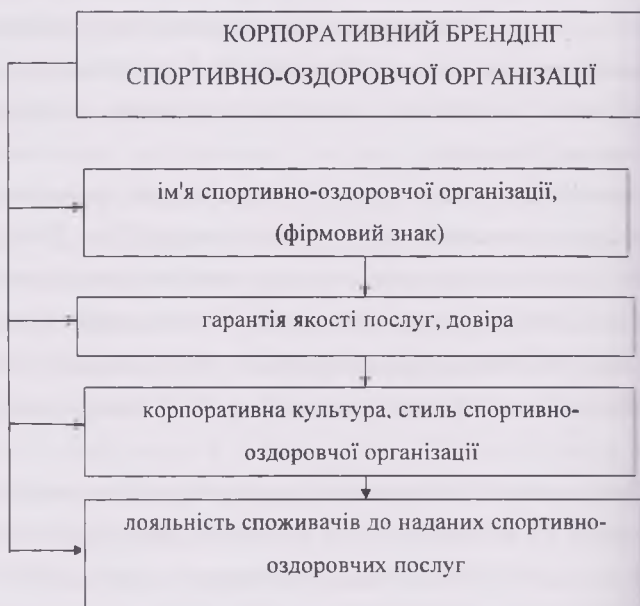

Рисунок 3.4 – Елементна система корпоративного бренду спортивно-оздоровчої організації [розробка автора на основі власних досліджень]

Метою корпоративного брендингу є формування лояльності споживачів не до самої спортивно-оздоровчої організації, але і до послуг, які надаються.

Виділяють три ступеня прихильності споживачів до бренду:

- впізнавання або поінформованість (brand awareness): споживачам даний вид послуг (або організація), вони, наймовірніше, куплять їх, якщо про її знають;

- перевага (brand preference): споживачі за звичкою користуються тією ж послугою, однак в разі її відсутності, вони можуть набувати і альтернативні послуги;

- прихильність або стійка пристрасть до бренду (brand insistence or loyalty): споживач не погоджується на заміну послуги і в разі її відсутності займається активним пошуком даної послуги [157, с.53].

Комплексний підхід до вирішення проблеми досягнення популярності корпоративного бренду, завоювання позитивної репутації реалізується за допомогою інтегрованих маркетингових комунікацій [158, с. 207]. Інтегровані маркетингові комунікації дозволяють визначити філософію, стратегію і тактику спортивно-оздоровчих організацій, дотримуючись яких стає досягнення якісно нового рівня взаємодії з цільовими аудиторіями.

Інтегровані маркетингові комунікації припускають ретельне продумування і використання всіх видів комунікацій організацій для вироблення чіткого і послідовного уявлення про неї і її послуги. Кінцевою метою цього процесу є формування позитивної громадської думки, яка асоціюється з корпоративним брендом [143]. В систему інтегрованих маркетингових комунікацій необхідно включити такі маркетингові інструменти як PR, реклама, індивідуальний підхід до клієнта, прямий маркетинг, інтернет маркетинг. Створення відомого корпоративного бренду, формування позитивної ділової репутації без використання інтегрованих маркетингових комунікацій є неможливим.

Для маркетинговими комунікаціями слід розуміти систематичне використання сукупності інформаційних зв'язків - від пошуку інформації щодо спортивно-оздоровчих організацій, ринкового

сегмента, визначення оптимальних умов щодо реалізації послуг до реклами і створення позитивного образу (іміджу) організації та її діяльності. Таким чином, сучасна спортивно-оздоровча організація управляє системою маркетингових комунікацій (рис. 3.5)

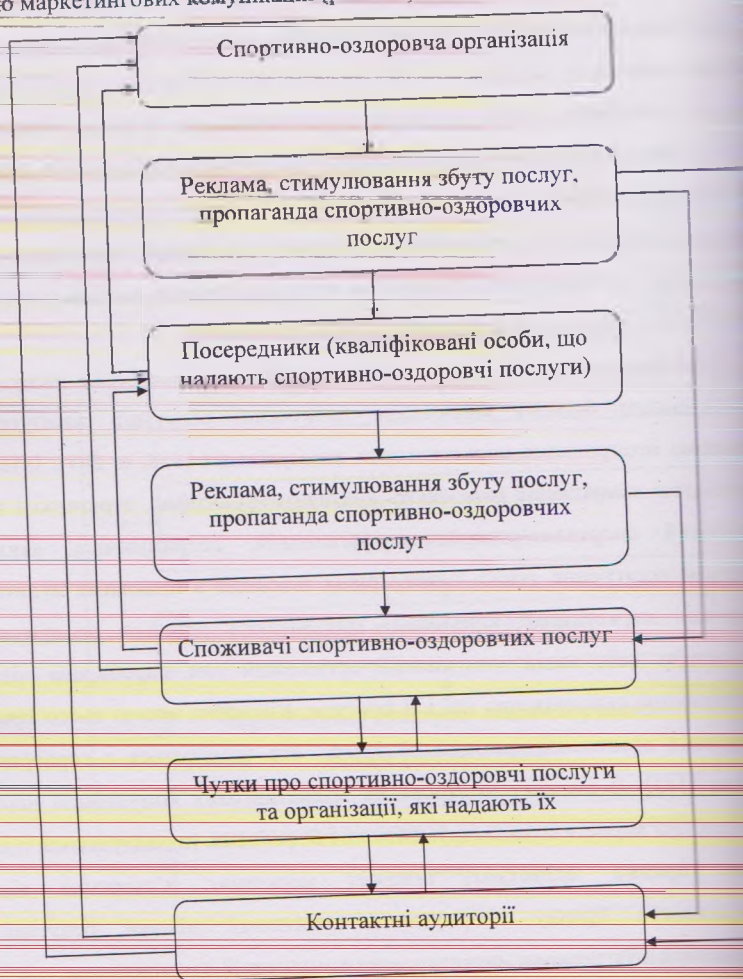

Рисунок 3.5 – Система маркетингових комунікацій [розробка основі власних досліджень]

Більш світ товарів та послуг існує для задоволення потреб споживачів. Спортивно-оздоровчу послугу, яка найкраще задовільняє споживача, запам'ятовує свої приємні відчуття і позитивні емоції, нерозривно пов'язуючи їх з назвою, логотипом спортивно-оздоровчої організації. Наступного разу споживач очікує від споживання цього бренду такого ж задоволення. Тобто, бренд є наслідком очікування отримання споживачем раніше отриманих позитивних відчуттів та емоцій. Однак першим кроком до бренду є організація. Раніше невідома спортивно-оздоровча організація для того, щоб стати брендом, перш за все, повинна запропонувати споживачеві будь-які вигоди від її послуг. Причому, ці вигоди можуть бути пов'язані як з корисними характеристиками самої послуги, так і, наприклад, з позиціонуванням послуги в елементі «красивого» життя, як свідчення високого соціально-економічного статусу набувача цієї послуги. В цьому випадку брендова спортивно-оздоровча послуга виступає не тільки як утилітарна цінність, як засіб задоволення визначеної потреби, але і як носій певної інформації, позитивних емоцій, і як інструмент комунікації, а загалом як ефективна соціально-економічна послуга. Купуючи послугу-бренд, за надання гарантії задоволення споживач на належному рівні споживач згоден платити додатково порівняно із ціною самої послугою.

Процес створення товарних брендів спирається на реалізацію кількох необхідних передумов організації процесу просування послуги, насамперед, просування споживачів (споживчих ринків). Виробник завжди повинен вибирати для себе один або кілька сегментів ринку і не прагнути до «загальної» ринку. Принципи, за якими проводиться сегментування споживчих ринків, наприклад, класичний маркетинг виділяє географічний, психографічний, економічний, демографічний принципи, кожен з яких містить ще ряд підгруп [76]. При відсутності сегментування спортивно-оздоровча організація в маркетингній боротьбі поступиться тим, хто зосередить свої зусилля на чітко визначеній цільовій аудиторії.

Визначивши аудиторію, спортивно-оздоровча організація, якій прийдеться створити майбутній бренд, повинна здійснити позиціонування. Суть цього процесу полягає у формуванні в думках споживачів бажаних асоціацій зі своїми послугами. Необхідно переконати споживача, що саме ваша спортивно-оздоровча послуга зробить це краще інших. І зробити наголос саме на ті особливості, які викликають найбільш конкурентні переваги даної послуги на ринку. При цьому слід врахувати не тільки економічно-соціально-економічні, психологічні та інші особливості цільової аудиторії, а й те, як саме призначається дана послуга. Необхідно щоб спортивно-оздоровча організація дала відповідь на питання, який образ тієї чи іншої послуги вам би хотілося бачити, і сформуванню у свідомості свого споживача.

Численні експерименти свідчать про те, що після отримання певної рекламної інформації її сприйняття про послуги (компанії, організації) змінюється. Висновок, до якого вже давно прийшли маркетологи, полягає в тому, що причину вибору не завжди треба шукати в самій послугі, а набагато частіше у свідомості людини, в тому образі, в тих асоціаціях, які існують в її голові.

Бренд - необхідна приналежність будь-якої успішної спортивно-оздоровчої організації. Він розглядається як актив, який, на відміну від реалізації спортивно-оздоровчих послуг, впливає не тільки на поточний грошовий потік, а й на майбутній. Механізм цього впливу заснований на формуванні позитивних асоціацій споживачів до даного бренду. Йдеться про те, щоб максимально збільшити кількість тих, хто буде купувати даний бренд, навіть якщо реклама припиниться. Саме тому все виразніше помітно те, що розвиток бренду веде до стабілізації бази спортивно-оздоровчих організацій або зростання лояльності споживачів. Нарощувати лояльність споживачів означає працювати на потоки протягом тривалих періодів, на збільшення вартості бізнесу.

Бренд, формуючи лояльність і перевагу споживача, забезпечує конкурентну перевагу для спортивно-оздоровчої послуги та її виробника. Він гарантує порівняльну сталість попиту на послугу і її незалежність від зовнішніх ринкових факторів, в тому числі від коливань ринкових цін. Можна сказати, що бренд

Бренд є своєрідною страховкою для спортивно-оздоровчих організацій, викликаючи у покупця психологічну готовність платити за надані послуги.

Процес брендінгу безсумнівно відіграє позитивну роль, оскільки змушує керівників спортивно-оздоровчих послуг удосконалювати технології надання послуг, змушує їх вкладати величезні кошти в різні дослідження, підвищувати якість послуг. Одночасно зростають витрати, пов'язані з просуванням послуги, і зростає ціна. Зростання витрат споживачів на придбання брендovаних спортивно-оздоровчих послуг повинна компенсуватися гарантованою якістю. Саме тому поняття «якість» трактується досить широко. В нього повинні входить не тільки характеристики, що піддаються об'єктивному оцінюванню, а й неможливі переваги (зручність, простота виконання, відповідність сучасним тенденціям, досягнення позитивного ефекту від використання спортивно-оздоровчих послуг і т. д.). Ще на етапі розробки бренду спортивно-оздоровча організація повинна визначити оптимальний рівень якості та інші риси послуги, які дозволяють їй зайняти і утримувати певні позиції на ринку послуг-аналогів. Саме продавця якість також є найважливішою характеристикою послуги, і саме наявності можливості її просування.

Необхідно зауважити, що під широко відомими брендами пропонуються спортивно-оздоровчі послуги, що мають найбільш високу якість і оптимально задовольняють потреби споживачів. Поодинокі винятки лише підтверджують це правило. Можна з упевненістю говорити про те, що бренд є втіленням позитивної іміджу спортивно-оздоровчої організації. Отже, можна дійти висновку що іміджу спортивно-оздоровчої організації є частиною її нематеріальних активів. Автор при характеристиці майна тих чи інших організацій, компаній, що не мають речового втілення, використовують різні терміни: «нематеріальні активи», «інтелектуальні активи», «інтелектуальний капітал». На сучасному етапі ділова репутація виступає в якості базової категорії ринкової економіки; вона залежить від багатьох факторів і може оцінюватися за різними комплексами параметрів. Репутація спортивно-оздоровчої організації - це об'єктивно складена і

підтверджена практикою сукупність раціональних думок. Це комплекс знань, який підтверджує її достоїнства і недоліки.

Управління нематеріальними активами полягає в безперервному процесі, який обов'язково включає в себе оцінку і захист активів (особливо репутації). Планомірний процес управління нематеріальними активами (в т. ч., репутації) необхідний для:

- зміцнення ринкової позиції спортивно-оздоровчої організації;
- захисту майбутньої діяльності;
- постійної адаптації бізнесу до мінливого ринкового середовища;
- корекції менеджменту, в тому числі управлінського ядра;
- розвитку інноваційних процесів в спортивно-оздоровчій організації;
- зміцнення ділової співпраці з колегами, партнерами, споживачами.

спортивно-оздоровчих послуг і т. д.

Просування послуг на спортивно-оздоровчий ринок в певній мірі залежить від територіальних факторів, наприклад, наскільки бренд користується популярністю на локальному ринку регіону. Першою основною умовою впізнаваності (автентичності) є відкритість до внутрішнього і зовнішнього досвіду, або іншими словами, чутливість до поточного стану певної структури її позиціонуванню в підприємницькій системі господарювання, до сукупності економічних потреб.

Таким чином, можна зробити висновок про те, що роль спортивно-оздоровчих послуг в процесі корпоративного брендінгу полягає у формуванні ефективної системи комунікацій між виробником і споживачем, що забезпечує встановлення стійких формальних і неформальних асоціативних зв'язків між спортивно-оздоровчою організацією і послугами які надаються нею. Це дозволяє досягти наступних конкурентних переваг, які наведені на рисунку 1.

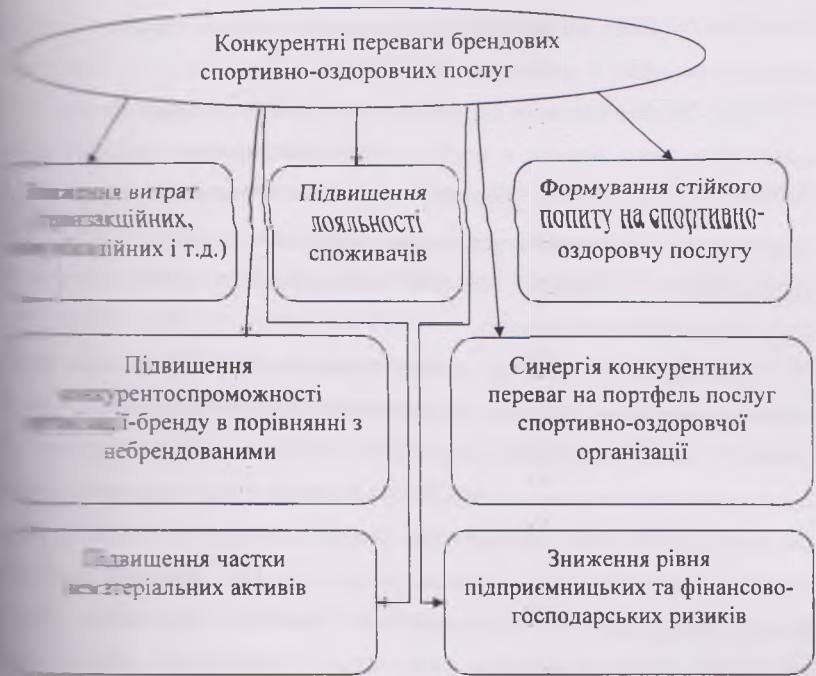

Рисунок 3.6 – Конкурентні переваги брендів спортивно-оздоровчих послуг [розробка автора на основі власних досліджень]

Не дивлячись на настільки значимий потенціал формування сильного бренду на основі спортивно-оздоровчих послуг, слід пам'ятати, що це може бути єдиною унікальною властивістю компанії, визначати її автентичність внаслідок чого пропонуємо диференціювати чинники брендингу з урахуванням кон'юнктури зовнішнього середовища спортивно-оздоровчої організації.

Таким чином, можна констатувати, що використання різних маркетингових стратегій на ринках спортивно-оздоровчих послуг повинно здійснюватися з урахуванням специфіки цих ринків, специфіки процесу просування в розглянутій сфері, а не все, з урахуванням того, що бренд на спортивно-оздоровчому ринку виконує традиційну для бренду функцію капіталу, а є характеристикою

громадського блага (характеристикою життєво важливої якості послуг) та визначає специфіку її просування до споживача.

Щоб досягти високого ступеня автентичності (популярності та визнання) допомогою свого бренду в постійно мінливих ринкових умовах, стратегії програми просування спортивно-оздоровчих послуг повинні постійно оновлюватися і доповнюватися новими підходами, наприклад, репутаційними сформованими в рамках тенденції становлення соціально-відповідного соціально-економічного бізнесу.

Ми переконані, що саме висока ділова репутація фірми може бути найменш витратним фактором підвищення її конкурентоспроможності в розвитку ринку спортивно-оздоровчих послуг на теренах України. Підприємство, яке просування спортивно-оздоровчих послуг на ринок, може і повинно створювати розвиток репутаційної складової ресурсного потенціалу спортивно-оздоровчої організації (бренд, імідж, ділова репутація, суспільне визнання, автентичність послуг, довіра ділового співтовариства). Достатньо ефективною стратегією просування послуг є стратегія «зонтичного» брендінгу, що дозволяє оптимізувати маркетингові бюджети на просування, що досить актуально в українських умовах з точки зору скорочення транзакційних затримок. Крім того, для підтримки позицій бренду доцільним є використання стратегії злиття спортивно-оздоровчих організацій споріднених галузей наприклад, на основі кластерного підходу, що досить актуальним на даний нелегкий та нестабільний час для економіки України.

3.2 Регулювання розвитку спортивно-оздоровчого туризму та особливого виду спортивно-оздоровчих послуг

У 2010-2014 рр.в Україні спостерігається стійка тенденція зростання економічної ролі спортивно-оздоровчих послуг, а саме:

- підвищення ролі держави в підтримці розвитку спортивно-оздоровчих послуг, громадських форм організації та діяльності у цій сфері;

- широке використання спортивно-оздоровчих послуг в профілактиці захворювань і зміцнення здоров'я населення;
- організація дозвільної діяльності і профілактика асоціальної поведінки молоді та населення загалом;
- збільшення зростання доходів від спортивних видовищ і спортивної інфраструктури;
- у розвитку фізкультурно-оздоровчої та спортивної інфраструктури з урахуванням інтересів і потреб населення;
- в різноманітні форм, методів і засобів пропонувані на ринку фізкультурно-оздоровчих і спортивних послуг.

Для створення умов перспективного розвитку спортивно-оздоровчих послуг необхідно провести такі заходи:

- а) створення умов розвитку фізичної культури і спорту серед різних категорій населення:
 - 1) діти, підлітки та молодь;
 - 2) працюючі;
 - 3) допризовна молодь та військовослужбовці;
 - 4) інваліди та особи з ослабленим здоров'ям;
 - 5) особи старшого віку.
- б) підвищення ролі регіонів у розвитку фізичної культури і спорту:
 - 1) розробка ефективних систем управління та організації фізкультурно-оздоровчої роботи;
 - 2) формування регіональних і муніципальних бюджетів з урахуванням принципу пріоритету фізкультурно-спортивної роботи в соціальної політиці місцевої влади;
 - 3) розробка конкретизованих регіональних програм масового залучення різних груп населення, у тому числі дітей, підлітків, юнацтва, до систематичних занять фізкультурою і спортом;

4) розробка програм реконструкції та будівництва навчально-спортивної бази освітніх закладів, забезпечення їх необхідним обладнанням та інвентарем.

в) розвиток спортивного туризму передбачає:

1) оптимізувати організаційно-управлінську систему у сфері спортивного туризму, що базується на механізмах взаємодії державних та громадських організацій;

2) реконструювати матеріально-технічну базу спортивного туризму, включаючи засоби розміщення інфраструктури; організувати виробництво товарів туристського призначення;

3) стимулювати систему підготовки гідів-провідників та інструкторів спортивного туризму стосовно основних видів їх професійної діяльності зі створенням відповідних робочих місць;

4) включити спортивний туризм в систему згаданої вище професійної освіти.

г) удосконалення нормативної та правової бази.

г) зміцнення матеріально-технічної бази,

д) поліпшення фінансування та проведення активної інформаційної політики.

е) ширше застосовувати договірну практику спільного використання (експлуатації) спортивних споруд, що належать різним відомствам або підприємствам. У нових соціально-економічних умовах будівництво спортивних споруд, реконструкція мають здійснюватися не тільки за рахунок бюджетних коштів різного рівня, але і за рахунок залучених коштів вітчизняних і зарубіжних інвесторів.

є) удосконалювати систему підготовки фахівців.

ж) створення дієвої системи пропаганди здорового способу життя.

Пропаганда фізичної культури повинна сприяти:

- підвищенню у людей інтересу до фізичного виховання;

розкриттю цінності фізичної культури;

популяризації самостійних занять з широким використанням факторів;

формуванню в масовій свідомості розуміння життєвої необхідності турно-спортивних занять.

Зупинимося конкретно на спортивно-оздоровчому туризмі, оскільки ми маємо можливість покращення регулювання ринку спортивно-оздоровчих послуг саме за допомогою стрімкого його розвитку на теренах України.

Важливою складовою частиною державної соціально-економічної політики є всі форми спортивного туризму в Україні, до яких відноситься як сам спорт «спортивний туризм» (СТ), так і масовий спортивно-оздоровчий рух - оздоровчий туризм [2, с. 108].

Спортивно-оздоровчий туризм (СОТ) самостійна і соціально-орієнтована форма спорту, спосіб життя значного прошарку суспільства; ефективний засіб фізичного розвитку особистості, виховання дбайливого ставлення до природи, взаєморозуміння та взаємоповаги між народами і націями; форма «дипломатії» заснованої на реальному знайомстві з життям, історією, звичаями народів, найбільш демократичний вид відпочинку, який характеризується специфічною формою народної творчості, вільним вибором власної активності всіх соціально-демографічних груп населення, починаючи з дітей дошкільного віку і закінчуючи пенсіонерами.

Ефективний туризм як громадський рух громадян не переслідує отримання прибутку і розділяється на організований і неорганізований [131, с. 80]. Під час організованого змагань багато вболівальників (і не тільки) приїжджають в країну, щоб подивитися змагання. Відповідно виникає проблема у житлі. Така ситуація характерна для впливу прибутку у туристично-готельний комплекс. Динаміка прямих іноземних інвестицій у готельні та інші заклади тимчасового проживання в Україні зображена в таблиці в таблиці 3.1.

Прямі іноземні інвестиції у розвиток туристично-готельного підприємництва у Львівській області [91, с. 63]

Роки	Заклади з тимчасового проживання			
	Готелі	Інші заклади для тимчасового проживання	Бюро подорожей та туристичні агенства	Санаторні курортні заклади
2001	1182,7	-	1215,2	578,5
2002	1485,3	-	1157,4	945,2
2003	1466,9	-	1118,2	296,3
2004	1605,1	87	1288,9	695,5
2005	1620,2	770	313,5	1290
2006	5119,9	770	297,9	596,7
2007	6548,1	821,4	2879,2	1023,5
2008	7191,5	821,4	2878,4	1065,5
2009	7155,2	821,4	3287,4	1037,7
2010	8111	-	3346,1	1057,2
2011	10203,5	-	3115,9	1110,6

За аналізований період відбувалося нарощування прямих іноземних інвестицій з 1182,7 тис.дол. США в 2001 році до 8012,9 тис.дол. в 2009 році відбулося скорочення припливу іноземних інвестицій в сумі 36,3 тис.дол. . Проте, в 2010 і та 2011 роках знову спостерігається їх зростання до 8111,0 тис.дол. в 2010 році та 10203,5 тис.дол. в 2011 році.

Сьогодні ще не визначено чітких джерел фінансування сфери оздоровчого туризму, оскільки, йде робота над багатьма інвестиційними проектами.

Виходячи із регіональної програми з міжнародного і трансграничного співробітництва, європейської інтеграції на 2012-2014 роки у формі розвитку транскордонних спортивно-оздоровчих кластерів можуть бути

заняття, як спортивно-оздоровчий кластер, заснований на співпраці
одно спрямованої, територіально локалізованої, міжгалузевої інтегрованої
структури з елементами мережевої організації, яка сформована на базі виробництва
різні сфери, що входять в ринковий ланцюжок створення доданої
а також обслуговуючі, інфраструктурні організації та національні і
інституції [75, с. 38].

Збачаємо такі основні шляхи утримання на ринку спортивно-оздоровчих
в умовах конкуренції:

- поліпшити санітарно-гігієнічні умови в місцях проведення занять;
- якісно поліпшити освітлення в приміщеннях центрів;
- встановити в місцях занять кондиціонери, для провітрювання
- оновити спортивні зали сучасними тренажерами із засобами
інформації про функціональні зміни систем організму при заняттях на
- обладнати душові кабінки для прийому душу після закінчення занять
вправами;
- обладнати парну або сауну;
- встановити спеціальне обладнання для прийому сеансу солярію за
лісію медичного працівника від 10 до 20-25 хвилин протягом 10 днів
за рекомендацією лікаря;
- обладнати плавальний басейн і надавати його клієнтам для плавання
тренування 1-2 рази на тиждень.

Спортивно-оздоровчим кластером слід розуміти систему інтенсивної
технологічної та інформаційної взаємодії туристичних підприємств,
зників базових та додаткових послуг із приводу створення спільної
оздоровчої туристичної послуги.

Слід зазначити, що структура транскордонного спортивно-оздоровчого
достатньо складна (табл.3.2).

Структура транскордонного спортивно-оздоровчого кластера

Компоненти спортивно-оздоровчого кластера	Учасники
Туристичний спортивно-оздоровчий блок	Туристичні фірми, спортивно-оздоровчі організації, заклади харчування, готелі та інші заклади з тимчасового проживання, садиби, атракційні об'єкти природно-заповідного фонду, інфраструктурні заклади
Виробничий блок	Виробники послуг, що мають прямиє опосередковане відношення на діяльність суб'єктів спортивно-оздоровчого туризму
Науково-освітній блок	Освітні заклади, здатні забезпечити потреби у високо кваліфікованих кадрах наукові установи, які відповідають стратегію розвитку туризму в цілому та спортивно-оздоровчого туризму зокрема
Управлінський блок	Керівники спортивно-оздоровчих організацій, що утворили кластер, представники фінансово-кредитних інститутів та органів державного управління, які координують дії учасників об'єднання

Розробка автора на основі джерел [13, 80, 85].

Основними напрямками роботи спортивно-оздоровчих кластерів можна звернути увагу є:

- формування спільних спортивно-оздоровчих продуктів.

- позиціонування українського спортивно-оздоровчого туризму на ринках;
- забезпечення покращення соціально-економічних показників регіонів шляхом збільшення зайнятості населення;
- забезпечення сприятливих умов для господарювання в туристичній оздоровчій сфері.

Для цього оцінити ситуацію щодо туристичних потоків проаналізуємо

Таблиця 3.3

Туристичні потоки (осіб) в Україні

Кількість туристів, організованих суб'єктами туристичної діяльності - всього	Іноземні туристи	Туристи-громадяни України, які виїжджали за кордон	Внутрішні туристи	Кількість екскурсантів
40 553	8 427	40 717	44 409	140 680
107 242	9 478	58 250	49 514	79 320
143 610	14 062	76 851	52 697	78 418
109 947	9 306	59 040	41 601	79 695
123 498	9 894	102 340	41 705	56 045
128 799	12 955	81 000	34 754	17 974
124 813	19 033	63 706	41 274	33 508
100 120	16 162	131 530	40 828	22 184
42 124	2 015	61 465	28 648	26 901

Джерело: Держстат - за даними Департаменту статистики економіки та туризму
 Міністерства внутрішніх справ України, Української організації екскурсантів та туристів

продовження

З вище наведеної таблиці можемо спостерігати, що тенденція до збільшення туристичних потоків є стійкою. В 2014 році кількість туристів дещо зменшилась, оскільки, в країні панує напружена як політична так і економічна ситуація, що є вагомою непривабливою причиною для туристів. Для наочного відображення динаміки туристичного потоку побудований графік 3.7.

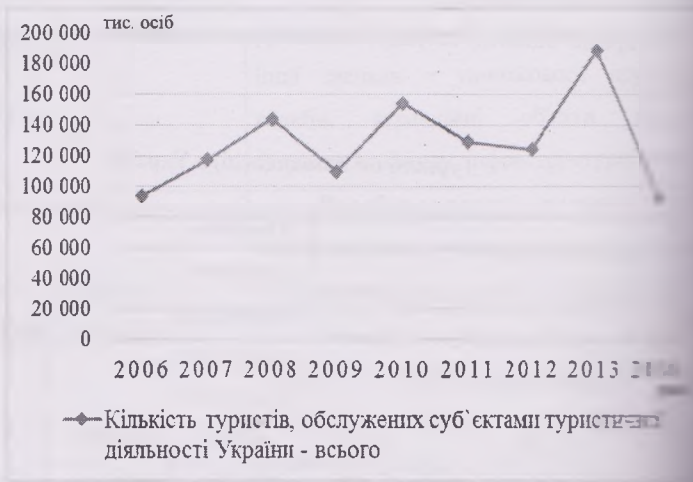

Рисунок 3.7 – Туристичний потік осіб в Україні за 2006-2014 роки

Отже, з рисунку 3.7 видно що пік обслужених суб'єктами туристичної діяльності туристів припадає на 2008, 2010 та 2013 роки згідно з аналізованим періодом. Відповідно, можна зробити висновок, що відбувається не стабільний розвиток туристичного бізнесу, а також і спортивного туризму (адже суб'єкти туристичної діяльності включають спортивні організації, спортивно-оздоровчу атрибутику, яку купують туристи на територіях України [49, с. 205].

Ключові показники ефективності можуть бути визначені за допомогою систем Business Intelligence. Їх використання дає організації можливість оцінити свій стан і допомогти у формуванні стратегії. КПІ дозволяє проводити аналіз ділової активності в реальному часі. Дуже часто показники ефективності

застосовуються для оцінки отримання вигоди від складних величин, склад. таких як розвиток лідерства, зобов'язання, обслуговування та досягнення.

Технології постановки та контролю цілей лягли в основу окремої концепції, яка належить до основ сучасного менеджменту, та розвинулась до збалансованої системи показників (ЗСП). Це - управління по цілях: метод управлінської діяльності, що передбачає передбачення можливих результатів діяльності та визначення шляхів їх досягнення.

На основі даних Державної служби туризму і курортів України та місцевого управління статистики у Львівській області (таб. 3.3) прораховано показники ефективності приросту туристичних потоків в Україні з 2006 по 2014 рік. Обрахунок проводився за формулою:

$$KPI = 100 - A_{n-1} / A_n * 100 \quad (3.1)$$

де KPI – основний показник ефективності приросту кількості туристів у порівнянні до попереднього року;

A_n – кількість туристів у досліджуваному році;

A_{n-1} – кількість туристів у попередньому році.

Формула була сформована і пояснена нами на основі основного показника ефективності (KPI).

Ключові показники ефективності це сучасний метод оцінки ефективності виконуваних дій. Їх можна застосовувати як для оцінки роботи всієї компанії, її окремих підрозділів так і конкретних працівників. За допомогою сучасних систем можна контролювати і оцінювати ефективність виконуваних дій. Умова ефективного показника - можливість його виміру. Отримані показники наведені в таблиці 3.4.

Показники ефективності туристичних потоків в Україні з 2006 по 2014 рік

Рік	Показник ефективності кількості туристів, обслужених суб'єктами туристичної діяльності України у порівнянні до попереднього року - всього у %	Показник ефективності кількості іноземних туристів у порівнянні до попереднього року у %	Показник ефективності кількості туристів-громадянів України, які виїжджали за кордон у порівнянні до попереднього року у %	Показник ефективності кількості внутрішніх туристів у порівнянні до попереднього року у %
2006	-	-	-	-
2007	20,21	11,09	30,10	-
2008	18,36	32,60	24,20	-
2009	-30,62	-51,11	-30,17	-
2010	28,58	5,94	42,31	-
2011	-19,60	23,63	-26,35	-
2012	-3,79	31,93	-27,15	-
2013	34,22	-17,76	51,57	-
2014	-104,63	-702,08	-113,99	-

У таблиці 3.4. прораховано ефективність поданих показників туристів обслужених суб'єктами туристичної діяльності України (кількість іноземних туристів, кількість туристів-громадянів України, які виїжджали за кордон, приріст внутрішніх туристів) у відсотках відповідно до попереднього року.

Також наведено основні показники готельних закладів, підприємств юридичних осіб у Львівській області (табл. 3.5).

Основні показники готельних закладів, підприємств, юридичних осіб у
Львівській області [140, с.15]

Основні показники готельних закладів підприємств-юридичних осіб										
Показники	Рік									
	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Кількість готельних закладів, одиниць	100	110	128	148	155	159	228	247	272	273
Відвідувано туристами, тис. осіб	237,3	278,2	303,2	369,9	292,7	353,2	396,2	470,8	493,2	449,2

Кількість готельних закладів в досліджуваній період збільшується, що є важливим чинником для розвитку спортивно-оздоровчого туризму. Число відвідуваних приїжджих також тримається в стабільних межах. Найбільший приріст відбувається на 2012-2013 рр., що зумовлено проведенням Євро – 2012. Велика кількість вболівальників та гостей відвідали Україну, Львів та інші міста, що сприяє до вагомому поштовху у становленні та розвитку спортивно-оздоровчого туризму та економічного збагачення нашої країни.

Метою розвитку спортивно-оздоровчого туризму є створення в країні сприятливих умов для реалізації ефективного спортивно-оздоровчого туристичного комплексу, здатного залучити до спортивного туристичного руху, залучити більше громадян України і реалізувати сучасну технологію спорту, оздоровчого відпочинку, спрямованого на соціальну адаптацію, духовне і фізичне збагачення особистості.

Необхідно розробити концепцію, яка стане основою для розробки комплексу заходів щодо розвитку спортивно-оздоровчого туризму, що сприятиме об'єднання зусиль державних органів виконавчої та законодавчої влади, органів влади суб'єктів України, органів місцевого самоврядування, спортивно-спортивних громадських об'єднань, всіх зацікавлених організацій, а також окремих громадян.

Отже, мету концепції ми окреслюємо наступним чином: щоб її досягнути необхідно

- створити оптимальну організаційно-управлінську та фінансову системи у сфері спортивно-оздоровчого туризму, яка базуватиметься на механізмах взаємодії державної, громадської та приватної ініціатив, а також вводити в дію комплекс конкретних нормативно-правових заходів що посилюють відповідальність суспільства і держави за стан і ступінь розвитку спортивно-оздоровчого туризму;

- створити міську, приміську та віддалені від міста матеріальну та технічну бази спортивно-оздоровчого туризму, включаючи засоби розміщення та інфраструктуру, а також виробництво товарів спортивно-туристського призначення;

- створити державно-громадську систему підготовки кадрів для розвитку спортивного, спортивно-оздоровчого туризму;

- розширити і кардинально вдосконалювати систему диференційованої підготовки фахівців стосовно основних видів їх професійної діяльності у сфері туризму; створенням відповідних робочих місць з круглорічною зайнятістю;

- посилити і активізувати проведення фундаментальних і прикладних наукових досліджень проблем спортивно-оздоровчого туризму;

- впровадити спортивно-оздоровчий туризм, в систему навчально-спортивно-освітніх закладів і установ будь-яких типів, у навчально-спортивно-тренувальних таборах і туристських полігонах, на підприємствах і організаціях як місцем проживання населення, спортивно-оздоровчі табори, на базі рекреаційного профілю;

- створити єдину базу даних туристсько-спортивної інфраструктури (перелік маршрутів і перевалів, рекреаційного потенціалу, природо-охоронних територій, культурно-історичної спадщини і т.д. для розвитку спортивно-оздоровчого туризму в Україні);

- реалізувати державні та регіональні цільові програми та інші заходи і нормативні акти, які спрямовані на створення соціально-економічних умов розвитку спортивно-оздоровчого туризму;

створити постійно діючу інформаційно-пропагандистську та освітню направлену на залучення громадян країни в спортивний туризм і оздоровчий туризм на всіх етапах життєдіяльності людини;

забезпечити мінімальні гарантовані державні пільги для занять оздоровчим туризмом, соціальних стандартів (послуг) в області фізичної культури та спорту в сфері для соціально незахищених категорій і груп населення.

Сукупність підприємств, що функціонують у сфері фізичної культури і спорту, обслуговує потреби професійного спорту і велику область дозвілля, тобто вільний час, який залишається у людей після виконання трудових обов'язків.

Важливим напрямком в діяльності з розвитку спортивного туризму є удосконалення управління та організації [141, с. 301].

Державним органам виконавчої влади спільно з ринками фізкультури, спорту і туризму та активом спортивного туризму необхідно в першу чергу звернути увагу на проблему збереження туристських клубів і туристських секцій, створення найбільш оптимального в міському середовищі місця організації, навчання, згуртування спортсменів туристів, а також спілкування туристів, зберігання матеріалів, необхідної для організації та підготовки маршрутів, змагань, а також створення умов для роботи туристського активу [135, с. 98]. При цьому слід враховувати велику кількість клубів і секцій успішно функціонує при тісному контакті з державним рухом підприємств і організацій усіх форм власності.

Для пропаганди і нормативно-правового забезпечення створення клубів - необхідно розробити типовий комплект документів клубу туристів, пропагувати позитивний досвід їх створення і подальшої роботи в Україні.

Враховуючи повну відсутність у спортивному туризмі матеріальної бази, створеної на спортивно-оздоровчий туризм і розташованої в місцях проведення спортивних заходів, найбільш важливим завданням для органу виконавчої влади в галузі фізичної культури, спорту і туризму створення оздоровчих центрів у природному середовищі та координація їх діяльності.

Організаційним принципом їх створення повинно стати змішана структура, причому незалежно від матеріальних вкладень пріоритетним має бути розвиток ідеологами спортивно-оздоровчого туристського руху, як основними джерелами інтелектуального продукту. Створювані центри можуть мати видову (спортивно-туризму) або міжвидову орієнтацію, служити опорою всьому українському туризму і всіляко заохочуватися з боку держави, громадські і колективні організації сфери туризму, як місця з відпрацювання моделей і перспектив технологій розвитку руху, як на рівні регіону, так і в цілому в країні.

Для розвитку матеріально-технічної бази та інфраструктури спортивно-оздоровчого туризму належить розробити і реалізувати проекти підготовки кадрів, розміщення та харчування, додаткових послуг туристам і населенню.

Велике значення у вирішенні питань розвитку спортивно-оздоровчого туризму відіграє формування у населення стійкого інтересу до досліду цього виду туризму за рахунок надання якісних професійних послуг. Тому важливо спеціалістів та рівень наукових досліджень, що припускає розробку теоретичних методичних основ розвитку і вдосконалення системи підготовки, підвищення кваліфікації та перепідготовки кадрів.

Підготовка кадрів у сфері спортивного туризму має вже більш ніж 40-річну історію свого розвитку, і була націлена, в першу чергу, на більш ефективне забезпечення безпеки на спортивних маршрутах.

В даний час підготовка та підвищення кваліфікації кадрів у спортивно-туризмі здійснюється в школах підготовки туристських кадрів, школах підвищення кваліфікації, установах додаткової освіти, у сфері молодіжного, дитячо-юнацького туризму, у профільних ВНЗ, на курсах і семінарах з підготовки громадських рятувальників у МНС та ін.

Підготовка кадрів спортивного туризму повинна включати різні види підготовки всіх категорій кадрів спортивно-оздоровчого туризму різних дисциплін:

- круглорічної підготовки спортсменів у спортивних клубах і секціях, ДЮСШ;

- підготовка суддів спортивного туризму та тренерів;
- підготовка інструкторів спортивно-оздоровчого туризму;
- підготовка інструкторів-провідників спортивно-оздоровчого туризму.

Також необхідно сприяти офіційній юридичній реєстрації Міжнародної асоціації спортивно-оздоровчого туризму (МФСОТ). В її рамках розробити необхідні нормативні документи зі спортивного туризму. Активно брати участь у складанні календаря спортивних змагань міжнародного рівня.

Однією з головних, хворобливих проблем для України та інших країн є проблема прозорості єдиного туристичного простору. Постійно не уніфіковані умови, всілякі податки і внески створюють великі труднощі при пересуванні туристичних груп по маршруту. Необхідно працювати з правовим забезпеченням прозорості туристичного простору.

Необхідно налагодити взаємопов'язану роботу з спортивно-оздоровчими організаціями України, СНД і зарубіжжя за видами туризму. Розробити систему заходів туристичних, оздоровчих заходів.

3.3 Основні напрямки покращення регулювання ринку спортивно-оздоровчих послуг в Україні

В даний час потрібна розробка комплексу заходів, спрямованих на покращення погіршення ситуації в соціально-економічній сфері, а також на підвищення рівня соціальної захищеності населення, їх реальних доходів. В соціально-економічну сферу включаються спортивно-оздоровчі послуги, тому необхідно всіма можливими шляхами провести ряд ефективних заходів для покращення її стану. Якщо активно не почати реформування економічної сфери, держава не зможе забезпечити нормальне функціонування системи соціальних гарантій, яка багато в чому стала спадщиною дориночного періоду і теж вимагає нового наукового обґрунтування. Необхідно визначити необхідні передумови, під якими слід розуміти засновані на певній теорії (або практичності) умови успішного реформування соціально-значущих галузей

економіки, причому критерієм успішності є досягнення позитивної динаміки індикаторів соціально-економічного розвитку внаслідок проведення реформ. Отже, кожна передумова може розглядатися як чинник досягнення позитивних результатів реформ. Серед таких факторів вирішальна роль у створенні сприятливих умов, що стимулюють прискорення темпів соціальних перетворень економіки, належить політичним чинникам. Саме від політичної волі суб'єктів державної влади і управління залежить проголошення і здійснення нового курсу соціально-економічного та духовного розвитку, підвищення рівня життя населення з урахуванням участі країни в світогосподарських процесах в умовах глобалізації економіки. Необхідною умовою стабільного та ефективного функціонування соціально-економічної сфери є наявність системного інструментального фактора. Роль такого інтелектуального інструментального фактора полягає в створенні організаційних, управлінських та технологічних механізмів вирішення економічних і соціальних завдань на всіх рівнях господарювання, що дозволяє вирішувати питання органічної сполучності процесів економічної та соціальної діяльності людей, зайнятих у тій чи іншій сфері економіки та громадського життя [128, с. 228].

Задоволення потреб населення в систематичних заняттях фізичною культурою і спортом, його оздоровлення, формування фізично розвинутих і здорових громадян є пріоритетним напрямком програми соціально-економічного розвитку України. Одна із стратегічно важливих завдань розвитку спортивно-оздоровчої інфраструктури країни - будівництво фізкультурно-спортивної інфраструктури та оптимізація експлуатації мережі об'єктів спортивно-оздоровчого призначення, що надають комплекс послуг фізичної культури і спорту, з розвинутою інфраструктурою платних послуг населенню.

Враховуючи зростаючу роль соціальних проблем, можна розглядати соціально-трудовий фактор як основний орієнтир економічного розвитку. Основні напрямки створення теоретичних передумов і пов'язаних з ними організаційних реформування соціально-значущих галузей економіки країни представлені на рис. 3.8.

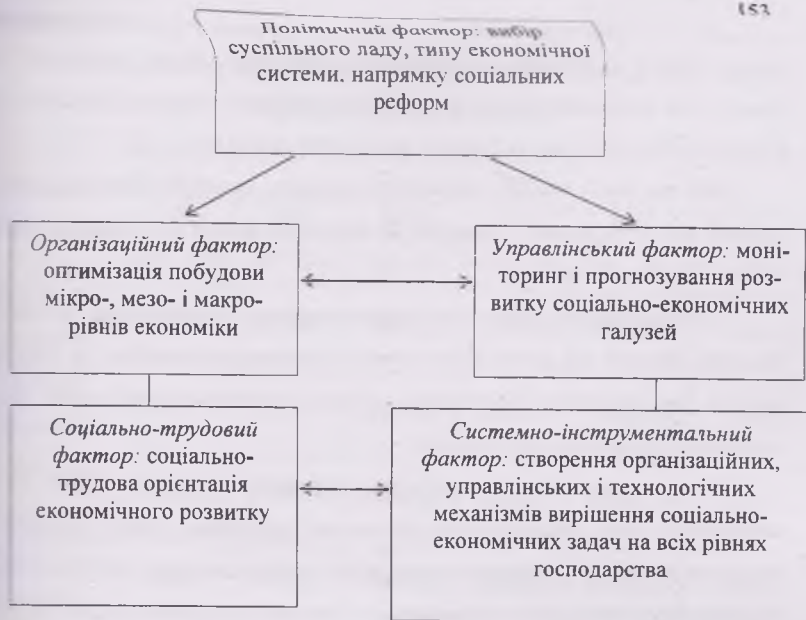

Рисунок 3.8 – Фактори реформування соціально-значущих галузей економіки в їх взаємозв'язку [розробка автора на основі власних досліджень]

Нагальна потреба українського суспільства у фізичному і соціальному управлінні населення ставить за мету регулювання розвитку спортивно-оздоровчих організацій, а також модернізацію державної політики.

Якщо ще пару років тому спортивні клуби створювалися ентузіастами - спортсменами і їх основною клієнтурою були такі ж спортсмени, то в даний час на фітнес, аеробіку, бодібілдинг і просто оздоровчу гімнастику досягла значальних висот.

Мотиви залучення в спортивно-оздоровчу діяльність залежать від статі, рівня фізичного розвитку, соціального і майнового стану, сімейного статусу, природно-кліматичних умов, культурних і релігійних традицій, ступеня розвитку соціальної інфраструктури, і т.д.

Люди за власною ініціативою організуються в групи за інтересами. З часом можуть перерости в громадські організації (клуби, федерації, спілки). Разом з тим вони звертаються в спортивно-оздоровчі споруди (басейни, спортивні фітнес-клуби), які надають послуги на платній основі [71, с. 6].

Все частіше і частіше керівництво великих компаній звертає увагу на здоров'я свого персоналу і створює на базі свого майна спортивні клуби, фітнес-центри, тренажерні зали.

Так формується ринок спортивно-оздоровчих послуг, який чутливо реагує на зміни попиту, на появу нових видів спортивно-оздоровчих та рекреаційних методів, що неможливо здійснити в умовах жорсткого планування державних спортивно-оздоровчих організацій.

Як громадські, так і (тим більше) приватні спортивно-оздоровчі організації здійснюють свою діяльність без фінансової підтримки з боку держави. Враховуючи високу соціальну значущість спорту для всіх, державна підтримка повинна надаватися, але не фінансова, а у вигляді створення режиму сприятливості для діяльності спортивно-оздоровчих організацій.

Маючи законодавчо забезпечені економічні повноваження, державні органи не досягли істотного економічного впливу на сферу фізичної культури і спорту. Однак цього не відбувається у практичному житті, оскільки, держава не завжди спроможна підкріпити отримані повноваження відповідними фінансовими ресурсами.

Аналіз таблиці 3.6 фінансування з місцевих бюджетів сфери фізичної культури і спорту в Україні у 2009-2013 рр. показує, що існують певні позитивні тенденції у фінансовому забезпеченні сфери фізичної культури і спорту в Україні.

Таблиця 3.6

Фінансування з місцевих бюджетів сфери фізичної культури і спорту в
Україні у 2009-2013 рр. [151]

Джерела фінансування	Роки					
	2009 тис. грн	2010 тис. грн	2011 тис. грн	2012 тис. грн	2013 тис. грн	2013р. у % до 2009 р.
Державний бюджет	13194,3	14573,7	10601,7	22334,3	28500,8	216,01
Місцевий бюджет	80027,8	132577	242351	298284	364336	455,26
Бюджетні джерела	44808,1	38015,8	38740,4	78040,1	93064,3	207,7
Фіскальні бюджети	8722	10932,2	14691,4	16634,9	22567,6	258,74
Фонди примств, організацій, закладів	24131,2	31608,9	36240,1	74667,3	87309,6	361,81
Фонди цільового фінансування	11264,3	24522	31651,1	46251,3	56990,5	505,94
Всього:	182148	252229	342625	536212	652769	358,37

Останніми роками обсяг фінансування збільшився у 3,5 рази, а питома вага державних коштів зросла з 51,1% до 59,8%. При цьому значно зросла роль місцевих бюджетів, що характерно для країн з ринковою економікою. Водночас за порівняльними показниками не можна сховати те, що в Україні, протягом останнього п'ятиріччя на розвиток фізичної культури і спорту з Державного бюджету щорічно виділялось менше 0,5% його видаткової частини, що у кілька

разів нижче середньоєвропейських показників. Так, видатки Державного бюджету України 2011 року на фізичну культуру і спорт склали лише 0,35 %.

Першочерговим завданням у цьому напрямку є поступове збільшення видаткової частини Державного бюджету України на сферу фізичної культури і спорту. У Державному бюджеті на 2012 рік загальна сума видатків на сферу фізичної культури та спорту збільшена на 20 %. Наразі, постає завдання збільшити цей показник до 1 % у 2013 році, що орієнтовно складатиме 1,4 млрд. грн.

Муніципальна влада знаходиться ближче до безпосередніх потреб і потреб жителів міської спільноти, може повніше враховувати місцеві національно-культурні особливості.

Регіональна політика у спортивно-оздоровчій сфері може включати наступні заходи, що входять до сфери компетентності місцевої влади:

- встановлення понижуючих коефіцієнтів на оренду приміщень, що перебувають у регіональній власності для спортивно-оздоровчих організацій;
- зниження ставок оплати комунальних послуг (вода, тепло і електроенергія) для спортивно-оздоровчих закладів (басейнів, стадіонів, фітнес-клубів);
- надання площ і вулиць міста для святкових спортивно-оздоровчих заходів (рішення транспортних проблем, забезпечення безпеки, медичної допомоги та прибирання);
- створення механізму підтримки громадських ініціатив на комунітарній основі (заохочення найбільш вигідних соціально-економічних ініціатив).

Таким чином, основний принцип державного управління сферою спортивно-оздоровчих послуг є підтримка самодіяльного руху, створення умов найбільшого сприяння, "м'яке" регулювання економічними методами. Це сказане особливо актуально з урахуванням того, що спортивно-оздоровчі заходи є одним з компонентів формування здоров'я нації. Як підкреслюють дослідники, в умовах соціально-економічних і політичних перетворень в Україні особливе значення набувають проблеми зміцнення фізичного та соціального здоров'я людини, формування здорового способу

внього стилю життя [90, с. 96]. Отже, проблема здоров'я нації стає
національної безпеки України, бо здоров'я нації - це міць держави.

Тенденції комерціалізації та професіоналізації, з одного боку, а також
конкуренція навколо бюджетних коштів - з іншого, свідчать про те, що
повинен навчитися самостійно отримувати прибуток з наявних у його
ресурсів. Довгий час спорт і економіка розглядалися навіть на
як дві окремі галузі. Вважалося, що спорт - це хобі, проведення вільного
він не має нічого спільного з економікою, професією, торгівлею. Сьогодні
кардинально змінилося: в спорті можна заробити непогані гроші, зрозуміло, в
жорсткій конкуренції, але і традиційні ресурси спорту стають все більш
важкими. Внаслідок цих процесів стає ясно, що спорт потребує не тільки
спортсменів і тренерів, але і професійних економістів, управлінців,
соціологів. Це стосується всіх його сфер: спорту для глядачів,
професійного спорту, спортивних спілок і клубів, комерційної пропозиції або
та регіонального управління. Спорт потребує людей, які могли б,
наприклад, розрахувати вартість будівництва басейну або проведення великої
події і не володіли при цьому уривчастими знаннями про фінанси,
мент, маркетинг, а розбиралися б в спортивній продукції, спортивно-
послугах, організаціях, культурі спорту. Оскільки спорт в багатьох
доявах дуже чітко класифікується з економічної та управлінської сторін, то
багато чого з економічної теорії та теорії управління застосовано і в спорті.
Трактувати економіку спорту як науку, що вивчає не тільки економічні
спорту, а й соціологічні, психологічні, юридичні, з якими стикаються в
роботі спортивні організації всіх видів. Останні, природно, повинні
в контексті економіки.

Економіка спорту, як наука повинна демонструвати особливості,
кожній окремо взятій країні, наприклад у Німеччині це насамперед
становище спортивних спілок і клубів; в США - зразковий
командний спорт. В Україні становлення економіки спорту як науки
для того, щоб з найбільшим ефектом використовувати те, що ще

залишилося від минулого, показати можливі резерви ресурсного забезпечення спорту, а в кінцевому підсумку - для збереження здоров'я нації. Спорт - це небагато галузей, де Україна все ще конкурентоспроможна. І сьогодні, коли більше людей шукають баланс між стресом і розрядкою, хочуть знайти покликання, зберігаючи здоров'я і відчуваючи себе працездатними, фізична культура, спорт, профілактика і реабілітація - це якраз і є ті поняття, які пов'язані з успіхами будь-якого сучасного суспільства. Якщо ми хочемо майбутньому здорову націю - зараз потрібні фахівці, які розуміють, що частина економіки і управління ним в професійній, комерційної або будь-якій іншій сфері вимагає відповідних фахівців, методів і форм.

Необхідно запровадити інтерес і до професійного спорту в Україні. Спортивно-оздоровчі організації можуть забезпечувати спортсменам умови підготовки до спортивних змагань та участі в них, своєчасну виплату зарплати, виконувати інші зобов'язання, передбачені договором про спортивну економічну діяльність.

У професійному спорті України встановлюється ринковий механізм використання послуг гравців. Суб'єктами механізму є професійні спортивні клуби, їх власники, професійні гравці, непрофесійні таланти.

Збереження в команді талановитих гравців в більшості випадків є результатом володіння активом, що приносить значну віддачу (прибуток) власникові клубу. Цей прибуток може бути отриманий або в результаті безпосереднього використання таланту гравця, контрактом якого володіє власник клубу, або в результаті продажу цього контракту іншим командам.

Професійні спортсмени та клуби - два основних елементи мікроекономіки професійного спорту. Спортсмени, які мають професійні можливості, отримують дохід від їх продажу на ринку ігрових контрактів. Клуби, організації застосовують контракти для отримання доходу від ігрових виступів.

Неокласична теорія фірми побудована на припущенні, що фірма максимізує прибуток, який полягає в максимізації прибутку при заданій спортивній функції і заданих перемог і цінах витрат (оплата вартості контрактів). Вирішуючи задачу

в кінці спортивного сезону, клуб може вибрати будь-який вектор витрат з множини допустимих витрат, тому завдання формулюється в такому вигляді за умови $x > 5$:

$$\text{Max } \Pi(x) = Pf(x) - wx, \quad (3.2)$$

де $\Pi(x)$ - цільова функція прибутку;

P - ціна перемоги гравця в лізі;

$f(x)$ - спортивна функція, що характеризує кількість перемог;

w - вартість утримання гравця в клубі;

x - інструментальна змінна, що характеризує талановитого гравця;

Клуб може продати ігровий контракт по вказаних цінах і отримати дохід.

Клуб отримує дохід і від ігрових матчів. Економічна теорія особистого управління моделює діяльність власника клубу, спрямовану на максимізацію прибутку та корисності. Корисність, одержувану власником, обмежують бюджетом клубу:

$$W_T + S_n = P_c, \quad (3.3)$$

де W_T - загальний дохід від продажу контрактів;

S_n - дохід від ігрових матчів;

P_c - загальна витрата.

Основне завдання економічних досліджень полягає в знаходженні рівноваги між максимізацією прибутку та корисності.

Виходячи з моделі максимізації прибутку власник буде наймати гравців, які принесуть максимальний дохід з різних джерел (продаж контрактів, дохід від оренди і т. д.). Виходячи з моделі максимізації корисності, клуб отримує прибуток завдяки перемозі на змаганнях і буде купувати ігрові контракти до того часу, поки гранична корисність перемог перевершить граничну вартість контрактів.

Якщо власники клубів будуть максимізувати прибуток, вони можуть обмежитися на присвоєння короткострокового доходу. Якщо ж вони прагнуть до максимізації корисності, можна розраховувати на довгостроковий дохід від наявності в команді талановитого спортсмена. Істотна відмінність між

моделями полягає в підході до розподілу доходу клубу і обов'язкову заробітної плати.

Сфера надання спортивно-оздоровчих послуг є соціально-значущою процесі її регулювання, крім безпосередніх учасників ринку, активну участь (або повинна приймати) держава, яка здатна змінювати пріоритети напрямів спортивно-оздоровчої діяльності, задовольняючи державні потреби.

Дослідження впливу сучасних економічних моделей на загальної рівноваги двох елементів мікроекономіки показують, що професійного спорту максимізація корисності замінює максимізацію прибутку; одночасно покращуючи конкурентоспроможності професійної ліги.

Одним із сучасних та дієвих методів державного регулювання спортивно-оздоровчих послуг є створення web-порталу. Основною функцією якого буде можливість кожного громадянина України створення втілення в життя суспільно-значущих потреб. Механізм дії представлений на рисунку 3.9.

Перед подачею за'явок для отримання соціально-значущих послуг пропонуємо створення голосування за пропозицію, адже відповідно ще більшою є кількість потреб кожного із нас. Тому якщо населення підтримує запропоновану пропозицію то вона переходить на наступний етап до експертної служби.

У ситуаціях суспільно значущих змін (кризові явища, екологічно значущі проекти тощо), необхідно здійснювати соціально-економічні, правові, медико-організаційні та інші заходи запобігти загрозам здоров'ю і фізичному розвитку людини, а також здійснити корекцію цілей суспільно значущих змін і засобів їх досягнення.

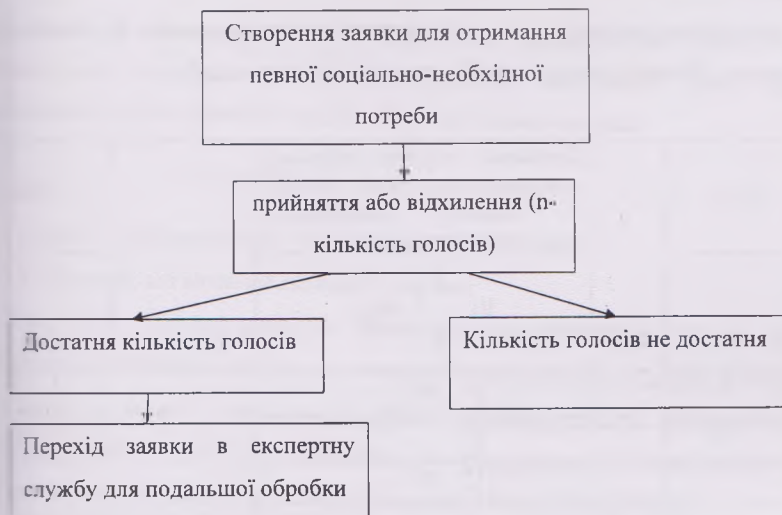

Рис. 3.9. Механізм дії державного web-порталу України [розробка автора]

На рисунку 3.10 схематично показаний механізм державного регулювання спортивно-оздоровчих послуг, що складається з трьох основних блоків.

На стан сфери спортивно-оздоровчих послуг $S(t)$ за період часу t впливають кількісні параметри: зовнішнє середовище у вигляді інформаційного $I(t)$ і ресурсного $R(t)$ потоків, які накладають обмеження на $S(t)$; стан входів a, b, c ; стан виходів a_1, b_1 . Блок А включає вихідні кількісні та якісні значення різних суспільних змін (a, b, c), прогноз впливу яких на стан здоров'я споживачів здійснюється спеціальними експертними структурами в рамках державної політики розвитку фізичної культури і спорту (блок Б).

Залежно від результатів експертизи зазначені цілі можуть бути допущені до реалізації (блок А1) або не допущені до реалізації. Так, мета a , орієнтована на досягнення певної суспільно значущого результату a_1 але не враховує інтереси окремих категорій споживачів спортивно-оздоровчих послуг, які допускаються до реалізації лише після адекватної переробки цієї мети у відповідності до

законодавчо закріплених вимог державної політики розвитку фізичної культури та спорту. Функцію такої переробки виконує підсистема $aa1$.

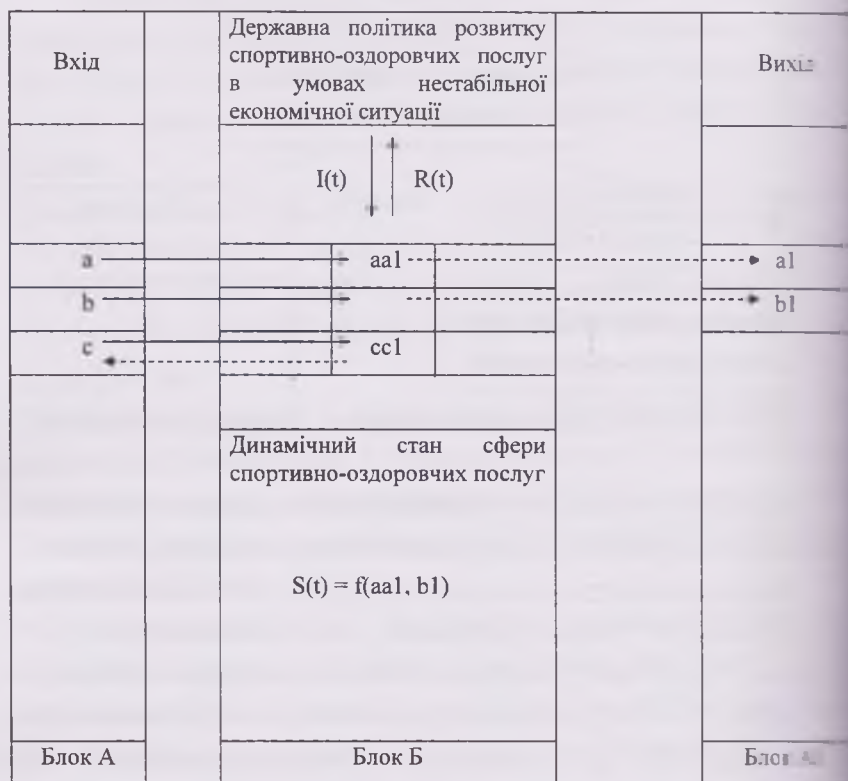

Рисунок 3.10 – Модель державного регулювання сфери спортивно-оздоровчих послуг в умовах нестабільної економічної ситуації [розробка на основі власних досліджень та літературних джерел 44, 53]

Відносно мети b подібна корекція не потрібна, оскільки за результату оцінки в рамках державної політики розвитку фізичної культури встановлено, що реалізація зазначеної мети (перехід в стан $b1$) не впливає на здоров'ю. Мета вектора c не може бути допущена до здійснення (перехід в стан $c1$) у зв'язку з виявленою неможливістю її переробки з урахуванням

живачів в підсистемі cс1 і, відповідно, неможливістю виключення несприятливих наслідків для здоров'я. Рівняння динамічного стану сфери спортивно-оздоровчих послуг записується в наступному вигляді:

$$S(t) = f(aa1, b1) \quad (3.4)$$

де $S(t)$ - приріст функції стану системи;

f - функція, що визначає еволюцію системи.

Державна політика розвитку сфери спортивно-оздоровчих послуг може змінитися на запропонованій нами концепції планування та втілення процесів, що принесуть зміни у досліджувану сферу. Держава впливає на економічну структуру ринку спортивно-оздоровчих послуг, використовуючи індикативне планування з ціллю виправлення недоліків ринку і його регулювання.

Індикативне планування – одна з форм державного регулювання ринкової економіки. Започатковане урядами зарубіжних країн. В індикативному плануванні виділяють два типи планів кон'юнктурний і структурний [16, с. 46]. Суть першого – у забезпеченні економічної рівноваги на ринку, тобто високої продуктивності, рівноваги платіжного балансу, стабілізації цін тощо. За такого планування завдання щодо виробництва та інвестицій не були обов'язковими і виконувалися лише як прогнозування ймовірного розвитку в межах урядової політики.

Структурне планування розглядалось як засіб досягнення певних структурних змін в економіці і полягало в тому, що для забезпечення розвитку перспективних галузей, які потребували значних інвестицій, держава планувала великі інвестиції, стимулювала приватні інвестиції та розробку кількісних показників для галузі.

Запропонована нами система індикативного планування (рисунок 3.11.) складається в себе дві підсистеми: індикативне планування державних спортивно-оздоровчих послуг та індикативне планування приватних спортивно-оздоровчих послуг.

Перша підсистема охоплює відносини між державними та регіональними органами влади, з одного боку і органами місцевого самоврядування – з другого, та вирішує наступні задачі: встановлення переліку та рівня державних та мінімальних соціальних стандартів у відповідності з гарантіями держави щодо надання спортивно-оздоровчих послуг, які повинні забезпечувати необхідний рівень споживання соціальних благ; розробка соціальних та фінансових нормативів для регіонів; формування бюджетної політики; створення сприятливих регіональних та місцевих умов для розвитку територіального ринку спортивно-оздоровчих послуг; моніторинг дослідження ринку спортивно-оздоровчих послуг. Підсистема індикативного планування приватних спортивно-оздоровчих послуг розподіляється на відносини, що склалися між державними органами влади й приватними продуцентами соціальних благ, і вирішує наступні задачі: реалізація державної стратегії розвитку ринку спортивно-оздоровчих послуг; створення найважливішої умови для підвищення рівня життя населення та прискорення темпів росту національної економіки; погодження інтересів приватного сектора з суспільними інтересами; вивчення ринку спортивно-оздоровчих послуг; аналіз кон'юнктури та її покращення; розробка орієнтирів (індикаторів) по якості спортивно-оздоровчих послуг для приватного сектора спортивно-оздоровчих послуг; забезпечення матеріального стимулювання досягнення індивідуальних соціальних показників за допомогою пільгових кредитів, податкових та інших інструментів; моніторинг спортивно-оздоровчих послуг; контроль за пропонованими приватними спортивно-оздоровчими послугами.

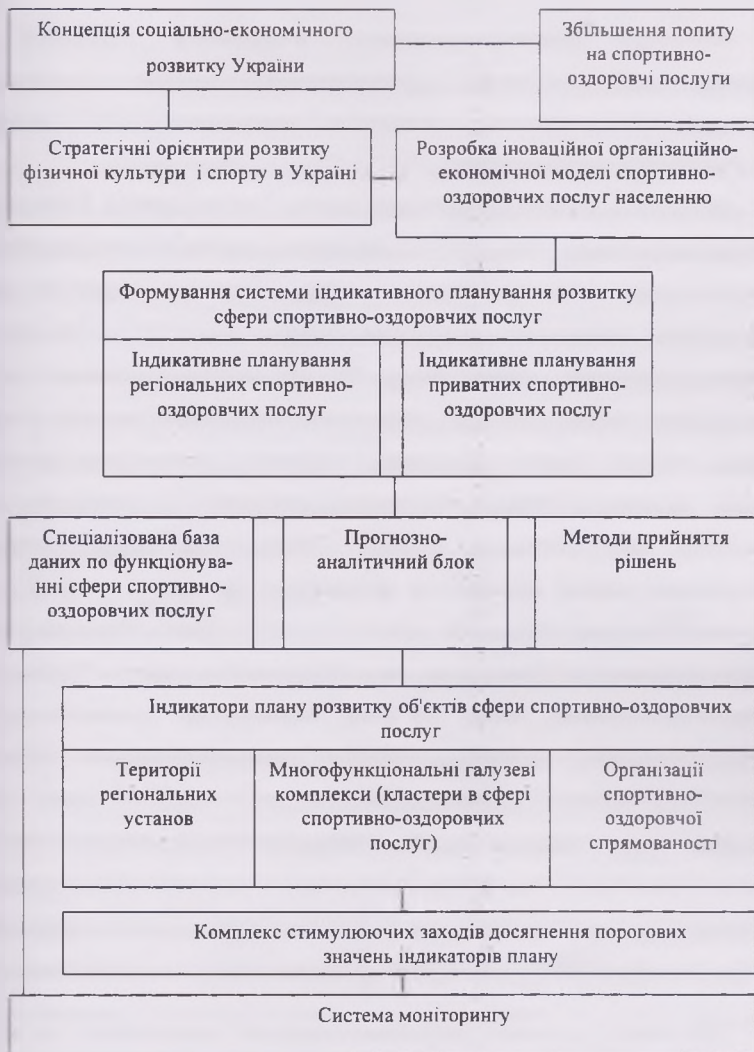

Рисунок 3.11 - Формування системи індикативного планування розвитку сфери спортивно-оздоровчих послуг [розробка автора на основі власних досліджень]

Інтеграція матеріально-технічних можливостей організацій сфери спортивно-оздоровчих послуг з реструктуризацією системи управління дозволить істотно підвищити ефективність використання наявних матеріально-технічних та кадрових ресурсів.

Кластери у сфері спортивно-оздоровчих послуг можуть формуватися на регіональному рівні і включати в себе освітні установи спортивно-оздоровчої спрямованості. Організації, надають послуги спортивно-оздоровчого характеру різного рівня, типів і видів, підприємства спортивної індустрії та інші організації а також управлінську інфраструктуру. Модель кластера з фізичної культури і спорту являє собою сукупність структурних підрозділів, фактично утворюючи цілісну систему. Основа об'єднання в кластер - максимальна організаційна (адміністративна) інтеграція різнорівневих організацій для вирішення комплексу взаємопов'язаних завдань. Оптимальний варіант інтеграції - використання моделі «асоціації зі збереженням юридичних осіб». Основними стратегічними цілями створення кластера у сфері спортивно-оздоровчих послуг є підвищення якості досліджуваних послуг; забезпечення адаптації установ спортивно-оздоровчих послуг до змін; впровадження інноваційних організацій фізичного виховання та розвитку, активізація наукових досліджень і інноваційної діяльності у сфері фізичної культури і спорту. При цьому, проведення інноваційних перетворень у спортивно-оздоровчій сфері дозволить застосувати фізичному вихованню та розвитку спортивно орієнтований підхід, заснований на конвертуванні концепції тренування, як поки єдиного науково обгрунтованого вчення про управління та регулювання розвитком фізичного потенціалу людини.

Для кожної організації спортивно-оздоровчої спрямованості, що входить до складу кластеру, мається вектор початкового стану

$$S^0_j = \{S^0_{j1}, \dots, S^0_{jp}, \dots, S^0_{jm}\}, \quad (3.5)$$

де j - номер інгредієнта (продукту або ресурсу);

m - число інгредієнтів;

$$j = 1 \dots m.$$

Радикальні зрушення у зовнішньому середовищі є джерелом істотних змін у організаціях спортивно-оздоровчих послуг. Складні організації сфери спортивно-оздоровчих послуг - організації, що об'єднують кілька типів і видів організацій в самодостатню систему. основна частина якої реалізує соціальні завдання, а інша - управлінські, наглядові, сервісні і т.п. функції по відношенню до першої. В умовах нестабільної ситуації відбувається створення, розвиток та організація нових організаційних ніш, що сприяють формуванню нового ресурсів та ведуть до розвитку інноваційної активності залучених в них організацій. У цьому зв'язку реалізація селективної моделі управління генеруючого процесу діяльності на протязі аналізованого часового інтервалу матиме так:

$$C_{cm}^{(j)} = C_{вн}^{(j)} + C_m^{(j)} \quad (3.6)$$

$C_{cm}^{(j)}$ - сукупний інвестиційний потенціал сфери спортивно-оздоровчих послуг;

$C_{вн}^{(j)}$ - власний інвестиційний потенціал сфери спортивно-оздоровчих послуг;

$C_m^{(j)}$ - інвестиційний потенціал, який залучається у сферу спортивно-оздоровчих послуг.

Власний потенціал сфери спортивно-оздоровчих послуг регіону ділиться на внутрішній (створюваний у виробництві спортивно-оздоровчих послуг) і зовнішній (створюваний для потреб макроекономічних галузей) складові. Пропорції внутрішнього потенціалу визначаються багатьма факторами, перш за все економічним станом в господарстві країни галузі, а також статусом великих галузевих кластерів. При цьому необхідно встановити оптимальні пропорції між внутрішнім обсязі інвестиційного потенціалу, що є доцільним залучати в підприємствах та галузевих кластерах. У рамках сфери спортивно-оздоровчих послуг необхідно спочатку визначити співвідношення між

інвестиційним та виробничим потенціалами, тобто знайти норматив витрат на інвестиції в чистому доході. Цей норматив виявляє співвідношення між обсягом інвестицій і виробництвом та може бути розрахований наступним чином:

$$A = \frac{C_{(t)}^{III}}{Y} \quad (3.7)$$

де A - норматив інвестиційної ємності сфери спортивно-оздоровчих послуг;
 $C_{(t)}^{III}$ - інвестиційний потенціал сфери спортивно-оздоровчих послуг;
 Y - чистий дохід сфери спортивно-оздоровчих послуг.

Ретроспективний аналіз нормативних величин інвестиційної ємності дозволить визначити пропорції інвестиційного потенціалу на етапі передпланування обґрунтування обсягів окремих складових інвестиційного потенціалу сфери спортивно-оздоровчих послуг. Ефективно функціонуючі організації та установи сфери спортивно-оздоровчих послуг відчутно знижують рівень соціально-економічного неблагополуччя в найрізноманітніших його проявах, сприяючи тим самим соціальному та економічному оздоровленню країни. При визначенні ефектності діяльності у сфері спортивно-оздоровчих послуг необхідно користуватися органічно пов'язаними групами показників, виділяючи мікро-, мезо- і макрорівні діяльності.

Ще одним напрямком покращення діяльності спортивно-оздоровчої сфери є транспортне забезпечення. Суть запропонованого напрямку полягає у організації рейсів автобусів, які довозитимуть клієнтів до спортивно-оздоровчих закладів. Особливу увагу слід звернути на школярів, яких батьки не мають змоги довозити до спортивно-оздоровчих закладів, оскільки, перебуваючи на роботі. Відповідно до цього буде можливість транспортування зразу із місця навчання до місця проведення занять, це збільшить кількість споживачів досліджуваного виду послуг. Такий підхід є зручним як для дорослих так і для дітей. При організації транспортного забезпечення потенційних споживачів спортивно-оздоровчих послуг можна досягнути значного підвищення продуктивності досліджуваного виду послуг.

Відносно діяльності спортивно-оздоровчих організацій на макрорівні найбільш загальним критерієм її ефективності можна вважати стабілізацію загального здоров'я суспільства, його поступове поліпшення. До цієї групи належать показники динаміки окремих соціальних девіацій. Друга група показників - статистичні дані про стан і динаміку розвитку сфери спортивно-оздоровчих послуг, доступність та поширення їх послуг. На мезорівні мова йде про результат роботи конкретних установ по задоволенню потреб у спортивно-оздоровчих послугах. При цьому можуть бути використані характеристики, вимірювані в рангових шкалах (ступінь відповідності нормативам безпеченості), а також дихотомічні змінні (відповідність чи невідповідність нормативам). Проблема економічної ефективності трансформується в завдання досягнення заданого результату з мінімальними витратами на надання державних регіональних спортивно-оздоровчих послуг.

Важливо оцінити ефективність використання виділених бюджетних ресурсів за допомогою наступних показників: рівень використання державного та муніципального майна; час надання державної і регіональної спортивно-оздоровчої послуги; оборотність коштів; показники фінансового стану та інше. Наступна група показників - оцінка якості послуг з боку споживачів і відповідності наданих послуг діючим стандартам (на мікрорівні). З точки зору ефективності принципово важливо, щоб запити клієнта були задоволені вчасно, з високою якістю і в повному обсязі, а основне щоб спортивно-оздоровчі послуги були доступні і надані на високому професійному рівні. Оцінка соціальних та економічних ефектів у споживача виробляється на основі проведення емпіричних досліджень з використанням наступних показників: ступінь задоволеності споживача спортивно-оздоровчою послугою; наявні недоліки спортивно-оздоровчої послуги; наявність незадоволених потреб та ін.

Висновки до 3 розділу

1. Розглядаються та аналізуються основні проблеми розвитку спортивно-оздоровчого ринку в Україні та вказуються основні шляхи

вдосконалення механізму управління територіальними спортивно-оздоровчими закладами на осові врахування зарубіжного досвіду розвитку спортивно-оздоровчих послуг у практиці функціонування досліджуваної сфери як підсистеми національної економічної системи у процесі формування міжнародного цивілізованого ринку спортивно-оздоровчих послуг в Україні.

2. З вище викладеного, можна зробити висновок, що перспективи розвитку і розширення спектру спортивно-оздоровчих послуг у сфері фізичної культури і спорту в нашій країні є дуже слабкими. Нажаль, наша країна ще не дійшла до розуміння того що спорт та фізична культура це вагома і прибуткова галузь.

3. В ході написання монографії виокремлено основні напрями покращення регулювання ринку спортивно-оздоровчих послуг. Серед них корпоративний брендинг, який допоможе спортивно-оздоровчим організаціям окремих послугі диференціюватися від конкурентів, створити додаткову цінність, збільшить кількість та якість надання послуг в довгостроковому періоді. Необхідно спиратися на те, що просування спортивно-оздоровчих послуг на ринку, може і повинно спиратися на розвиток репутаційної складової ресурсного потенціалу спортивно-оздоровчої організації.

4. Аргументується положення про те, що рушійною силою досягнення ефективного розвитку спортивно-оздоровчих послуг є спортивно-оздоровчий туризм. Який необхідно розвивати на території України, адже наша місцевість багата на цікаві та мальовничі краєвиди, де можна з користю провести вільний час. Удосконалення комплексу спортивно-оздоровчого туризму неможливе без створення сучасної туристичної інфраструктури спортивно-оздоровчого характеру, що принесе збільшення податкових надходжень до бюджету держави і регіонів, притоку іноземної валюти та збільшення кількості робочих місць, а також зацікавленість з боку інвесторів як міжнародних так і внутрішнього рівнів.

5. Зроблено висновок про те, що для подальшого розвитку спортивно-оздоровчих споруд, організацій та якісних спортивно-оздоровчих послуг

послуг, в умовах побудови ринкових відносин, необхідні грамотні фахівці. Саме тому, на сучасному етапі розвитку спортивно-оздоровчих послуг стає актуальним питання про підготовку спортивних менеджерів, фахівців у галузі економіки фізичної культури і спорту, які, ставши керівниками великих спортивних об'єктів, змогли б впровадити передумови для створення сучасного ринку спортивно-оздоровчих послуг.

6. Аналіз спортивно-оздоровчої сфери показує, що її майбутнє залежить, в першу чергу, від соціально-економічних та політичних умов, ставлення органів державної влади країни та органів місцевого самоврядування.

7. На основі узагальнення світового досвіду регулювання діяльності спортивно-оздоровчих закладів пропонуються заходи щодо його використання з метою забезпечення ефективного процесу розвитку ринку спортивно-оздоровчих послуг в Україні, конкретно вказується на організаційно-економічні напрями впровадження спортивно-оздоровчої політики у різних країнах, які мають важливе значення для підвищення ефективності функціонування спортивно-оздоровчої галузі у рамках національної економіки.

ВИСНОВКИ

Узагальнено науково-теоретичні підходи і запропоновано нове вирішення наукової проблеми щодо вдосконалення регулювання ринку спортивно-оздоровчих послуг.

1. Враховуючи євроінтеграційні процеси, перспективи становлення України як країни з ринковою економікою та сучасні тенденції у розвитку суспільних потреб, аналізуються у якості самостійного предмету дослідження економічно-соціальні аспекти розвитку ринку спортивно-оздоровчих послуг. Ширше розкривається теоретичний зміст поняття «спортивно-оздоровчі послуги», акцентується увага на таких основних характеристиках як соціально-економічна спрямованість, поліфункціональність, суспільна значущість.

2. На основі теоретичного аналізу та структуризації, спортивно-оздоровча діяльність розглядається як досить складне інституційне утворення, функціонування якого забезпечує потреби профілактики, лікування, відпочинку та оздоровлення громадян України. У сучасному розумінні спорт і фізична культура є одними з головних життєвих потреб людей різного віку. Попит на спортивно-оздоровчі послуги, спортивні товари вплинули на створення динамічного спорту та комплексної системи спортивного бізнесу, під яким слід розуміти консолідованість підприємств, інститутів та економічних відносин, пов'язаних з здійсненням підприємницької діяльності в спортивно-оздоровчій сфері.

3. Обґрунтовано економічну значимість спортивно-оздоровчої сфери. Виділено що за рахунок проведення змагання збільшується кількість вболівальників, в тому числі й іноземних туристів, що стимулює розвиток галузей сфери послуг, як готельний і туристичний бізнес, торгівля, громадське харчування, медична промисловість (спортивна медицина і фармакологія).

4. Виділено характерні риси ринку спортивно-оздоровчих послуг. Висновком є те, що спортивно-оздоровчий ринок послуг є ринком покупців, адже пропозиція спортивно-оздоровчих послуг перевищує попит на них; ринок спортивно-оздоровчих послуг пропонує послуги, які не є першою необхідністю, що створює

розвиток досліджуваної сфери; спортивно-оздоровчі послуги задовільняють потребу відпочинку для людини.

5. Сформульовано інформативні, обґрунтовані визначення: економіка спортивно-оздоровчої сфери – це раціональне управління господарством, яке пропонує методи вирішення теоретичних і практичних завдань, що виникають між суб'єктами спортивно-оздоровчих відносин, пов'язаних з використанням матеріальних, трудових, фінансових та інших ресурсів на рівні окремих спортивно-оздоровчих організацій і суспільства в цілому з метою прогнозування економічних процесів та їх регулювання. Ринок спортивно-оздоровчих послуг – складна система економічних відносин між виробниками та споживачами (клієнтами) спортивно-оздоровчих послуг, виходячи з можливості продавця без значних додаткових витрат реалізувати послугу на найближчій до покупця (клієнта) території із забезпеченням бажаних змін для або на користь одержувача послуги.

6. Розроблено модель фінансування фізичної культури і спорту в нашій країні виходячи з проведеного аналізу зарубіжного досвіду. Виявлено необхідність впроваджувати «моду» на спорт серед населення України, за допомогою ЗМІ, та забезпечуючи надання якісних та доступних населенню спортивно-оздоровчих послуг. Виходячи з успішного досвіду багатьох країн, а саме США, запропоновано переорієнтовувати спортивно-оздоровчі заклади на цільові, які надаватимуть широкий спектр послуг, а саме: наявність в кожному спортивно-оздоровчому закладі спортивних залів, тренажерних залів, басейнів для дітей, плавальних басейнів, бігових доріжок та ін..

7. Зроблено висновок про те, що сучасний розвиток спортивно-оздоровчої сфери повинен ґрунтуватися на комплексному і одночасному поєднанні оздоровчих та спортивних послуг, що передбачає створення відповідної ринкової інфраструктури. Досліджено, що необхідною умовою розвитку ринку спортивно-оздоровчих послуг є забезпечення соціально-економічної взаємодії з використанням інтеграційного підходу починаючи з

визначення попиту і потенційних споживачів до розробки і реалізації необхідних послуг.

8. Проаналізовано механізм реалізації першочергових завдань з розвитку та регулювання спортивно-оздоровчого туризму, враховуючи його соціально-економічне значення. Охарактеризовано основні аспекти та напрямки покращення регулювання розвитку спортивно-оздоровчого туризму на теренах України. Також запропоновано розробити та прийняти нові законодавчі акти, а саме: Закон України «Про соціальний туризм», закон України «Про туристичну ренту».

9. Запропоновано надавати широкий спектр додаткових послуг, які сприятимуть стимулюванню зростанню попиту на спортивно-оздоровчі послуги, а саме: з продажу спортивного інвентарю, одягу та взуття, прокату спортивного інвентарю та обладнання, виробництва та продажу спортивної атрибутики, спеціалізованому харчуванню спортсменів, а також харчуванню тренерів та обслуговуючого персоналу спортивних команд, активізації діяльності культурно-видовищних послуг з проведення концертів, тематичних заходів, національних свят; організації супутніх послуг зі страхування спортсменів, банківського обслуговування спортивних команд та організацій, що користуються послугами стадіону, рекламному, транспортному, готельного обслуговування; забезпечення транспортного обслуговування щодо доїзду команд чи безпосередньо спортсменів, клієнтів спортивних закладів до місць проведення спортивно-оздоровчої діяльності, а також школярів від місця навчання до відпочинку в оздоровчих центрах.

10. Створити державні, регіональні та локальні інформаційні бази, розробити пропагандистські та інформаційні технології за основними видами діяльності галузі, в тому числі шляхом використання практики графічних та соціальними програмами, що подаються на конкурсній основі засобами масової інформації.

11. Запропоновано створення позабюджетного фонду для фінансування наукових досліджень та експериментальних розробок у галузі фізичної культури та спорту, а також створити мережу регіональних наукових центрів, зосереджених на

роботу на науково-методичному забезпеченні на вирішенні регіональних проблем розвитку фізичної культури і спорту.

12. Застосування кластерних технологій в управлінні спортивно-оздоровчими закладами, що є однією з ефективних форм територіальної організації, а також безпосередньо сприяють налагодженню взаємодії між управлінськими структурами і колами бізнесу у процесі вирішення існуючих регіонально-економічних проблем у певному регіоні.

13. Досліджено стан і тенденції становлення та розвитку ринку спортивно-оздоровчих послуг в Україні, що вказує на необхідність вивчення світового досвіду, міжнародної спортивно-оздоровчої діяльності і доцільність його використання у вітчизняній практиці. На основі узагальнення зарубіжного досвіду управління спортивними, спортивно-оздоровчими послугами пропонуються рекомендації щодо його використання з метою забезпечення ефективного процесу розвитку спортивно-оздоровчої галузі в Україні, конкретно вказується на організаційно-економічні напрями управлінської політики різних країн і які мають важливе значення для підвищення ефективності функціонування спортивно-оздоровчого ринку послуг у рамках національної економіки. Тільки завдяки зваженій інтеграційній політиці уряду, постійній співпраці з міжнародними партнерами, стратегічним забезпеченням державних програм можна досягти успіху в регулюванні спортивно-оздоровчою сферою.

Література:

1. Абрегова М. К. Современная стратегия предпринимательской деятельности – фактор развития и активного роста малого бизнеса / М. К. Абрегова, Л. З. Шибзухова // Экономика и социум. – 2011. – № 1. – С. 8–12.
2. Азар В. И. Экономика туристского рынка / В. И. Азар. – Москва : Дело, 2000. – 253 с.
3. Азарова Т. В. Технологія оцінки соціальних програм та проектів / Т. В. Азарова, Л. К. Абрамов. – Кіровоград, ІСКМ, 2007. – 100 с.
4. Алексеева Н. Ф. Методи прогнозування взаємопов'язаних показників соціально-економічного розвитку України / Н. Ф. Алексеева // Вісник КДПУ ім. Михайла Остроградського. – 2008. – Вип. 1 (48), ч. 1. – С. 120–123.
5. Анурин В. В. Маркетинговые исследования потребительского рынка / В. Анурин, И. Муромкина, Е. Евтушенко. – Москва : СпортАкадемПресс, 2004. – 195 с.
6. Асаул А. Н. Роль государства в смешанной системе хозяйствования / А. Н. Асаул // Регион: политика, экономика, социология. – 2002. – № 1–2. – С. 20–24.
7. Атаманчук Г. В. Теория государственного управления : курс лекций / Г. В. Атаманчук. – Москва : Омега-Л, 2004. – 301 с.
8. Бабосов Е. М. Общая социология : [учеб. пособ. для студ. высш. учеб. заведений] / Е. М. Бабосов. – 2-е изд. стер. – Минск : ТетраСистемс, 2004. – 640 с.
9. Бадалов О. Ю. Маркетинговая сущность лечебной физкультуры / О. Ю. Бадалов, И. З. Козловский // ЛФК и массаж. – 2003. – № 1. – С. 50–53.
10. Балабанов И. Т. Анализ и планирование финансово-хозяйственной деятельности субъекта / И. Т. Балабанов. — Москва : Финансы и статистика, 2006. – 384 с.
11. Барциц И. Н. Государственное управление / И. Н. Барциц // Энциклопедия государственного управления в России : в 2 т. / под ред. В. К. Егорова; отв. ред. И. Н. Барциц. – Москва : Изд-во РАГС, 2004. – Т. 1. – С. 137–140.
12. Бауер В. Г. Соціальна значущість фізкультури і спорту в умовах розвитку Росії / В. Г. Бауер // Теорія і практика фізичної культури і спорту. – № 1. – С. 50–56.

13. Беданок М. К. Кластерный подход к развитию региональной экономики / М. К. Беданок, Н. Г. Машинина // Новые технологии. – 2012. – № 2. – 128 с.
14. Бережна О. Рекреаційно-оздоровчий комплекс як фактор розвитку малого міста / О. Бережна // Формування ринкових відносин в Україні. – 2004. – № 3 (34). – С. 104–108.
15. Бипчук М. Ф. Организация физической культуры. – Москва : ФиС, 1972. – 224 с.
16. Благоразумова О. Державне регулювання соціальної сфери в умовах циклічності економіки / О. Благоразумова // Схід. – Київ : Український культурологічний центр, 2011. – № 2. – С. 3–6.
17. Бойко-Бойчук О. В. Семантичний аналіз та визначення категорії "державне регулювання" / О. В. Бойко-Бойчук // Вісник НАДУ. – 2007. – № 3. – С. 46–58
18. Бубка С. Завжди рухатись вперед / С. Бубка // Олімпійська арена. – 2010. – № 10–11. – С. 18–22.
19. Вапнярская О. И. Зарубежный опыт управления массовым спортом / О. И. Вапнярская, М. И. Золотов // Менеджмент в России и за рубежом. – 2003. – № 3. – С. 30–35.
20. Васильев Г. Г. Общественные организации как субъекты деятельности в сфере физкультуры и спорта / Г. Г. Васильев // Спорт и здоровье : материалы I Междунар. науч. конгр. – Санкт-Петербург, 2003. – Т. 2. – С. 181–184.
21. Васильков В. Г. Організація виробництва : навч. посібник / В. Г. Васильков. – Київ : КНЕУ, 2003. – 524 с.
22. Ведмеденко Б. Ф. Теоретичні основи і практика виховання молоді методами фізичної культури / Б. Ф. Ведмеденко. – Київ, 1993. – 282 с.
23. Виступ Голови Державної служби молоді та спорту України Равіля Сафіулліна на III Спортивному конгресі України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://dsmsu.gov.ua/index/ua/material/8732>. – Назва з екрану.
24. Волков Б. С. Методология и методы психологического исследования : учеб. пособ. для вузов / Б. С. Волков, Н. В. Волкова, А. В. Губанов. – 4-е изд., пер. и доп. – Москва : Академический Проект; Фонд "Мир", 2005. – 352 с.

25. Волкодав С. П. Спортивная организация: поиски спонсора и работникам / С. П. Волкодав, И. И. Переверзин // Сборник научных трудов молодых ученых РГУФК. – М., 2003. – С. 103-105.

26. Волостнов Н. С. Государственное предприятие в рыночной экономике / Н. С. Волостнов. – Москва : Экономика, 2004. – С. 32.

27. Воронин С. Правовая информация в управлении физкультурно-спортивными организациями : [монография] / С. Воронин, С. Филиппов. – Санкт-Петербург, 2000. – 206 с.

28. Гадайчук Д. Л. Результати досліджень з питань використання фінансових ресурсів організаційно-управлінськими структурами у спорті досягнень / Д. Л. Гадайчук // Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту. – 2004. – № 13. – С. 29–39.

29. Галкин В. В. Экономика спорта и спортивный бизнес : учеб. пособие для студ. высш. учебн. заведен. / В. В. Галкин. – Москва : Кнорус, 2006. – 290 с.

30. Галух Г. А. Некоторые аспекты экономико-географического социально-экономических предпосылок развития спорта высших достижений Автономной Республике Крым / Г. А. Галух, Н. С. Сахнова // Культура Причерноморья. – 2001. – № 24. – С. 15–18.

31. Головченко Г. Т. Формирование личности специалиста физического воспитания : учеб. пособие / Г. Т. Головченко, Т. В. Бондаренко. – Харьков : ХК, 2001. – 156 с.

32. Гольц Г. А. Инфраструктура и общество: принципы опережающего развития России / Г. А. Гольц // Экономическая жизнь современной России. – 2000. – № 2. – С. 5–21

33. Горелов Д. Роль громадянського суспільства у реформуванні надання соціальних послуг населенню [Електроний ресурс] / Д. Горелов. – Доступу: <http://old.niss.gov.ua/Monitor/desember08/28.htm>

34. Гребнева А. И. Экономика предприятия / А. И. Гребнева. – Москва : Экономика, 2003. – 165 с.

35. Гриньов А. В. Організація та управління на підприємстві / А. В. Гриньов. – Харків : ІНЖЕК, 2004. – 329 с.

36. Гриньова В. М. Державне регулювання економіки / В. М. Гриньова. – Харків : ІНЖЕК, 2004. – 756 с.

37. Громоздова Л. В. Організаційно-економічні методи управління розвитком регіону : автореф. дис. кан. екон. наук: 08.10.01 / Л. В. Громоздова; Харк. нац. акад. міськ. госп. – Харків, 2004. – 27 с.
38. Гуревичев М. М. Государственное регулирование в условиях рыночной экономики / М. М. Гуревичев. – Харьков : Основа, 1993. – 198 с.
39. Гуськов С. И. Государство и спорт (о государственной политике зарубежных стран в области физического воспитания и спорта) / С. И. Гуськов. – Москва : МЦНТИ, 1996. – 48 с.
40. Гуськов С. И. Спонсор и спорт / С. И. Гуськов. – Москва : МЦНТИ, 1995. – 160 с.
41. Гуськов С. И. Спортивный маркетинг : учеб. пособие / С. И. Гуськов. – Киев : Олимпийская литература, 1996. – 295 с.
42. Данилейчук Р. Б. Основні напрями вдосконалення державного регулювання процесів інтеграції у галузі підприємництва / Р. Б. Данилейчук // *Інноваційна економіка*. – 2005. – № 6. – С. 221
43. Державна служба статистики України / Нормативно правова база та регуляторна діяльність: [Електронний ресурс] Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>. – Назва з екрану.
44. Державна служба статистики України. Головне управління статистики Львівської області. – Режим доступу: <http://lv.ukrstat.gov.ua/>
45. Державна статистична звітність Міністерства України у справах сім'ї, молоді та спорту за формами № 1-ФК, 2-ФК річна “Звіт з фізичної культури і спорту” за 1992 – 2009 роки. – К., 2010.
46. Довгенько Ю. І. Передумови застосування програмно-цільового методу в державному управлінні матеріально-технічною базою олімпійського, паралімпійського та дефлімпійського спорту / Ю. І. Довгенько // *Педагогіка, психологія та мед.-біол. пробл. фіз. виховання і спорту*. – 2005. – № 13. – С. 3–10.
47. Дружинина Э. А. Физкультурная деятельность как фактор качества трудовой жизни молодежи / Э. А. Дружинина // *Физическая культура: воспитание, образование, тренировка*. – 2008. – № 2. – С. 35.
48. Дубышева Н. И. Социология физической культуры и спорта : учеб. пособие / Н. И. Дубышева. – Москва : Академия, 2001. – 240 с.

49. Дурович А. П. Маркетинг в туризме : [учеб. пособие для студентов спец. экон. и упр. соц.-культур. сферой вузов] / А. П. Дурович. – 2-е изд., перераб. и доп. – Минск : Нов. знание, 2004. – 496 с.
50. Дутчак М. В. Спорт для всіх у країнах з високим рівнем охоплення населення організованою руховою активністю // Теорія і методика фізичного виховання і спорту. – 2007. – № 3. – С. 47–58.
51. Економіка виробничого підприємства : навч. посібник / за ред. І. М. Петровича. – 2-ге вид., пер. та доп. – Київ, 2002. – 256 с.
52. Есаулова А. Г. Проблемы развития спортивного предпринимательства / А. Г. Есаулова // Научное обоснование физического воспитания, спортивной тренировки и подготовки кадров по физической культуре и спорту : материалы Междунар. науч. сес. БГУФК и НИИФК и СРБ по итогам науч.-исслед. работы 2003 г. – Минск, 2004. – С. 352–353.
53. Єріна А. М. Статистичне моделювання та прогнозування : навч. посібник / А. М. Єріна. – Київ : КНЕУ, 2001. – 170 с.
54. Єсінова Н. І. Економіка праці та соціально-трудові відносини : навч. посіб. / Н. І. Єсінова. – Київ : Кондор, 2004. – 432 с.
55. Жанкишиева Д. Ж. Государственное регулирование социальной сферы / Д. Ж. Жанкишиева // Экономический вестник РГУ. – 2010. – № 1. – С. 78–81.
56. Жланова О. М. Управління фізичною культурою : навч. посібник для фізкультурних вузів. – Львів, 1996. – 127 с.
57. Жолдак В. И. Менеджмент спорта и туризма / В. И. Жолдак, В. А. Квартальнов. – Москва : Советский спорт, 2001. – 416 с.
58. Завадская З. Л. Экономика физической культуры и спорта : [учеб. пособие] / З. Л. Завадская, С. Н. Зозуля, М. И. Золотов. – Москва : СпортАкадемПресс, 2001. – 496 с.
59. Завіновська Г. Т. Економіка праці : навч. посібник / Г. Т. Завіновська. – Київ : КНЕУ, 2003. – 300 с.
60. Загальний Класифікатор „Галузі народного господарства України” наказ Міністерства статистики України від 24.01.1994 р. № 21 [Електронний ресурс] : Професійна юридична система МЕГА-НаУ». – Режим доступу: <http://zakon.nau.ua/doc/?uid=1041.5859.2&nobreak= 1>. – Назва з екрану.

61. Звіт про результати роботи Міністерства молоді та спорту України у 2013 році режим доступу [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://dsmsu.gov.ua/index/ua/material/13138> – Назва з екрану.
62. Золотов М. И. Экономика массового спорта : учеб. пособие / М. И. Золотов, Н. А. Платонова, О. И. Вапнярская. – Москва : Физическая культура, 2005. – 300 с.
63. Золотов М. Н. Формирование адекватного спроса населения сети физкультурно-спортивных сооружений на основе маркетинговых исследований / М. Н. Золотов // Теория и практика физической культуры. – 2003. – № 6. – С. 58–61.
64. Імас Є. В. Протиріччя економіки фізичної культури і спорту в перехідних суспільних системах / Є. В. Імас, Ю. П. Мічуда // Економіка та держава. – 2008. – № 2. – С. 40–41.
65. Камалетдинов В. Г. Педагогические аспекты развития культуры управления физкультурно-спортивной деятельностью : монография / В. Г. Камалетдинов. – Москва : Советский спорт, 2002. – 240 с..
66. Кандаурова Н. В. Маркетинг как способ организации физкультурно-оздоровительных услуг : учебное пособие / Н. В. Кандаурова. – Самара : СГАУ, 2002. – 64 с.
67. Карандашев В. Н. Методика Шварца для изучения ценностей личности: концепция и методическое руководство / В. Н. Карандашев. – Санкт-Петербург : Речь, 2004. – 70 с.
68. Качан Є. П. Принципи та методи формування регіональної політики ринку праці / Є. П. Качан // Зайнятість та ринок праці : міжвідом. наук. зб. – Київ, 2001. – Вип. 15. – С. 3–16.
69. Кіндрацька Г. І. Стратегічний менеджмент : навч. посібник / Г. І. Кіндрацька. – 2-ге вид., перероб і доповн. – Київ : Знання, 2010. – 406 с.
70. Ковалев В. В. Анализ хозяйственной деятельности предприятия / В. В. Ковалев, О. И. Волкова. – Москва : ПБОЮЛ, 2000. – 424 с.
71. Концепція фізичного виховання в системі освіти України (від 23.04.97 №7/6) // Фізичне виховання в школі. – 1998. – № 2. – С. 2–7.
72. Корецький М. Х. Ринок, його елементи та їх взаємодія : монографія / М. Х. Корецький, Л. Ю. Мельник, І. І. Вініченко. – Запоріжжя, 2002. – 157 с.

73. Коротич О. Б. Державне управління регіональним розвитком України : [монографія] / О. Б. Коротич. – Харків : Магістр, 2006. – 220 с.

74. Котляров И. Д. Оценка стоимости бренда и классификация брендов / И. Д. Котляров // Практический маркетинг. – 2011. – № 7. – С. 11–17.

75. Крайник О. Кластери як інструмент економічного розвитку регіону / О. Крайник // Науковий вісник. – 2010. – Вип. 5. – С. 36–43.

76. Криворучко В.И. Рыночный механизм управления санаторно-курортной сферой / В.И. Криворучко, В. Н. Бондаренко, Л. В. Криворучко, Ю. Н. Белоножкин. – Москва : Финансы и статистика, 2003. – 176 с.

77. Куделко В. Є. Організація і технологія управління фізичною культурою і спортом в системі районного територіально-адміністративного утворення : автореф. канд. наук з фіз. виховання і спорту за спец. 24.00 «Фізична культура, фізичне виховання різних груп населення» / В. Є. Куделко ХДАФК. – Харків, 2005. – 22 с.

78. Кузин В. В. Экономика физической культуры и спорта / В. В. Кузин. – Москва : СпортАкадемПресс, 2002. – 478 с.

79. Кузьменко О. О. Реалізація державної програми у сфері фізичної культури і спорту / О. О. Кузьменко // Науковий вісник молодих вчених. – 2008. – Вип. 1 (1). – С. 225–229.

80. Курс соціально-економічної статистики / під ред. М. Г. Назарова. – Москва : Финстатинформ, 2002. – 662 с.

81. Кутепов М. Е. Менеджмент и экономика физической культуры и спорта : [учеб. пособие для студ. высш. пед. учеб. заведений] / М. Е. Кутепов. – Москва : Академия, 2004. – 432 с.

82. Кутепов М. Е. Управление спортом в муниципалитетах Франции : правовые основы / М. Е. Кутепов. // Спорт для всех. – 2008. – № 4. – С. 21–23.

83. Кухаренко А. Г. Социально-педагогические предпосылки деятельности специалистов по туризму, работающих со взрослым населением : маркетинговое исследование рынка спортивно-оздоровительного туризма / А. Г. Кухаренко, С. А. Гониянц // Современный олимпийский спорт и спорт для всех : материалы 7 Междунар. науч. конгр. - Москва, 2003. – Т. 3. – С. 70–72.

84. Кухтій А. О. Організаційні основи розвитку фізичної культури і спортивного руху в Україні впродовж ХХ століття : автореф. дис. ... канд. наук з фіз. виховання і спорту. – Харків, 2008. – 22 с.

ВІСН. : 24.00.02 / А. О. Кухтій. – Львів держ. ін-т фіз. культури. – Львів, 2002. – 20 с.

85. Леонова А. О. Ефективність державного управління в контексті євроінтеграції України : навч.-метод. посіб. / А. О. Леонова, В. П. Давидова, О. О. Новачук. – Київ : ДПА України, 2007. – 390 с.

86. Литвин А. Т. Ценообразование спортивно-оздоровительных услуг как составная часть эффективного маркетинга / А. Т. Литвин // Физическое воспитание студентов творческих специальностей. – Харьков, 2002. – № 3. – С. 3–8.

87. Мічуда Ю. Програмно-цільове управління матеріально-технічною базою олімпійського та паралімпійського спорту в Україні: питання теорії / Ю. Мічуда, Ю. Довгенько // Теорія і методика фіз. виховання і спорту. – 2005. – № 4. – С. 91–95.

88. Маликов А. В. Актуальные проблемы физической культуры и спорта в современных условиях жизни / А. В. Маликов // Педагогіка, психологія та мед.-біол. пробл. фіз. виховання і спорту. – 2007. – № 6. – С. 105–107.

89. Менеджмент и экономика физической культуры и спорта / М. И. Золотов, В. В. Кузин, М. Е. Кутепов, С. Г. Сейранов. – Москва : Академия, 2004. – 432 с.

90. Михасюк І. Менеджмент глобальної економіки / І. Михасюк, І. Бочан. – Львів, 2004. – 178 с.

91. Михасюк І. Р. Управління розвитком малого підприємництва зеленого туристичного бізнесу : [монографія] / І. Р. Михасюк, І. В. Петлін. – Львів : Ліга-Прес, 2013. – 284 с.

92. Мічуда А. В. Стимулирование потребления физкультурно-оздоровительных услуг как процесс / А. В. Мичуда, Ю. П. Мичуда // Современный олимпийский спорт и спорт для всех : материалы 7 Междунар. науч. конгр. – Москва, 2003. – Т. 2. – С. 315–316.

93. Мічуда Ю. П. Сфера фізичної культури і спорту в умовах ринку: Закономірності функціонування та розвитку / Ю. П. Мічуда. – Київ : Олімпійська література, 2007. – 215 с.

94. Нагорная А. М. Здоровье народа – богатство государства: Обзор литературы и собственных исследований [Электронный ресурс] / А. М. Нагорная. – Режим доступа: <http://www.infmed.kharkov.ua/1rus.html>.

95. Національна доктрина розвитку фізичної культури і спорту // Книга вчителя фізичної культури / упоряд. С. І. Операйло, А. І. Ільченко. – В. М. Ермолова, Л. І. Іванова. – Харків : ТОРСІНГ ПЛЮС, 2005. – С. 71.

96. Нікольська Н. Д. Виховання національно свідомої особистості засобами фізичної культури / Н. Д. Нікольська // Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 15: Теорія та методика навчання (фізична культура і спорт). – 2005. – Вип. 2. – С. 50–54.

97. Образцов П. И. Методы и методология психолого-педагогического исследования / П. И. Образцов. – Санкт-Петербург : Питер, 2004. – 268 с.

98. Овчинникова М. Н. От азбуки движений к культуре здоровья / М. Н. Овчинникова, В. В. Ткаченко // Фізичне виховання – здоров'я студентів: матеріали наук.-метод. конф. – Донецьк : Наука і освіта, 2003. – С. 171–172.

99. Осовська Г В. Організаційні структури управління підприємствами / Г В. Осовська // Вісник Житомирський державний технологічний університету. – Житомир : ЖДТУ, 2002. – № 20. – С. 330–343.

100. Ошина О. В. Образовательная система подготовки студентов вузов к здоровому образу жизни : дисс. ... канд. пед. наук : 13.00.01 / Ольга Викторовна Ошина. – Санкт-Петербург, 2006. – 209 с.

101. Павелко А. Спорт як специфічний об'єкт державної політики (на прикладі футболу) / А. Павелко // Актуальні проблеми державного управління. – 2007. – Вип. 1 (27). – С. 76–82.

102. Павленко Ю. Спортивна карта України [Електронна публікація]. – Режим доступу: <http://www.glavred.info/print.php?article=/archive/2006/17/124743-0.html>. – Назва з екрану.

103. Пашук О. В. Маркетинг послуг: стратегічний підхід / О. В. Пашук. – Київ, 2005. – 558 с.

104. Петренко С. Н. Современные тенденции развития маркетинга услуг в сфере физкультуры и спорта / С. Н. Петренко, С. В. Алексеев // Сборник научных трудов ВНИИФК за 2000 г. – Москва, 2001. – С. 199–202.

105. Плошинська А. Розвиток державної політики в галузі фізичної культури та спорту в сучасній Україні / А. Плошинська // Молода спортивна наука України. – 2008. – Вип. 12, т. 2. – С. 158–162.

106. Правительство нашло путь выхода из демографического кризиса [Електронний ресурс]. – Режим доступу <http://glavred.info/archive/2011/09/03/130607-10.html>.

107. Приступа Є. Сучасний стан державного управління фізичною культурою й спортом в Україні та Європі / Є. Приступа // [Електронний ресурс] Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_GumDtr_du2011_3filesDU311_07. – Назва з екрану.

108. Приступа Є. Спорт в Україні може консолідувати націю [Електронний ресурс] / Є. Приступа. – Режим доступу: <http://ldufk.edu.ua/index.php/inPage27/articles/jevgen-pristupa-sport-v-ukrajini-mozhe-konsoliduvati-naciju.html>. – Назва з екрану.

109. Про державне прогнозування та розроблення програм соціально-економічного розвитку України [Електронний ресурс] : Закон України від 23.03.2000 р. 1602- III – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>

110. Про державні цільові програми [Електронний ресурс] : Закон України від 18.03.2004 р. 1621-іУ – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>

111. Про культуру [Електронний ресурс] : Закон України від 14.02.1992 р. 1117-ХІІ – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>

112. Про місцеве самоврядування в Україні : Закон України // Відомості Верховної Ради України. – 1997. – № 24. – Ст. 170.

113. Про підтримку олімпійського, паралімпійського руху та спорту вищих досягнень в Україні : Закон України // Відомості Верховної Ради України. – 2000. – № 43. – Ст. 370.

114. Про підтримку олімпійського, паралімпійського руху та спорту вищих досягнень в Україні : Закон України від 14.09.2000 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=1954-14>. – Назва з екрану.

115. Про пріоритети розвитку фізичної культури і спорту в Україні : Указ Президента України № 640/2008 [Електронний ресурс]. – Режим доступу :

http://www.kmu.gov.ua/sport/control/uk/doccatalog/list?currDir=90950&documentList_stind=21

116. Про фізичну культуру і спорт : Закон України (редакція від 08.06.2007 на підставі 1021-16, чинний) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=3808-12>

117. Програма розвитку Олімпійського руху в Україні на період 2011–2016 років // Олімпійська арена. – 2010. – № 9. – С. 27–30.

118. Проект Концепції Загальнодержавної цільової соціальної програми “Спортивні споруди України” на 2010–2015 рр. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.kmu.gov.ua/sport/control/uk/doccatalog/list?currDir=98679>

119. Профессиональный спорт / под общей ред. С. И. Гуськова. В. Н. Платонова. – Киев : Олимпийская литература, 2007. – 253 с.

120. Соціально-економічного розвитку України / Н. Ф. Алексеєва // Вісник КДПУ імені Михайла Остроградського. – 2008. – Вип. 1 (48), ч. 1. – С. 120–123.

121. Спецвипуск, присвячений проблемам сфери фізичної культури і спорту в Україні // Супер!.– Чернівці, 2009. – С. 2–15.

122. Спортивна карта України [Електронний ресурс] // Спортивна газета. – 2006. – 23–25 травня. – Режим доступу: <http://www.disslib.org/funktsionuvannia-rozvytok-sfery-fizychnoyi-kultury-i-sportu-v-umovakh-rynku.html>

123. Стахів І. М. Використання ринкових інструментів у спортивно-оздоровчій сфері / І. М. Стахів // Вісник Львівського університету. Соціально-економічна. – 2014. – Вип. 51. – С. 423–428.

124. Стахів І. М. Зарубіжний погляд на регулювання ринку спортивно-оздоровчих послуг / І. М. Стахів // Наука й економіка. – 2014. – Вип. 3 (35). – С. 251–254.

125. Стахів І. М. Значення транскордонного підприємництва як фактора покращення розвитку торговельно-економічних зв'язків / І. М. Стахів // Формування ринкової економіки в Україні. – Львів : Інтереко, 2013. – Вип. 30. – С. 241–243.

126. Стахів І. М. Класифікація спортивно-оздоровчих послуг в ринкових умовах / І. М. Стахів // Формування ринкової економіки в Україні. – Львів : Інтереко, 2014. – Вип. 33, ч. 2. – С. 107–110.

127. Стахів І. М. Основні засади державного регулювання спортивно-оздоровчих послуг / І. М. Стахів // Економічний форум. – Луцьк, 2014. – № 4. – С. 24–29.

128. Стахів І. М. Основні засади державного регулювання спортивно-оздоровчих послуг в Україні / І. М. Стахів // Економічний і соціальний розвиток України в XXI столітті: національна візія та виклики глобалізації : зб. тез доп. 11 Міжнар. наук.-практ. конф. мол. вч. – Тернопіль : ТНЕУ, 2014. – Ч. 2. – С. 228–229.

129. Стахів І. М. Підприємництво в умовах глобальної конкуренції / І. М. Стахів // Ринкова економіка тенденції і закономірності : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. – Дніпропетровськ : НГУ, 2013. – С. 9–81.

130. Стахів І. М. Спортивно-оздоровча сфера як галузь економіки / І. М. Стахів // Економіка і регіон. – 2014. – № 1. – С. 46–49.

131. Стахів І. М. Спортивно-оздоровчий туризм як особливий вид спортивно-оздоровчих послуг / І. М. Стахів // Стратегічні орієнтири розвитку економіки України : матеріали II Міжнар. наук. інтернет-конф. студ., асп. та мол. учених. – Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2015. – С. 80–81.

132. Стахів І. М. Сутність та поняття ринку спортивно-оздоровчих послуг в Україні / І. М. Стахів // Актуальні проблеми функціонування господарської системи України : матеріали XXI Міжнар. наук. конф. студ., асп. та мол. учених. – Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2014. – С. 244–245.

133. Стахів І. М. Управління спортивно-оздоровчими послугами на ранньому етапі розвитку України / І. М. Стахів // Організація управління: витоки, сучасність та перспективи розвитку. – Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2014. – С. 180–181.

134. Стахів І. М. Фінансування спортивно-оздоровчих послуг / І. М. Стахів // Збірник Київського національного торговельно-економічного університету. – Київ, 2015. – Вип. 2 (100). – С. 95–103.

135. Стельмашук А. М. Державне регулювання економіки : монографія / А. М. Стельмашук. – Тернопіль : ТНЕУ, 2000. – 315 с.

136. Степаненко Т. О. Контролінг в системі управління матеріальними ресурсами підприємства [Електронний ресурс] / Т. О. Степаненко // Ефективна економіка. – 2015 рік. – №12 – Режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua>

137. Степанова О. Н. Методика оценки конкурентоспособности физкультурно-спортивных услуг / О. Н. Степанова // Теория и практика физкультуры. – 2004. – № 11. – С. 63-66.

138. Степанова О. Н. Принципы маркетинга и управления маркетинговой деятельностью в системе физической культуры и спорта / О. Н. Степанова // Теория и практика физ. культуры. – 2004. – № 6. – С. 39–45.

139. Степанова О. Н. Социально-педагогическая эффективность маркетинга: опыт детско-юношеских клубов физической подготовки / О. Н. Степанова // Физическая культура: воспитание, образование, тренировка. – 2004. – № 6. – С. 39–41.

140. Степанова О. Н. Управление маркетинговой деятельностью в физкультурно-спортивной организации: концептуальный подход и этические технологии / О. Н. Степанова // Теория и практика физ. культуры. – 2005. – № 2. – С. 42–46.

141. Стеченко Д.М. Управління регіональним розвитком туризму: теоретичні засади та практичні поради. / Д. М. Стеченко, І. В. Безуглий, Н. П. Турло, С. М. Мархонос : за ред. Д. М. Стеченка. – Київ : Знання, 2012. – 455 с.

142. Стеченко Д. М. Розміщення продуктивних сил і регіональний розвиток: підручник / Д. М. Стеченко. – Київ : Вікар, 2006. – 396 с.

143. Стратегія розвитку м. Бердянськ на період до 2017 року [Електронний ресурс]. – Бердянськ, 2013. – Режим доступу : <http://www.rada.berdyansk.gov.ua>.

144. Сусикова Т. С. Американская система планирования маркетинга в спортивных организациях / Т. С. Сусикова // Тезисы докладов международной конференции по итогам работы за 1992 год. – Омск, 1993. – С. 7–9.

145. Тимушкин А. В. Физическая культура и здоровье : [учеб. пособие]. / А. В. Тимушкин, Н. Н. Чесноков, С. С. Чернов. – Москва : Спорт, 2003. – 139 с.

146. Титовец А. В. Массовый спорт как объект маркетинга / А. В. Титовец // Научное обоснование физического воспитания, спортивной тренировки и подготовки кадров по физической культуре и спорту : материалы 7-й международной науч. сес. БГУФК и НИИФК и СРБ по итогам науч.-исслед. работы в 2003 г. Минск, 2004. – С. 314–315.

147. Тігіпко С. Л. Українська система надання соціальних послуг повинна відповідати найкращим європейським стандартам [Електронний ресурс] / С. Л. Тігіпко. – Режим доступу: <http://silnaukraina.com/news/show/id/2202>.

148. Толкачев С. Г. Организационно-педагогические основы создания и управления функционированием спортивного клуба по восточным единоборствам : автореф. дис. ... канд. пед. наук. / С. Г. Толкачев. – Москва, 1998. – 24 с.

149. Україна спортивна в цифрах і коментарях. – Київ : Держкомспорт України, 2005. – С. 181–185.

150. Україна спортивна в цифрах і коментарях. – Київ : Держкомспорт України, 2008. – С. 142.

151. Україна: економічний огляд [Електронний ресурс] / 2.10.2014 р. – Режим доступу: <https://www.worldbank.org/>

152. Україна-2015: Національна стратегія розвитку [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.uf.org.ua/>

153. Управление физической культурой и спортом : учебн. для институтов физкультуры / под ред. И. И. Переверзина. – Москва : ФиС. – 1987. – 288с.

154. Физическая культура : учеб. пособие / под ред. В. А. Коваленко. – Москва : АСВ, 2000. – 432 с.

155. Физическая культура и спорт в Российской Федерации : сб. ст. ВНИИФК. – Москва: Импульс-Принт, 2000. – 215 с.

156. Франчук В. І. Основи менеджменту : навч. посіб. / Василь Франчук. – Львів : Каменяр, 1997. – 95 с. – ISBN 966-7255-30-1

157. Франчук В. І. Основи сучасного маркетингу / В. І. Франчук. – Львів : Інтеллект-Захід, 1999. – 88 с. – ISBN 966-7597-05-9

158. Шершньова З. Є. Антикризове управління підприємства / З. Є. Шершньова. – Київ, 2004. – 392 с.

159. Шершньова З. Є. Стратегічне управління : підручник / З. Є. Шершньова. – 2-ге вид., перероб. і доп. – Київ : КНЕУ, 2004. – 699 с.

160. Шитова Н. А. Экономические законы и категории рыночных отношений в сфере физической культуры и спорта / Н. А. Шитова // Материалы научной конференции по итогам работы за 1990–91 годы. – Омск, 1992. – С. 9–11.

161. Шпік Н. Державне регулювання розвитку соціальної інфраструктури в регіонах [Електронний ресурс] / Н. Шпік. – Режим доступу: irbis-nbuv.gov.ua/

162. Штучная Е. Б. Маркетинговое исследование физкультурно-оздоровительных услуг / Е. Б. Штучная, А. В. Литманович // Тезисы докладов научной конференции по итогам работы за 1992 год. – Омск, 1993. – С. 11–13.

163. Щетинина А. А. Многоуровневый маркетинг в сфере физической культуры и спорта / А. А. Щетинина // Юбилейный сборник трудов ученых РГАФК, посвященный 80-летию академии. – Москва : 1998. – Т. 4. – С. 103–105.

164. Экономика предприятия: Задачи. Ситуации. Решение : учеб. пособие под ред. С. Ф. Покропивного. – Київ : Знання, 2001. – 302с.

165. Экономика физической культуры : учеб. пособ. / под общ. ред. В. Ж. Кузина. – Москва, 2004. – 496 с.

166. Экономика физической культуры и спорта / под ред В. У. Алтуняна. – Москва : Физкультура и спорт, 1983. – 135 с.

167. Ядов В. А. Стратегия социологического исследования. Описание, объяснение, понимание социальной реальности / В. А. Ядов. – 3-е изд. – Москва : Омега-Л, 2007. – 567 с.

168. Яковлев Г. Экономика и статистика туризма : учебник / Г. Яковлев. – Москва : РДЛ, 2004. – 376 с.

169. Andreff W. The Evolving European Model of Professional Sports Finance / W. Andreff, P. Staudohar // Journal of Sports Economics. – 2000. – Vol. 1(3). – Pp. 257–276.

170. Arnaut J. L. Independent European Sport Review / J. L. Arnaut. – Brussels : EU, 2006. – 175 p.

171. Chelladurai P. Leadership / P. Chelladurai, A. V. Carron. – Toronto : Canadian Association for Health, Physical Education and Recreation, 1979. – 300 p.

172. Expert Group "Sustainable Financing of Sport". Report from the 1st meeting (16 November 2011). EU Work Plan for Sport. 2011–2014. – EU, 2011. – 165 p.

173. Expert Group "Sustainable Financing of Sport". Report from the 2nd meeting (22 May 2012). EU Work Plan for Sport. 2011–2014. – EU, 2012. – 165 p.

174. Fort R. European and North American Differences / R. Fort // Journal of Political Economy. – 2000. – Vol. 47(4). – Pp. 431–455.

175. Giulianotti R. Sport Spectators and the Social Consequences of Commodification / R. Giulianotti // *Journal of Sport & Social*. – 2005. – Vol. 29(4). – Pp. 386–410.

176. Heinemen K. Socioeconomic Problems in Sport Clubs Jn: International Review for the Sociologi for Sport / K. Heinemen. – 1989. – 453 p.

177. Heinila K. Social research and sport in Finland / K. Heinila // *Sportwissenschaft*. – 1989. – № 1 – P. 18–25.

178. Hermans A. Sport and Kultursponsoring / A. Hermans. – Munchen, 1989. – 278 p.

179. Imesch F. R. Basic principles of voluntary management: the sports club sistem / F. R. Imesch // *Workspop on Sports Management Training*. – Berlin: Willi-Wey erAkademie, 1991. – P. 105-118.

180. International Amateur Athletic Federation: Official Handbook 1985/86. – London: IAAF, 1986. – 305 p.

181. Jage G. Power and Ideology in American Sport / G. Jage. – N.Y., 1990. – P. 45-51.

182. Kahrs K. The Business of Recreation / K. Kahrs// *Athletic Purchaaing and Facilities*. – 1980. – № 12. – P. 71-79.

183. Kapustin P. The benefit of differentiating target groups within sport / P. Kapustin // *9th World sport for all congress: book of abstracts*. – Netherlands, 2002. – P.80.

184. McEvoy C. An investigation of the relationship between television broadcasting and game attendance / C. McEvoy, A. Morse // *International Journal of Sports Management and Marketing*. – 2007. – Vol. 2(3). – Pp. 222–235.

185. Mondello M. A Content Analysis of the Journal of Sports Economics / M. Mondello, P. Pedersen // *Journal of Sports Economics*. – 2003. – Vol. 4 (1). – Pp. 64–73.

186. TAFISA World 2001. The global Almanac on Sport for All. / ed. by K. P. Fujimoto, Sasakawa Sports Foundation (SSF). – Japan, 2001. – 195 p.

187. Tchernishev M. A. Municipal policy goals in development of Sport for All and Elite Sport / M. A. Tchernishev, A. I. Orekhov, S. N. Litvinenko // *Book of abstract : 9th World Sport for All Congress*. – Netherlands, 2002. – P. 44.

МАТРИЦЯ SWOT

	МОЖЛИВОСТІ:	Оцінка в балах	ЗАГРОЗИ:	Оцінка в балах
Зовнішнє середовище	1 Рациональне використання спортивно-оздоровчих закладів, споруд	3	1 Дестабілізація політичної та економічної ситуації в державі	3
	2. Створення єдиної системи управління спортивно-оздоровчої галузю	3	2 Погіршення відносин між регіональними та центральними органами влади.	3
	3 Посилення євроінтеграційних процесів у зв'язку із наближенням кордону ЄС.	3	3 Посилення корупції	3
	4 Збільшення доступного капіталу для становлення та розвитку спортивно-оздоровчих послуг	3	4 Складність залучення інвестицій та фінансових ресурсів.	3
	5 Удосконалення фінансово-економічних механізмів відтворення спортивно-оздоровчого потенціалу	3	5 Негативна екологічна ситуація.	3
Внутрішнє середовище	6 Створення ефективної нормативно-правової бази	3	6. Несприятливі демографічні зміни	2
	7 Удосконалення інфестиційної політики на ринку спортивно-оздоровчих послуг	3	7 Нестабільність у суспільстві	2
	8 Збільшення частки трудових ресурсів з вищою освітою на ринку робочої сили	2	8 Неприбуткові інфляційні процеси	2
	9 Проведення роздержавлення та приватизації спортивно-оздоровчих закладів	3	9. Слабкий розвиток інфраструктури спортивно-оздоровчих послуг.	2
	10 Поліпшення якості надання спортивно-оздоровчих послуг	3	10. Слабка зацікавленість іноземних партнерів у співпраці	2
	11 Підвищення рентабельності спортивно-оздоровчих установ	2	11 Недосконала правова, нормативна, методологічна база	2

	12. Розширення асортименту спортивно-оздоровчих послуг та товарів.	2	12. Відсутність досконалого економічного механізму функціонування спортивно-оздоровчого ринку.	1
	13. Удосконалення пропаганди досліджуваних послуг.	2	13. Практично відсутня державна підтримка спортивно-оздоровчої сфери	1
	14. Впровадження сучасних методів надання спортивно-оздоровчих послуг.	2		
	15. Утворення комплексних програм для відвідувачів спортивно-оздоровчих установ	2		
	16. Розширення мережі територій спортивного та оздоровчого призначення	1		
	17. Створення окремих департаментів в місцевих органах влади	1		
	18. Великий науковий потенціал.	1		

Таблиця 1.2

Сильні сторони

СИЛЬНІ СТОРОНИ:	Оцінка в балах	ПОЛЕ СІМ	ПОЛЕСВ
1. Вигідне географічне, економічне положення, близькість кордонів ЄС.	3	Стратегічні проблеми: (10;1), (10;2), (10;3), (10;4), (10;5), (10;6), (10;7), (10;8), (10;9), (10;10).	Стратегічні проблеми: (10;1), (10;2), (10;3), (10;4), (10;5).
2. Значна кількість рекреаційно-оздоровчих закладів.	3		
3. Наявність кваліфікованих працівників у спортивно-оздоровчій сфері	3		
4. Можливість надання великої кількості і різноманітність спортивно-оздоровчих послуг.	3		
5. Наявність ресурсів для забезпечення процесу надання спортивно-оздоровчих послуг	3		

6. Тенденція до збільшення кількості спортивно-оздоровчих закладів на території України	3		
7. Зацікавленість населення у веденні здорового способу життя	2	Стратегічні альтернативи: (1;1), (1;2), (1;3), (1;4), (1;5), (1;6), (1;7), (1;8), (1;9), (1;10), (2;1), (2;2), (2;3), (2;4), (2;5), (2;6), (2;7), (2;8), (2;9), (2;10), (3;1), (3;2), (3;3), (3;4), (3;5), (3;6), (3;7), (3;8), (3;9), (3;10), (4;1), (4;2), (4;3), (4;4), (4;5), (4;6), (4;7), (4;8), (4;9), (4;10), (5;1), (5;2), (5;3), (5;4), (5;5), (5;6), (5;7), (5;8), (5;9), (5;10), (6;1), (6;2), (6;3), (6;4), (6;5), (6;6), (6;7), (6;8), (6;9), (6;10).	Стратегічні альтернативи: (1;1), (1;2), (1;3), (1;4), (1;5), (2;1), (2;2), (2;3), (2;4), (2;5), (3;1), (3;2), (3;3), (3;4), (3;5), (4;1), (4;2), (4;3), (4;4), (4;5), (5;1), (5;2), (5;3), (5;4), (5;5), (6;1), (6;2), (6;3), (6;4), (6;5).
8. Зростання зацікавленості іноземців щодо покращення здоров'я в спортивно-оздоровчих закладах України	2		
9. Можливість ведення бізнесу у досліджуваній сфері і тим самим збагачувати економіку держави	2		
10. Задовільний розвиток малого та середнього підприємництва в суміжних галузях	1		
СЛАБКІ СТОРОНИ:		ПОЛЕ СлМ	ПОЛЕ СлЗ
1. Незадовільна робота органів держ. влади у сфері спортивно-оздоровчих послуг	3	Стратегічні проблеми: (1;16), (1;17), (1;18), (2;16), (2;17), (2;18), (3;16), (3;17), (3;18), (4;16), (4;17), (4;18), (5;16), (5;17), (5;18).	Стратегічні альтернативи: (1;1), (1;2), (1;3), (1;4), (1;5), (2;1), (2;2), (2;3), (2;4), (2;5), (3;1), (3;2), (3;3), (3;4), (3;5), (4;1), (4;2), (4;3), (4;4), (4;5), (5;1), (5;2), (5;3), (5;4), (5;5).
2. Неприятливий інвестиційний клімат.	3		
3. Недостатній рівень залучення зовнішніх інвестицій, а також вв. держ. і недерж. інвестиційних коштів	3		
4. Відсутність дієвої інформаційно-рекламної та виставкової діяльності на внутрішньому та міжнародному ринках.	3	Стратегічні альтернативи: (1;1), (1;2), (1;3), (1;4), (1;5), (1;6), (1;7), (1;8), (1;9), (1;10), (2;1), (2;2), (2;3), (2;4), (2;5), (2;6), (2;7), (2;8), (2;9), (2;10), (3;1), (3;2), (3;3), (3;4), (3;5), (3;6), (3;7), (3;8), (3;9), (3;10), (4;1), (4;2), (4;3), (4;4), (4;5), (4;6), (4;7), (4;8), (4;9), (4;10), (5;1), (5;2), (5;3), (5;4), (5;5), (5;6), (5;7), (5;8), (5;9), (5;10).	Стратегічні альтернативи: (1;1), (1;2), (1;3), (1;4), (1;5), (2;1), (2;2), (2;3), (2;4), (2;5), (3;1), (3;2), (3;3), (3;4), (3;5), (4;1), (4;2), (4;3), (4;4), (4;5), (5;1), (5;2), (5;3), (5;4), (5;5).
5. Низький рівень менеджменту	3		
6. Зношені основні фонди, застарілі технології щодо надання спортивно-оздоровчих послуг	2		
7. Нераціональне використання споруд, інвентаря для надання спортивно-оздоровчих послуг населенню	2		
8. Слабкий рівень розвитку інфраструктури спортивно-оздоровчого ринку	2		

9 Неналежне обслуговування у спортивно-оздоровчих закладах.	2		
10. Слабка якість спортивно-оздоровчих послуг	2		
11 Підпорядкованість спортивно-оздоровчих об'єктів різним міністерствам, відомствам, організаціям	2		
12. Обкладання спортивно-оздоровчих організацій великими податками.	2		
13. Нераціональне використання виділених коштів з державного бюджету.	2		
14. Відсутність бази даних щодо реєстрації спортивно-оздоровчих організацій, клубів.	2		
15. Слабкий розвиток спортивно-оздоровчого туризму при наявних, сприятливих ресурсах.	1		
16. Низький рівень розвитку мережі спортивно-оздоровчих організацій, клубів	1		

Таблиця 1.3

Перелік сильних і слабких сторін, можливостей і загроз у процесі розвитку спортивно-оздоровчих послуг

Сильні сторони	Слабкі сторони	Можливості	Загрози
1. Вигідне географічне, економічне положення, близькість кордонів ЄС	1. Незадовільна робота органів державної влади в сфері туристично-рекреаційного комплексу - корупція, - бюрократизація; - брак кваліфікованих управлінських кадрів; - агресивна політика податкових органів щодо підприємництва і підприємств.	1. Рациональне використання спортивних споруд, комплексів, інвентаря 2. Створення єдиної системи управління спортивно-оздоровчою галузю. 3. Посилення євроінтеграційних процесів у зв'язку із наближенням кордону	1. Дестабілізація політичної економічної ситуації в державі, несприятливе політичне, економічне середовище 2. Погіршення стосунків між регіональними центральними органами влади 3. Посилення корупції

<p>-тренери; -викладачі, -науковці. 4 Зростання зацікавленості населення у веденні здорового способу життя, а саме можливості плідно працювати над собою, своїм здоров'ям, а в результаті відбувається зростання добробуту країни.</p>	<p>-конфлікти між різними глками влади. 2. Неприятливий інвестиційний клімат. 3. Недостатній рівень залучення зовнішніх інвестицій, а також внутрішніх державних та недержавних інвестиційних коштів.</p>	<p>ЄС. 4 Збільшення доступного капіталу для розвитку спортивно-оздоровчого ринку: -легалізація тінювого капіталу, -розвиток кредитно-фінансових інфраструктур.</p>	<p>4 Складність залучення фінансових ресурсів та інвестицій. 5. Складна екологічна ситуація, яка відбувається на зменшенні обсягу капіталовкладень на екологію та довкілля.</p>
<p>5 Велика кількість і різноманітність природно-рекреаційних ресурсів: - лікувальні мінеральні води; -спортивно-оздоровчі туристичні території.</p>	<p>4 Відсутність потужної інформаційно-рекламної та виставкової діяльності на міжнародному ринку. 5. Низький рівень менеджменту</p>	<p>5. Удосконалення фінансово-економічних механізмів, які діють на ринку спортивно-оздоровчих послуг 6. Створення ефективної нормативно-правової бази</p>	<p>6 Неприятливі демографічні зміни. 7. Нестабільність у суспільстві.</p>
<p>6 Наявність широкого спектру видів спортивно-оздоровчих послуг: - можливість одноразових занять; - заняття у тринажерних залах; - можливість відвідування басейну; - лікувальні мінерали; - лікувально-оздоровчі грязі.</p>	<p>6. Високий рівень зношеності основних фондів (будівлі, спортивний інвентар) 7 Застарілі методи надання спортивно-оздоровчих послуг 8. Слабкий, недосконалий рівень розвитку інфраструктури: - комунальне господарство; - транспорт; - енергозабезпечення.</p>	<p>7. Удосконалення інвестиційної політики у спортивно-оздоровчій сфері. 8 Збільшення частки трудових ресурсів з вищою освітою на ринку робочої сили. 9 Проявлення роздержавлення та приватизації спортивно-оздоровчих закладів, основна мета полягає в заохоченні конкуренції та оптимізації управління цими закладами</p>	<p>8 Негативні інфляційні процеси 9 Недостатньо розвинена інфраструктура спортивно-оздоровчих послуг: - мала кількість приміщень, які відповідають необхідним умовам для надання спортивно-оздоровчих послуг, - географічно невідгідні для відвідувачів місця розташування спортивно-оздоровчих закладів</p>
<p>7 Інвестиційна привабливість для розвитку спортивно-оздоровчого туризму на теренах України</p>	<p>9 Підпорядкованість рекреаційних об'єктів різними міністерствам, відомствам, організаціям.</p>	<p>9 Проявлення роздержавлення та приватизації спортивно-оздоровчих закладів, основна мета полягає в заохоченні конкуренції та оптимізації управління цими закладами</p>	<p>10 Слабка зацікавленість інземних партнерів у досліджуваній сфері.</p>
<p>8 Задовільний розвиток малого та середнього підприємництва в суміжних галузях (харчова, фармацевтична, виробництво спортивного інвентаря та товарів для спортивного призначення) та висока підприємницька</p>	<p>10 Відсутність спортивних, спортивно-оздоровчих представництв у інших державах. 11 Низький рівень комфортності процесу надання спортивно-оздоровчих послуг. 12. Неналежне обслуговування у спортивно-оздоровчих</p>	<p>10 Підвищення якості надання спортивно-оздоровчих послуг на території України. 11 Підвищення рентабельності спортивно-оздоровчих установ 12 Розширення асортименту послуг, що надаються, а саме - одночасно надання різного виду спортивно-</p>	<p>11 Недосконалість правова, нормативна, методологічна база та фінансово-кредитна політика формування малого підприємництва 12 Відсутність досконалого економічного механізму функціонування ринку спортивно-оздоровчих послуг.</p>

Продовження таблиці 1.3

активність населення	закладах.	<p>оздоровчих послуг від найменших до найстарших відвідувачів; -можливість відвідувати спортивно-оздоровчі заклади всією сім'єю.</p> <p>13 Створення окремого агентства з розвитку та ефективного функціонування ринку спортивно-оздоровчих послуг</p> <p>14 Впровадження сучасних методів надання спортивно-оздоровчих послуг.</p> <p>15 Удосконалення пропаганди (а саме реклами, вивіски, газети, білборди) досліджуваних послуг.</p> <p>16 Впровадження можливості надання комплексних спортивно-оздоровчих програм відвідувачам</p> <p>17.Розширення мережі території спортивно-оздоровчого Призначення</p> <p>18 Великий науковий потенціал</p>	<p>13 Практично відсутня державна підтримка спортивно-оздоровчого ринку.</p>
----------------------	-----------	---	--

Ірина Стахів

Регулювання ринку спортивно-оздоровчих послуг

Видавець : ТзОВ «Редакція «УП»

Свідоцтво про внесення до Державного реєстру видавців

Серія ДК № 2252 від 03.08.2005 р.

Україна, м Львів, вул. Окружна 57а

Тел.: (032) 232-50-91

Підписано до друку 04.01.2017

Тираж 300 прим.